

Menkul Sermaye
Gelirlerinin 2010 Yılı
Vergi Rehberi

Sunuş

Menkul sermaye gelirlerinin vergilendirilmesi, son yıllarda gittikçe önem kazanan ve geniş kitlelerin parasını değerlendirdiği para ve sermaye piyasalarında küçük veya büyük yatırımı olanlar bakımından hem güncel hem de önemli bir konu. Eğer belirli koşullar gerçekleşmişse, bu piyasalardan 2009 yılında gelir elde edenlerin, 1 - 25 Mart 2010 tarihleri arasında beyanname verip, vergilerinin ilk taksitini de 31 Mart 2010 tarihine kadar ödemeleri gerekecek.

Mevduat, repo, hisse senedi, menkul kıymet yatırım fonu, Hazine bonusu ve Devlet tahvili gibi farklı nitelikteki para ve sermaye piyasası yatırım araçlarının vergilendirilmesi ve beyan esasları farklılık gösterir. Bu gelirlerin vergilendirilmesine yönelik düzenlemeler, çoğu yatırımcı tarafından anlaşılması zor ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu çerçevede, hangi gelir için beyanname verilip hangileri için verilmeyeceği, beyanname verilmesi durumunda vergisel yükümlüklerin ne olacağı konusunda yatırımcıları bilgilendirmek amacıyla bu rehberi hazırladık. Konuyla ilgili açıklamalarda özellikle herkesçe anlaşılabilir, sade bir dil kullanmaya çalıştık.

Menkul sermaye gelirlerinin beyan ve vergilendirme esasları 2006 yılından itibaren yürürlüğe giren 5281 ve 5227 sayılı Kanunlar ile önemli değişikliklere uğradı. Yeni vergileme rejimi 2006 yılından itibaren elde edilen gelirlere uygulanacak olmakla birlikte, 31/12/2005 tarihi itibarıyla elde bulunan menkul kıymetlerden 2006 ve sonrasında elde edilen gelirler bakımından 2005 yılında geçerli olan hükümler uygulanacaktır.

Diğer yandan, 2007 yılından itibaren Kontrol Edilen Yabancı Kurum kazançlarının beyanına ilişkin düzenlemeler yürürlüğe girdi. Bu düzenlemelere göre, yurt dışındaki şirketlere %50 ve daha fazla oranda sermaye, kâr payı veya oy hakkı sahipliği veren iştiraklerin belirli koşulları sağlayan kurum kazançları temettü olarak dağıtılmasa dahi Türkiye'de beyan ve vergilemeye tabi olacaktır.

Rehberde, temelde 2009 yılında elde edilen gelirlerin vergilendirme ve beyan esaslarına yer verilmiş olmakla birlikte 2010 yılında elde edilecek menkul sermaye gelirlerinin vergilendirilme ve beyan esaslarına ilişkin olarak da bilgi vermeyi uygun gördük. Böylece 2010 yılında para ve sermaye piyasası araçlarına yatırım yapacak gerçek kişi bireysel yatırımcıların hangi vergi yükleriyle karşılaşacaklarını önceden bilerek daha sağlıklı tercih yapmaları mümkün olacaktır.

Çalışmamız ilgililere yararlı olduğu ölçüde, bizler de yatırımcıları bilgilendirme görevini yerine getirmenin mutluluğunu duyacağız.

Saygılarımızla,

Niyazi Çömez
Vergi Ortağı

İçindekiler

Tablolar

Tablo 1. 2009 Yılında Elde Edilen Menkul Sermaye Gelirlerinin Beyan Ve Vergileme Esasları

Tablo 2. 2010 Yılında Elde Edilen Menkul Sermaye Gelirlerinin Beyan Ve Vergileme Esasları

Kısaltmalar

1. Genel Bilgi	1
1.1. Bu Rehber Kimin İçin Hazırlandı?	1
1.2. Menkul Sermaye Geliri	3
1.2.1 Genel Bilgi	3
1.2.2. Menkul Sermaye Gelir Unsurları	3
1.2.3. Menkul Sermaye Geliri Ne Zaman Elde Edilmiş Sayılır?	5
1.2.4. Menkul sermaye iratları.....	8
1.2.5. Menkul Kıymet Değer Artışı Kazancı (menkul kıymet alım-satım kazancı).....	11
1.2.6. Geçici 67 Kapsamında Stopaja Tabi, Beyana Tabi Olmayan Menkul Sermaye Gelirleri (Menkul Sermaye İradı ve Değer Artış Kazançları).....	16
1.2.7. Ticari ve Mesleki Kazanç Sahiplerinin Menkul Sermaye İratlarının (MSİ) Durumu	30
2. Hisse Senedi ve Ödünç Menkul Kıymet Komisyonları	31
2.1. Genel Olarak.....	31
2.2. Hisse Senedi Alım – Satım Kazançları.....	31
2.2.1. 31/12/2005 tarihinde sahip olunan hisse senetleri.....	31
2.2.2. 1/1/2006 sonrasında iktisap edilen hisse senetleri	32
2.2.3. Beyan edilmeyecek hisse senedi alım-satım kazançları	32
2.2.4. Beyan edilecek hisse senedi alım-satım kazançları	34
2.2.5. Hisse senedi alım-satım kazancında elde bulundurma süresinin ve vergi matrahının tespiti	35
2.2.6. Elde bulundurma süresinin belirlenmesinde hisse senetlerinin iktisap tarihinin tespiti.....	36
2.2.7. Sermaye artırımları dolayısıyla sahip olunan bedelsiz hisse senetlerinin maliyet bedeli.....	37

2.2.8. Geçici ilmühaberler	38
2.2.9. Kayden izlenen hisse senetleri	38
2.3. Hisse Senedi Kâr Paylarının (Temettü) Beyanı ve Vergilenmesi	39
2.3.1. Genel olarak	39
2.3.2. Bedelsiz hisse senetlerinin durumu	42
2.4. Ödünç Menkul Kıymet Komisyonları	42
3. Yatırım Ortaklığı ("YO") Hisse Senetlerinin Kâr Paylarının Beyanı ve Vergilenmesi	44
3.1. 31/12/2005 Tarihinde Sahip Olunan YO Hisse Senetlerinden Elde Edilen Kâr Payı	44
3.2. 1/1/2006 Tarihinden İtibaren İktisap Edilen YO Hisse Senetlerinden Elde Edilen Kâr Payı	46
4. Devlet Tahvili (DT) ve Hazine Bonosu (HB)	47
4.1. Genel Olarak	47
4.2. 1/1/2006 Tarihinden Önce İhraç Edilmiş DT ve HB'den Elde Edilen Gelirler	47
4.2.1. Faiz geliri	47
4.2.2. Alım – satım kazancı	49
4.3. 1/1/2006 Tarihinden İtibaren İhraç Edilen DT ve HB'den Elde Edilen Gelirler	50
4.3.1. Faiz geliri	50
4.3.2. Alım – satım kazancı	50
4.3.3 Stopaj Matrahının Tespiti	51
5. Özel Sektör Tahvili	58
5.1. 1/1/2006 Öncesinde İhraç Edilen Özel Sektör Tahvilleri	58
5.1.1. Faiz geliri	58
5.1.2. Alım – satım kazancı	60
5.2. 1/1/2006 Tarihinden İtibaren İhraç Edilen Özel Sektör Tahvilleri	60
5.2.1. Faiz geliri	60
5.2.2. Alım – satım kazancı	61
6. Eurobondlar	62
6.1. Genel Olarak	62
6.2. 1/1/2006 Tarihinden Önce İhraç Edilen Eurobondlardan Elde Edilen Gelirler	62
6.2.1. Faiz geliri	62

6.2.2. Alım – satım kazancı	63
6.3. 1/1/2006 tarihinden İtibaren İhraç Edilen Eurobondlardan Elde Edilen Gelirler.....	63
6.3.1. Faiz geliri	63
6.3.2. Alım – satım kazancı	64
6.4. Yabancı Kurum ve Kuruluşlarca İhraç Edilen Eurobondlar	64
6.4.1. Faiz Gelirleri	65
6.4.2. Alım –satım kazancı	65
7. Mevduat ve Repo	67
8. Yatırım Fonları Katılma Belgesi Kâr Payları	68
9. Borsa Para Piyasasında (Takasbank'ta) Elde Edilen Faizler.....	70
10. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsalarında (“VOB”) Yapılan İşlemlerden Elde Edilen Kazançlar ile Banka veya Aracı Kurum Vasıtasıyla VOB dışında Yapılan Türev İşlemlerden Elde Edilen Kazançlar	71
10.1. VOB'da Elde Edilen Gelirlerde Stopaj Matrahının Tespiti	71
10.2. VOB dışında Türkiye'de bir banka veya aracı kurumla yapılan Türev İşlemlerden Elde Edilen Gelirlerde Stopaj Matrahının Tespiti	75
10.3. Yurtdışındaki organize piyasalarda veya yurtdışındaki banka ve aracı kurumlarla yapılan Türev İşlemlerden Elde Edilen Gelirlerinin Durumu	75
11. Türkiye'de Yerleşik Olmayanların (Dar Mükelleflerin) Vergilendirilmesi	76
11.1. Genel Olarak	76
11.2. Dar Mükellef Gerçek Kişi ve Kurumların Özel Amaçlı Araçlardan (ADR, GDR, DR) Elde Ettikleri Kazançların Vergilendirilmesi	79
12. Beyannamenin Verilmesi ve Vergilerin Ödenmesi.....	81
12.1. Genel Olarak	81
12.2. Aile Bireylerinin Gelirlerinin Beyanı	81
13. Vergi Tarifesi	82
14. Beyan Edilen Gelir Üzerinden Ödenen Vergilerin Mahsubu	83

TABLÖLÄR

Tablo 1. 2009 Yılında Elde Edilen Menkul Sermaye Gelirlerinin Beyan Ve Vergileme Esasları

Tablo 2. 2010 Yılında Elde Edilen Menkul Sermaye Gelirlerinin Beyan Ve Vergileme Esasları

TABLO 1. 2009 YILINDA ELDE EDİLEN MENKUL SERMAYE GELİRLERİNİN BEYAN VE VERGİLEME ESASLARI (1)

Mükellef	GERÇEK KİŞİ			KURUM		STOPAJ
	Tam Mükellef	Dar Mükellef (*)	Tam Mükellef	Dar Mükellef (*)		
Gelir						
Menkul Kıymet Yatırım Fonları (A ve B Tipi) Katılma Belgeleri Kâr-Payı ve Borsa Yatırım Fonu Alım-Satım Kazancı	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de kurulu tam mükellef fonlardan banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilenler beyan edilmez, Yabancı ülke fonlarından elde edilenler değer artış kazancı olarak beyana tabi, Yabancı fonların elde bulundurma süresindeki (son ay hariç) UFE artışı % 10 veya daha fazla olursa maliyet revizesi (UFE endekslmesi) yapılır. 	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de kurulu tam mükellef fonlardan banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilenler beyan edilmez, stopaj nihai vergidir. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazançna dahil. Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yabancı kurumun Türkiye'deki işyerince elde edilenler beyana ve vergiye tabi (Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir). Diğerlerinde Türkiye'de kurulu tam mükellef fonlardan banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilenler beyan edilmez, nihai vergidir. 	<ul style="list-style-type: none"> Fon bünyesinde stopaj sıfır. Fon portföyünün % 51 ve daha fazlası İMKB'de işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının 1 yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkartılmasında stopaj yok. Diğerlerinde alım-satım kazancı (kâr-payı) üzerinden % 10 stopaj. Yabancı kurum şubesi olmayan dar mükelleflerde stopaj % 0. 	
Her Nevi Tahvil ve Bono Faizleri^(***) - Hazine Bonosu (HB) - Devlet Tahvili (DT) - Eurobond, - Özel Sektör Tahvili, - Finansman Bonosu, - Varığa Dayalı Menkul Kıymet.	<ul style="list-style-type: none"> 1.1.2006 sonrası ihraç edilenlerden, Türkiye'deki banka veya aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen faiz beyan edilmez. Hazinece ihraç edilen Eurobond faizleri beyan eşjği olan 22.000 TL'yi aşarsa tamamı beyana tabi. (**) 1.1.2006 öncesi ihraç edilenlerden TL cinsinden elde edilenlere uygulanacak 2009 yılı enflasyon (% 16,7) indiriminden sonraki tutarın diğer vergiye tabi gelirlerle (Eurobond faizi dahil) birlikte tutan 22.000 TL'yi geçerse tamamı beyan edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilenler beyan edilmez, stopaj nihai vergidir. Faizleri stopaja tabi olmayanlardan elde edilenler tam mükelleflerin tabi olduğu esaslara göre münterit beyanname ile beyan edilir. Stopaja tabi olanlardan elde edilen (DT, HB, Eurobond gibi) faizler beyana tabi değil, stopaj nihai vergidir. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazançna dahil. Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yabancı kurumun Türkiye'deki işyerince elde edilenler beyana ve vergiye tabi (Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir). Faizleri stopaja tabi olmayanlardan elde edilenler tam mükelleflerin tabi olduğu esaslara göre hesaplanarak özel beyanname ile beyan edilir. Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilenler sıfır stopaj, beyan yok Stopaja tabi olanlardan elde edilen (DT, HB, Eurobond gibi) faizler beyana tabi değil, stopaj nihai vergidir. 	<ul style="list-style-type: none"> 01.01.2006'dan sonra ihraç edilen DT ve HB faizlerinde (TKİ ve KOİ tarafından çıkartılanlardan elde edilenler dahil), özel sektör tahvillerinde Geç 67 kapsamında % 10. Hazinece yurt dışında ihraç edilenlerde (Eurobond) % 0, 1.1.2006'dan önce ihraç edilen tahvil ve bonolam faiz gelirinden Geç 67'ye göre stopaj yapılımaz (GVK ve KVK'ya göre stopaj yapılır (HB ve DT'de stopaj % 0)). Borsa yatırım fonları, emeklilik yatırım fonları ve ortaklıkları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarına yapılan ödemelerde % 0 (özel sektör faizlerinde % 10) Yabancı kurum şubesi olmayan dar mükelleflerde stopaj % 0 	
Repo Gelirleri^(***)	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de elde edilenler beyan edilmez, stopaj nihai vergi. Off-shore repo gelirlerinde Türkiye'de stopaj yok, diğer stopaja tabi tutulmayan gelirlerle birlikte toplamı 1.070 TL'yi aşarsa tamamı beyan edilir. (****) 	<ul style="list-style-type: none"> Beyan edilmez, stopaj nihai vergi. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazançna dahil. Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'deki işyerince elde edilenler beyana ve vergiye tabi (Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir). Diğerlerinde beyan edilmez. 	<ul style="list-style-type: none"> Stopaj % 15. Borsa yatırım fonları, emeklilik yatırım fonları, menkul kıymetler yatırım fonları ve ortaklıkları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarına yapılan ödemelerde % 0 	
Mevduat Faizleri (Borsa Para Piyasası Takasbank'ta elde edilenler dahil)^(***)	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de elde edilenler beyan edilmez, stopaj nihai vergi. Off-shore faizinde Türkiye'de stopaj yok, diğer stopaja tabi tutulmayan gelirlerle birlikte toplamı 1.070 TL'yi aşarsa tamamı beyan edilir. (****) 	<ul style="list-style-type: none"> Beyan edilmez, stopaj nihai vergi. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazançna dahil. Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'deki işyerince elde edilenler beyana ve vergiye tabi (Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir). Diğerlerinde beyan edilmez. 	<ul style="list-style-type: none"> Stopaj % 15. Borsa yatırım fonları, emeklilik yatırım fonları, menkul kıymetler yatırım fonları ve ortaklıkları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarına yapılan ödemelerde % 0 Bankalar arası mevduat ve aracı kurumun Takasbankında stopaj yok 	
Faizsiz Kredi Veren Kurumlara (Kablim Bankaları/DFK) Ödenen Kâr-Payı^(***)	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de elde edilenler beyan edilmez. 	<ul style="list-style-type: none"> Beyan edilmez, stopaj nihai vergi. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazançna dahil. Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'deki işyerince elde edilenler beyana ve vergiye tabi (Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir). Diğerlerinde beyan edilmez. 	<ul style="list-style-type: none"> Stopaj % 15. Borsa yatırım fonları, emeklilik yatırım fonları, menkul kıymetler yatırım fonları ve ortaklıkları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarına yapılan ödemelerde % 0 	

2009 YILINDA ELDE EDİLEN MENKUL SERMAYE GELİRLERİNİN BEYAN VE VERGİLEME ESASLARI (2)

Mükellef Gelir	GERÇEK KİŞİ ¹	KURUM			STOPAJ
		Tam Mükellef	Dar Mükellef (*)	Tam Mükellef	
Tam Mükellef	<ul style="list-style-type: none"> Kurum nezdinde yapılan stopaj öncesi (brüt) tutarın yarısı istisna, kalan tutar 22.000 TL'yi aşarsa tamamı beyan edilir. Bedelsiz hisse senedi olarak dağıtılan temettü beyan ve vergi dizi. Kâr payı üzerinden dağıtılan kurum nezdinde yapılan stopajın tamamı beyan/medeki vergiden mahsup edilir. 1998 ve öncesi kazançları dağıtılanlar beyan dışı. 1999 – 2002 istisna kazandıran dağıtımların net tutarının 1/9 fazlasının yarısı dikkate alınır. Beyan edilen tutarın 1/5'i mahsup edilir. 1/1/2006 öncesi edinilen YO kâr-payına enflasyon indirimi var. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazancına dahil. İştirak kazançları istisnası uygulanarak vergi dışı bırakılır (yatırım ortaklıkların kâr paylarını istisnadan yararlanamaz.) (KVK md 5/1(a)(1)) Diğerlerinde beyan edilmez. 	<ul style="list-style-type: none"> Yabancı kurumun elde edilenler üzerinde kurulan ve abancılık kurum dağıtılanlar %15 stopaja tabi. Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı, Girişim Sermayesi YO, Menkul Kıymet YO hisse senedi temettülerinde stopaj uygulanmaz. 1998 öncesi kurum kazançlarında, 1999 – 2002 istisna kazançlarında ve GVK Geç. Md. 61 kapsamında dağıtılanlardan stopaj uygulanmaz. 	<ul style="list-style-type: none"> 1.1.2006 sonrası İktisap edilen hisse senetlerinde banka veya aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen kazançları aynı takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla (MKYO hisse senetleri hariç) % 0 stopaj yapılır. Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarından hisse senedine ve hisse senedi endeksinde dayalı olmayan işlemlerden elde edilen kazançlardan % 10 stopaj yapılır. Yabancı kurum subesi olmayan dar mükelleflerde stopaj % 0; banka ve benzeri finans kurumları Geç. 67 kapsamında stopaja tabi değil. SPK'na göre kurulan borsa ve emeklilik yatırımlarının fonlarının kazançlarından stopaj uygulanmaz. 1.1.2006 öncesinde ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen kazançlardan stopaj uygulanmaz. Takvim yılı aşımamak kaydıyla üçer aylık dönemlerde aynı türden menkul kıymetlerden oluşan zarar stopaj matrahından indirilir. Aşağıda sayılan gelirler stopaja tabi değil. <ul style="list-style-type: none"> (a) Tam mükellef kurumların İMKB'de işlem gören hisse senetlerinden 1 yıldan fazla elde tutulanlardan elde edilenler, (b) Hazine yurt dışında ihraç edilen tahvil ve bonolardan (Eurobond) elde edilenler (c) Banka ve finans kurumları ile diğer tam mükellef kurum ve dar mükellef kurum subeleri arasında yapılan vadeli işlem ve opsiyon işlemleri 	
Tam Mükellef	<ul style="list-style-type: none"> Borsada işlem görmeyenleri navsız olarak iktisap edilmiş ve elde edilenler beyana ve GVK Geçici Md. 67 stopajına tabi değil. Türkiye'deki vadeli işlem ve opsiyon borsalarında elde edilen kazançlarda beyan yok. 1.1.2006'dan itibaren ihraç (hisse senetlerinde iktisap edilene): <ul style="list-style-type: none"> (a) Türkiye'deki banka veya aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilenler stopaja tabi tutulan kazanç beyan edilmez. (b) Tam mükellef kurumların İMKB'de işlem gören hisse senetlerinin 1 yıldan (İMKB'de işlem görmeyenlerde 2 yıldan) sonra satışından sağlanan kazanç beyan ve stopaj dışı. (c) Geç. 67 kapsamında olmayanlardan elde edilenlerde, elde bulundurma dönemindeki (son ay hariç) ÜFE artışı % 10 veya daha fazla olursa maliyet revizesi sonrası tutar beyan edilir. 1.1.2006 öncesi iktisap edilenler (1.1.2006 öncesi ihraç edilen HB ve DT'nin bu tarih sonrasında iktisabı dahil): <ul style="list-style-type: none"> (a) Borsada işlem gören hisse senetlerinin 3 ay, diğer tam mükellef kurumların hisse senetlerinin 1 yıldan sonra satışından sağlanan kazanç vergi dışı. (b) Kazançtan, elde bulundurma dönemindeki (son ay hariç) ÜFE ile maliyet revizesi sonrası (ÜFE artışı % 10'un altında olsa dahi) tutarının 17.900 TL tutarı aşan kısmı beyana tabi (****) 	<ul style="list-style-type: none"> Beyan edilmez, stopaj nihai vergi. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazancına dahil. İştirak kazançları istisnası uygulanarak vergi dışı bırakılır (yatırım ortaklıkların kâr paylarını istisnadan yararlanamaz.) (KVK md 5/1(a)(1)) 	<ul style="list-style-type: none"> Yabancı kurumun elde edilenler üzerinde kurulan ve abancılık kurum dağıtılanlar %15 stopaja tabi. Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı, Girişim Sermayesi YO, Menkul Kıymet YO hisse senedi temettülerinde stopaj uygulanmaz. 1998 öncesi kurum kazançlarında, 1999 – 2002 istisna kazançlarında ve GVK Geç. Md. 61 kapsamında dağıtılanlardan stopaj uygulanmaz. 	
Hisse Senedi ve Diğer Menkul Kıymetlerin Alım-Satım Kazançları (Her Türü Bono, Eurobond ve Tahvil ile Vadeli İşlen ve Opsiyon Sözleşmeleri Dahil)	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'deki banka veya aracı kurumlar vasıtasıyla SPK mevzuatına tabi yapılan işlemlerde elde edilenler beyan edilmez, sıfır tabi olmamakla birlikte Eurobondlardan elde edilenler (dahi). Diğerleri tam mükelleflerdeki esaslara göre münferit beyanname ile beyan edilir. Kur farkından doğan kazanç vergi dışı. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazancına dahil. Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazancına dahil. Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yabancı kurumun elde edilenler beyana ve vergiye tabi. Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla SPK mevzuatına tabi menkul kıymetlerden elde edilenler den stopaja tabi tutulanlar beyan edilmez (stopaja tabi olmamakla birlikte Eurobondlardan elde edilenler dahi). Diğerleri özel beyanname ile beyana tabidir. İzin alınarak Türkiye'ye getirilen sermaye ile iktisap edilen menkul kıymet ve iştirak hisselerinin arzı olarak satışından elde edilen kazançon hesabına kur farkının Kur farkının vergilenebilmesi için kazancın sadece bu şekilde iktisap edilen menkul kıymetler ile iştirak hisselerinin satış kazancı ve/veya bunların temettü ve faiz gelirlerinden ibaret bulunması şarttır. 	

(*) Uluslararası vergi anlaşmaları dikkate alınmalıdır. (***) Beyan sınırı, yarı Türkiye'de stopaja tabi tutulmuş diğer menkul sermaye iratları (mevduat faizi, repo, virden fonu kâr payı, ÖFK kâr payı hariç) ve gayrimenkul sermaye iratlarının (örn. işyeri kira geliri) eğer yararlanıyorsa enflasyon indirimi ve istisna sonrası tutarları eklenmek suretiyle dikkate alınır. Birden sonraki işyenden elde edilen brüt ücret, 22.000 TL'yi aşarsa ücretler ile MŞİ ve GMSI'nın tamamı beyan edilir. (****) Yurt dışında elde edilenler Türkiye'de stopaja ve istisna uygulamasına konu olmayan diğer menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarıyla birlikte toplamı 1.070 TL'yi aşmıyorsa beyan edilmez, aşırıya tanımı beyan edilir. (*****) 17.900 TL'nin hesabına 1/1/2006 öncesinde ihraç (hisse senetlerinde iktisap) edilmiş her nevi menkul kıymetin yarımına GVK Mük. Md. 80, 2 ila 6 nolu bentteki kazançlar dahildir.

¹ Ticari veya zirai kazanca dahil olmayan yatırımlardan elde edilen gelir dikkate alınmamıştır.

TABLO 2. 2010 YILINDA ELDE EDİLEN MENKUL SERMAYE GELİRLERİNİN BEYAN VE VERGİLEME ESASLARI (1)

Mükellef Gelir	GERÇEK KİŞİ				KURUM		STOPAJ(*)
	Tam Mükellef	Dar Mükellef (*)	Tam Mükellef	Dar Mükellef(*)	Tam Mükellef	Dar Mükellef(*)	
Menkul Kıymet Yatırım Fonları (A ve B Tipi) Katılma Belgeleri Kâr Payı ve Borsaya Yatırım Fonu Alım-Satım Kazancı	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de kurulu tam mükellef fonlardan banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilenler stopaj nihai vergidir. Yabancı ülke fonlarından elde edilenler değer artış kazanç olarak beyana tabi. Yabancı fonları elde bulundurma süresindeki (son ay hariç) ÜFE artışı % 10 veya daha fazla olursa maliyet revizisi (ÜFE endekslemesi) yapılır. 	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de kurulu tam mükellef fonlardan banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilenler beyan edilmemez, stopaj nihai vergidir. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazançna dahil. Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yabancı kurumun Türkiye'deki işyerince elde edilenler beyana tabi (yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir). Diğerlerinde Türkiye'de kurulu tam mükellef fonlardan banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilenler beyan edilmemez, nihai vergidir. 	<ul style="list-style-type: none"> Fon bünyesinde stopaj sıfır. Fon portföyünün % 51 ve daha fazlası İMKB'de işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının 1 yıldan fazla süreyle elde tutulmuş katılma belgelerinin elden çıkartılmasında stopaj yok. Diğerlerinde alım-satım kazancı (kâr payı) üzerinden % 10 stopaj. Yabancı kurum şubesi olmayan dar mükelleflerde stopaj % 0. 		
Her Nevi Tahvil ve Bono Faizleri(****) - Hazine Bonosu (HB) - Devlet Tahvili (DT) - Eurobond, Özel Sektör Tahvili, - Finansman Bonosu, - Varlığa Dayalı Menkul Kıymet.	<ul style="list-style-type: none"> 1.1.2006 sonrası ihraç edilenlerden Türkiye'deki banka veya aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen faiz beyan edilmemez. Hazinece ihraç edilen Eurobond faizleri beyan eşği olan 22.000 TL'yi aşarsa tamamı beyana tabi. (***) 1.1.2006 öncesi ihraç edilenlerden TL cinsinden elde edilenlere uygulanacak 2010 yılı enflasyon indiriminden sonraki tutarın diğer vergiye tabi gelirlerine (Eurobond faizi dahil) birlikte tutam 22.000 TL'yi geçerse tamamı beyan edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilenler beyan edilmemez, stopaj nihai vergidir. Faizleri stopaja tabi olmayanlardan elde edilenler tam mükelleflerin tabi olduğu esaslara göre münferit beyanname ile beyan edilir. Stopaja tabi olanlardan elde edilen (DT, HB, Eurobond gibi) faizler beyana tabi değil, stopaj nihai vergidir. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazançna dahil. Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Yabancı kurumun Türkiye'deki işyerince elde edilenler beyana tabi (yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir). Faizleri stopaja tabi olmayanlardan elde edilenler tam mükelleflerin tabi olduğu esaslara göre hesaplanarak özel beyanname ile beyan edilir. Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilenlerde sıfır stopaj, beyan yok Stopaja tabi olanlardan elde edilen (Dt, HB, Eurobond gibi) faizler beyana tabi değil, stopaj nihai vergidir. 	<ul style="list-style-type: none"> 01.01.2006'dan sonra ihraç edilen DT ve HB faizlerinde (TKİ ve KOİ tarafından çıkartılanlardan elde edilenler dahil), özel sektör tahvillerinde Geç 67 kapsamında % 10. Hazinece yurt dışımda ihraç edilenlerde (Eurobond) % 0. 1.1.2006'dan önce ihraç edilen tahvil ve bonolara faiz gelirden Geç 67'ye göre stopaj yapılmaz. (GVK ve KV'ya göre stopaj yapılır (HB ve DT'de stopaj % 0)). Borsa yatırım fonları, emeklilik yatırım fonları, menkul kıymetler finansman fonları ve ortaklıkları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonlarına yapılan ödemelerde % 0 (özel sektör faizlerinde % 10) Yabancı kurum şubesi olmayan dar mükelleflerde stopaj % 0. 		
Repo Gelirleri(****)	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de elde edilenler beyan edilmemez, stopaj nihai vergi. Off-shore repo gelirinde Türkiye'de stopaj yok, diğer stopaja tabi tutulmayan gelirlerle birlikte toplamı 1.090 TL'yi aşarsa tamamı beyan edilir. (****) 	<ul style="list-style-type: none"> Beyan edilmemez, stopaj nihai vergi. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazançna dahil. Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'deki işyerince elde edilenler beyana tabi (yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir). Diğerlerinde beyan edilmemez. 	<ul style="list-style-type: none"> Stopaj % 15. Borsa yatırım fonları, emeklilik yatırım fonları, menkul kıymetler finansman fonları ve ortaklıkları, konut finansman fonlarına yapılan ödemelerde % 0 		
Mevduat Faizleri (Borsa Para Piyasası Takasbank'ta elde edilenler dahil) (****)	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de elde edilenler beyan edilmemez, stopaj nihai vergi. Off-shore faizinde Türkiye'de stopaj yok, diğer stopaja tabi tutulmayan gelirlerle birlikte toplamı 1.090 TL'yi aşarsa tamamı beyan edilir. (****) 	<ul style="list-style-type: none"> Beyan edilmemez, stopaj nihai vergi. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazançna dahil. Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'deki işyerince elde edilenler beyana tabi (yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir). Diğerlerinde beyan edilmemez. 	<ul style="list-style-type: none"> Stopaj % 15. Borsa yatırım fonları, emeklilik yatırım fonları, menkul kıymetler finansman fonları ve ortaklıkları, konut finansman fonlarına yapılan ödemelerde % 0 Bankalar arası mevduat ve aracı kurumun tekeşbankındaki stopaj yok 		
Faizsiz Kredi Veren Kurumların (Katılım Bankaları/ÖFK Üsnesen Kâr Payı) (****)	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'de elde edilenler beyan edilmemez. 	<ul style="list-style-type: none"> Beyan edilmemez, stopaj nihai vergi. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazançna dahil. Yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'deki işyerince elde edilenler beyana tabi (yapılan stopaj kurumlar vergisinden mahsup edilir). Diğerlerinde beyan edilmemez. 	<ul style="list-style-type: none"> Stopaj % 15. Borsa yatırım fonları, emeklilik yatırım fonları, menkul kıymetler finansman fonları ve ortaklıkları, konut finansman fonlarına yapılan ödemelerde % 0 		

2010 YILINDA ELDE EDİLEN MENKUL SERMAYE GELİRLERİNİN BEYAN VE VERGİLEME ESASLARI (1)

Mükellef Gelir	GERÇEK KİŞİ ²	KURUM			STOPAJ ³ (****)
		Tam Mükellef	Dar Mükellef (*)	Tam Mükellef	
Tam Mükellef	<ul style="list-style-type: none"> Kurum nezdinde yapılan stopaj öncesi (brüt) tutarın yarısı istisna, kalan tutar 22.000 TL'yi aşarsa tamamı beyan edilir. (**) Bedelsiz hisse senedi olarak dağıtılan temettü beyan ve vergi dizi. (**) Kâr payı üzerinden dağıtılan kurum nezdinde yapılan stopajın tamamı beyan amedeki vergiden mahsup edilir. 1998 ve öncesi kazançtan dağıtılanlar beyan dışı. 1999 – 2002 istisna kazancından dağıtılanların net tutarının 1/9 fazlasının yarısı dikkate alınır. Beyan edilen tutarın 1/5'i mahsup edilir. 1/1/2006 öncesi edinilen YO kâr-payına enflasyon indirimi var. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurum kazancına dahil. İştirak kazançları istisnası uygulanarak vergi dışı bırakılır (yatırım ortaklıkların kâr payları istisnadan yararlanamaz.) (KVK md 5/1(a)(1)) Diğerlerinde beyan edilmaz. 	<ul style="list-style-type: none"> Yabancı kurumun elde edilenler, kurum kazancına dahil edilir. İştirak kazançları istisnası uygulanarak vergi dışı bırakılır (yatırım ortaklıkların kâr payları istisnadan yararlanamaz.) (KVK md 5/1(a)(1)) Diğerlerinde beyan edilmaz. 	<ul style="list-style-type: none"> Yabancı kurumun elde edilenler, beyana ve vergiyne tabi. Banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla SPK mevzuatına tabi menkul mülküne tabi menkul değerler den stopaja tabi tutulanlar beyan edilmaz (stopaja tabi olmamakla birlikte Eurobondlardan elde edilenler dahil). Diğerleri özel beyanname ile beyana tabidir. İzin alınarak Türkiye'ye getirilen sermaye ile iktisap edilen menkul kıymet ve iştirak hisselerinin arzi olarak satışından elde edilen kazançon hesabına kur farkının dahil edilmez. Kur farkının vergilenmesi için kazancın sadece bu şekilde iktisap edilen menkul kıymetler ve iştirak hisselerinin satış kazanç ve/veya bunların temettü ve faiz gelirlerinden ibaret bulunması şarttır. 	<ul style="list-style-type: none"> 1.1.2006 sonrası iktisap edilen hisse senetlerinden banka veya aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen kazançtan aynı takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla MKYO hisse senetleri hariç % 0 stopaj yapılır. Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarından hisse senedine ve hisse senedi endeksinde dayalı olmayan işlemlerden elde edilen kazançlardan % 10 stopaj yapılır. Yabancı kurum subesi olmayan dar mükelleflerde stopaj % 0; banka ve benzeri finans kurumları Geç: 67 kapsamında stopaja tabi değıl . SPK'na göre kurulan borsa ve emeklilik yatırım fonlarının kazançlarından stopaj yapılmaz. 1.1.2006 öncesinde ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen kazançlardan stopaj yapılmaz. Takvim yılı aşımamak kaydıyla üçer aylık dönemlerde aynı türden menkul kıymetlerden oluşan zarar stopaj matrahından indirilir. Aşağıda sayılan gelirler stopaja tabi değıl. <ul style="list-style-type: none"> (a) Tam mükellef kurumların İMKB'de işlem gören hisse senetlerinden 1 yıldan fazla elde tutulandıktan elde edilenler, (b) Hazineye yurt dışında ihraç edilen tahvil ve bonolardan (Eurobond) elde edilenler (c) Banka ve finans kurumları ile diğer tam mükellef kurum ve dar mükellef kurum subeleri arasında yapılan vadeli işlem ve opsiyon işlemleri
Tam Mükellef	<ul style="list-style-type: none"> Borsada işlem görmeyenlerin vadesiz olarak iktisap edilenlerinden elde edilenler beyana ve GVK Geçici Md. 67 stopajına tabi değıl. Türkiye'deki vadeli işlem ve opsiyon borsalarından elde edilen kazançlarda beyan yok. 1.1.2006. dan itibaren ihraç (hisse senetlerinde iktisap) edilenleri: (a) Türkiye'deki banka veya aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen ve Geç: 67 kapsamında stopaja tabi tutulan kazanç beyan edilmez . (b) Tam mükellef kurumların İMKB'de işlem gören hisse senetlerinin 1 yıldan (İMKB'de işlem görmeyenlerde 2 yıldan) sonra satışından sağlanan kazanç beyan ve stopaj dışıdır. (c) Geç: 67 kapsamında olmayanlardan elde edilenlerde, elde bulundurma dönemindeki (son ay hariç) ÜFE artışı % 10 veya daha fazla olursa maliyet revizesi sonrası tutar beyan edilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Türkiye'deki banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla SPK mevzuatına tabi menkul mülküne tabi menkul değerlerde yapılan işlemlerden elde edilenler beyan edilmez, sıfır stopaj (stopaja tabi olmamakla birlikte Eurobondlardan elde edilenler dahil). Diğerleri tam mükelleflerdeki esaslara göre muafiyet beyanname ile beyan edilir. Kur farkından kazançlarının 3 ay, diğer tam mükellef kurumların hisse senetlerinin 1 yıldan sonra satışından sağlanan kazanç vergi dışı. Kazancın, elde bulundurma dönemindeki (son ay hariç) ÜFE ile maliyet revizesi sonrası (ÜFE artışı % 10'un altında olsa dahil) tutarının 18.000 TL tutarına kısmı beyana tabi değıl. (****) 	<ul style="list-style-type: none"> 1.1.2006 öncesi iktisap edilenler (1.1.2006 öncesi ihraç edilen HB ve DT-nin bu tarihten sonrasında iktisabı dahil): (c) Borsada işlem gören hisse senetlerinin 3 ay, diğer tam mükellef kurumların hisse senetlerinin 1 yıldan sonra satışından sağlanan kazanç vergi dışı. Kazancın, elde bulundurma dönemindeki (son ay hariç) ÜFE ile maliyet revizesi sonrası (ÜFE artışı % 10'un altında olsa dahil) tutarının 18.000 TL tutarına kısmı beyana tabi değıl. (****) 	<ul style="list-style-type: none"> 1.1.2006 sonrası iktisap edilenler (mevduat faizi, menkul sermaye iratları tabi tutulmuş diğer menkul sermaye iratları ile istisna sonrası tutarların eklenmesi suretiyle dikkate alınır. Birden sonraki işlemlerden elde edilen brüt ücret, 22.000 TL'yi aşarsa üçte biri ile MSF ve GMSF'nin tamamı beyan edilir. (***) Yurt dışında elde edilenler Türkiye'de stopaja ve istisna uygulamasına konu olmayan diğer menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarıyla birlikte toplamı 1.090 TL'yi aşmıyorsa beyan edilmez, aşarsa tamamı beyan edilir. (*****) 18.000 TL'nin hesabına 1/1/2006 öncesinde ihraç (hisse senetlerinde iktisap edilmiş ve menkul kıymetinin yarısına GVK Mük. Md. 80, 2/16/06 maddesiyle değiştirilmiştir. Anayasa Mahkemesi tarafından dar mükelleflere uygulanan % 0 stopaj oranı iptal edilmiştir; gerekçeli karar Resmî Gazete'de 08.01.2010 tarihinde yayımlanmış olup, ilgili Karar Resmî Gazete'de 08.01.2010 tarihinde yayımlanmış olup, ilgili Karar Resmî Gazete'de 08.01.2010 tarihinde yayımlanmış olup, konu süz konusu olabilecektir. 	
Hisse Senedi ve Diğer Menkul Kıymetlerin Alım-Satım Kazançları (Her Türlü Bono, Eurobond ve Tahvil ile Vadeli İşlen ve Opsiyon Sözleşmeleri Dahil)					

(*) Uluslararası vergi anlaşmaları dikkate alınmalıdır. (***) Beyan sınırı, varsa Türkiye de stopaja tabi tutulmuş diğer menkul sermaye iratları (mevduat faizi, menkul sermaye iratları ile istisna sonrası tutarların eklenmesi suretiyle dikkate alınır. Birden sonraki işlemlerden elde edilen brüt ücret, 22.000 TL'yi aşarsa üçte biri ile MSF ve GMSF'nin tamamı beyan edilir. (***) Yurt dışında elde edilenler Türkiye'de stopaja ve istisna uygulamasına konu olmayan diğer menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarıyla birlikte toplamı 1.090 TL'yi aşmıyorsa beyan edilmez, aşarsa tamamı beyan edilir. (*****) 18.000 TL'nin hesabına 1/1/2006 öncesinde ihraç (hisse senetlerinde iktisap edilmiş ve menkul kıymetinin yarısına GVK Mük. Md. 80, 2/16/06 maddesiyle değiştirilmiştir. Anayasa Mahkemesi tarafından dar mükelleflere uygulanan % 0 stopaj oranı iptal edilmiştir; gerekçeli karar Resmî Gazete'de 08.01.2010 tarihinde yayımlanmış olup, ilgili Karar Resmî Gazete'de 08.01.2010 tarihinde yayımlanmış olup, konu süz konusu olabilecektir.

¹ Ticari veya zirai kazanca dahil olmayan yatırımlardan elde edilen gelir dikkate alınmıştır.

KISALTMALAR

- GVK	Gelir Vergisi Kanunu
- VUK	Vergi Usul Kanunu
- MSİ	Menkul Sermaye İradı
- GMSİ	Gayrimenkul Sermaye İradı
- MKK	Merkezi Kayıt Kuruluşu
- YO	Yatırım Ortaklığı
- DT	Devlet Tahvili
- HB	Hazine Bonosu
- TCMB	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
- DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
- İMKB	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
- BPP	Borsa Para Piyasası
- ÖFK	Özel Finans Kurumu
- VOB	Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası
- TEFE	Toptan Eşya Fiyatları Endeksi
- ÜFE	Üretici Fiyatları Endeksi

1. Genel Bilgi

1.1. Bu Rehber Kimin İçin Hazırlandı?

Menkul sermaye gelirlerinin vergilendirilmelerine ilişkin açıklamaların yer aldığı bu rehber, 2009 yılında faiz, kâr payı, repo geliri ile hisse senedi, bono ve tahvil gibi menkul kıymetlerden alım-satım kazancı elde eden gerçek kişi bireysel yatırımcılar için hazırlanmıştır. 2010 yılında elde edilecek söz konusu gelirlerin vergilendirilme esaslarına da ayrıca yer verilmiştir.

5281 sayılı Kanun ile Gelir Vergisi Kanununa eklenen Geçici 67 nci Madde çerçevesinde 01/01/2006 tarihinden itibaren yürürlüğe giren yeni düzenleme ile menkul kıymet alım-satım kazançlarında bir nevi kaynaktan vergi kesintisi esasına dayalı vergileme rejimine geçilmiştir.

Söz konusu yeni vergileme rejimi 01/01/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen hisse senetleri ile 01/01/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirlere uygulanacaktır.

31/12/2005 itibarıyla elde bulunduran hisse senetleri ile yine bu tarih itibarıyla ihraç edilmiş her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden 2006 ve sonrasında elde edilen gelirler 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli mevzuata göre vergilendirilecektir. Bu nedenle, 31/12/2005 tarihi itibarıyla elde bulunan menkul kıymetlerden 2007 yılında ve sonrasında elde edilen gelirlerin durumu 2005 yılında geçerli mevzuata göre ayrıca açıklanmıştır.

Bireysel yatırımcıların 2009 yılında elde ettikleri gelirlerin beyan ve vergileme durumunu tam olarak tespit edebilmeleri için öncelikle bu gelirlerin hangi vergileme rejimine (1/1/2006 sonrası mı yoksa 31/12/2005 tarihinde geçerli rejim mi) tabi olduğunu belirlemeleri gerekmektedir.

Açıklamalar Türkiye'de yerleşik tam mükellef gerçek kişilerin durumu esas alınarak yapılmıştır (çalışma veya oturma izni alarak altı aydan daha fazla bir süre yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları Türkiye'de yerleşik sayılmamakta, bunlar dar mükellef kabul edilmektedirler). Türkiye'de yerleşik olmayan dar mükellefler için ayrı bir bölümde açıklama yapılmıştır. Aksine bir belirleme yapılmadığı takdirde Rehberdeki tüm açıklamalar tam mükellefler için yapılmış sayılmalıdır.

Aşağıda sayılanlar tam mükellefiyet esasında gerek yurt içinde gerekse yurt dışında elde ettikleri bütün gelirler için Türk vergi mevzuatına göre vergilendirilirler.

- Medeni Kanuna göre ikametgahı Türkiye'de bulunanlar,
- Bir takvim yılı içinde Türkiye'de devamlı olarak altı aydan fazla oturanlar (geçici ayrılmalar Türkiye'de oturma süresini kesmez),
- Resmî daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin

işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşları (Bu gibilerden, buldukları memleketlerde elde ettikleri kazanç ve iratları dolayısıyla gelir vergisine veya benzeri bir vergiye tabi tutulmuş bulunanlar, bu kazanç ve iratları üzerinden ayrıca Türkiye'de vergilendirilmezler.)

Aşağıda yazılı yabancılar ülkemizde altı aydan fazla kalsalar dahi, Türkiye'de yerleşmiş sayılmadıkları için tam mükellef kabul edilmezler. Dolayısıyla bu kişiler dar mükellef sayılarak, sadece Türkiye'de elde ettikleri gelirleri üzerinden vergilendirilirler.

- Belli ve geçici görev veya iş için Türkiye'ye gelen iş, ilim ve fen adamları, uzmanlar, memurlar, basın ve yayın muhabirleri ve durumları bunlara benzeyen diğer kimselerle tahsil veya tedavi veya istirahat veya seyahat maksadıyla gelenler,
- Tutukluluk, hükümlülük veya hastalık gibi elde olmayan sebeplerle Türkiye'de alıkonulmuş veya kalmış olanlar.

Yukarıdaki kriterlere göre Türkiye'de yerleşik sayılmayan kişiler dar mükellef olarak nitelendirilir ve bu kişiler dar mükellefiyet esasında sadece Türkiye'de elde ettikleri gelirleri üzerinden vergilendirilirler. Çalışma veya oturma izni alarak altı aydan daha fazla bir süredir yurt dışında yaşamakta olan Türk vatandaşları Türkiye'de yerleşik sayılmadıklarından, sadece Türkiye'de elde ettikleri gelirleri üzerinden vergilendirilirler. Dar mükelleflerin Türkiye'de elde ettikleri gelirlerinin vergilendirilmesi tam mükelleflere göre önemli farklılıklar gösterir. Dar mükelleflerin vergileme esaslarına ilerde ayrı bir bölümde yer verilmiştir.

Dar mükelleflerin Türkiye'de elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesi tam mükelleflere göre önemli farklılıklar gösterir. Dar mükelleflerin vergileme esaslarına ilerde ayrı bir bölümde yer verilmiştir.

Rehberdeki açıklamalar her bir yatırım aracından elde edilen gelir için ayrı ayrı verilmiştir. Farklı yatırım araçlarından gelir elde edildiği durumda her bir yatırım aracından elde edilen gelirin beyan durumu birlikte değerlendirilmeli, beyanı gerekenler aynı beyannamede birleştirilmelidir.

Bazı durumlarda, beyanname verilmesi belirli bir miktarı aşan gelirin elde edilmesine bağlıdır. Bu gibi durumlarda beyan sınırının aşılp aşılmadığı, aynı gruba giren gelirlerin toplamı dikkate alınarak belirlenmelidir. Örneğin hisse senedi alım-satım kazancı ile Hazine bonosu ve Devlet tahvili alım-satım kazancı menkul kıymet alım-satım kazancıdır ve diğer kazanç ve irat (değer artış kazancı) olarak isimlendirilir. Hazine bonosu ve Devlet tahvili faizi, mevduat faizi, hisse senedi kâr payı ve repo geliri ise menkul sermaye iradı olarak isimlendirilir. Bu konuda bölüm içerisinde yapılan açıklamalar göz önünde bulundurulmalıdır.

Rehberdeki açıklamalar, aksi belirtilmedikçe Türkiye'deki yatırım araçlarından elde edilen gelirlere yöneliktir. Yabancı yatırım araçlarından elde edilen gelirlerin beyanı, bu durum belirtilerek açıklanmıştır.

1.2. Menkul Sermaye Geliri

1.2.1 Genel Bilgi

5281 sayılı Kanun ile Gelir Vergisi Kanununa eklenen Geçici 67 nci Madde ("Geçici 67" ve/veya "yeni vergileme rejimi") çerçevesinde 1/1/2006 tarihinden itibaren yürürlüğe giren yeni vergi rejimi ile menkul sermaye gelirlerinde bir nevi kaynakta vergi kesintisi esasına dayalı vergileme rejimine geçilmiştir. Diğer bir ifade ile ilgili madde kapsamında stopaja tabi tutulan gelirler nedeniyle beyanname verilmemektedir.

Söz konusu yeni vergileme rejimi 1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen hisse senetleri ile 1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirlere uygulanacaktır.

31/12/2005 itibarıyla elde bulunduran hisse senetleri ile yine bu tarih itibarıyla ihraç edilmiş her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden 2006 ve sonrasında elde edilen gelirler 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli mevzuata göre vergilendirilecektir. Bu nedenle, 31/12/2005 tarihi itibarıyla elde bulunan menkul kıymetlerden 2009 yılında ve sonrasında elde edilen gelirlerin durumu 2005 yılında geçerli mevzuata göre ayrıca açıklanmıştır.

Yine yeni vergileme rejimi kapsamına girmeyen menkul sermaye gelirleri için de (T.C Eurobond gelirleri, yabancı ülkelerde elde edilen menkul sermaye gelirleri v.b) mevcut genel hükümlere göre açıklama yapılmıştır.

Bireysel yatırımcıların 2009 yılında elde ettikleri gelirlerin beyan ve vergileme durumunu tam olarak tespit edebilmeleri için öncelikle bu gelirlerin hangi vergileme rejimine (1/1/2006 sonrası mı yoksa 31/12/2005 tarihinde geçerli rejim mi yoksa mevcut genel hükümler mi) tabi olduğunu belirlemeleri gerekmektedir.

1.2.2. Menkul Sermaye Gelir Unsurları

Menkul sermaye gelirini, menkul sermaye iradı ve menkul kıymet değer artış kazancı olarak ikiye ayırmak mümkündür.

Menkul sermaye iradı, nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden oluşan sermayenin kâr payı, faiz, kira ve benzeri iratlarıdır. Genel olarak ifade etmek gerekirse, menkul sermaye iradı, nakdi sermayenin doğrudan veya belirli bir menkul kıymete bağlanarak üçüncü kişilerin kullanımına sunulmasından kaynaklanan gelirdir.

Menkul kıymet değer artış kazancı ise nakdi sermayeyi temsil eden menkul kıymetin alım-satımından kaynaklanan kazancı ifade eder.

Yukarıda da açıklandığı üzere, vergi kanunlarımıza göre menkul sermaye iradı aynı isimli gelir unsurunu ifade ederken, menkul kıymet alım – satım kazancı "değer artışı kazancı (diğer kazanç ve irat)" olarak farklı bir gelir unsurunu ifade eder.

Örneğin, hisse senedinin alım-satım kazancı “değer artışı kazancı (diğer kazanç ve irat)” grubuna girerken aynı hisse senedinin kâr payı (temettü) “menkul sermaye iradı” sayılır.

Yine benzer şekilde, Devlet tahvili ve Hazine bonosunun faizi menkul sermaye iradı sayılırken, tahvil ve bononun vadesine kadar beklenmeden satışından elde edilen kazanç “değer artışı kazancı (diğer kazanç ve irat)” sayılır.

Bu ayırımı, her bir gelir unsurunun vergi matrahının belirlenmesinde farklı esaslar geçerli olduğu için önemlidir.

Özellikle Devlet tahvili ve Hazine bonosundan elde edilen faiz geliri ile alım – satım kazancının farklı gelir unsurları olarak değerlendirilmesi, yatırımcılar bakımından bazen aleyhte bir durum yaratabilmektedir.

Kuponlu bir tahvilin satın alınmasında, işlemiş faizin bulunması halinde işlemiş faiz tutarı kupon alış bedeli, temiz işlem fiyatı (Temiz Fiyat = Sözleşme fiyatı - İşlemiş faiz) ise tahvilin alışı bedeli olarak kabul edilir.

Bir tahvil için işlemiş faiz, temiz işlem fiyatı üzerine eklenmesi gereken ve son kupon tarihinden sonra tahvili elde tutma süresiyle orantılı kupon faizini ifade eder ve son kupon tarihinden valör tarihine kadar geçen gün sayısının kupon dönemi gün sayısına oranı ile ödenecek kupon faizinin çarpılması suretiyle hesaplanır. Söz konusu hesaplama, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası tarafından kabul edilen esaslar çerçevesinde yapılır.

Bazı durumlarda temiz fiyat, tahvilin nominal bedelinin altında olabileceği gibi üzerinde de olabilmektedir. Her iki durumda da eğer vadeye kadar beklenmeden tahvil satılırsa elde edilen gelir alım satım kazancı (değer artış kazancı), satıştan önce tahsil edilen kupon faizi menkul sermaye iradı sayılır. Tahvilin kupon faizi tahsil edildikten sonra satılması halinde satış bedeli kabaca tahsil edilen kupon faizi kadar daha az olacağından aslında bir alım satım zararı doğması söz konusu olabilir.

Bununla birlikte, aslında işlemiş faiziyle başlangıçta satın alınan tahvil için ödenen bedelin belirli bir kısmı işlemiş faize karşılık geldiği halde bu durum alım – satım kazancının hesabında dikkate alınmaz.

Tahvil faizi ve alım – satım kazancının farklı gelir unsurlarını oluşturmaları nedeniyle alım – satım zararı aynı tahvilin faiz gelirinden mahsup edilemez (indirilemez). Bu durumda, eğer söz konusu alım satım zararının mahsup edilebileceği başkaca bir değer artış kazancı yoksa zararın mahsup hakkı fiilen kaybolur ve mükerrer vergileme ortaya çıkar.

Bu durumu şu örnekle daha iyi açıklamak mümkündür:

2009 yılında, 31/12/2005 tarihinden önce ihraç edilmiş ve nominal bedeli 500.000 TL olan ve üç ayda bir 20.000,00 TL kupon faizi ödemeli bir tahvili vadesine bir gün kala 515.000,00 TL bedelden satın aldığımızı düşünelim. Ertesi gün, söz konusu tahvilin kupon faizi olan 20.000,00 TL'yi tahsil ettikten sonra aynı tahvili 495.000,00 TL bedelle sattığımızı varsayalım (carî faiz oranlarının aynı kaldığı ve tahvil fiyatlarını etkileyecek başkaca bir gelişmenin yaşanmadığı durumda tahvil fiyatı tahsil edilen

kupon bedeli kadar azalacaktır). Bu durumda elde ettiğimiz gelirler aşağıdaki gibi olacaktır:

Tahvil faizi (menkul sermaye iradı) : 20.000,00 TL
Tahvil alım satım zararı (değer artış kazancı) : (495.000,00 - 515.000,00 =) - 20.000,00 TL
Toplam kazanç : 20.000,00 – 20.000,00 = 0

Görüldüğü gibi, aslında söz konusu tahvil işleminden elde ettiğimiz net gelir sıfır olduğu halde, elde ettiğimiz faiz gelirini beyan edip vergisini vermemiz gerekecektir. Aynı tutardaki tahvil alım satım zararının faiz gelirinden mahsup olanağı yoktur.

Eğer aynı yılda yine bir tahvil/bono veya başka bir menkul kıymet alım satım işleminden kaynaklanan kazancımız yok veya bu tür kazancımız faiz gelirinden az ise söz konusu zararı, başka bir ifadeyle tahvil faizi nedeniyle ödeyeceğimiz vergiyi kısmen veya tamamen mahsup etmemiz mümkün olmayacaktır.

1.2.3. Menkul Sermaye Geliri Ne Zaman Elde Edilmiş Sayılır?

1.2.3.1 Genel olarak

Menkul sermaye gelirlerinde elde etme zamanı, gelirin tabi olacağı vergileme rejiminin belirlenebilmesi bakımından önem taşır. Genel olarak, menkul sermaye iratlarında elde etme, hukuki ve ekonomik tasarrufa bağlıdır. Gelir türlerine göre elde etme aşağıda belirtildiği şekilde gerçekleşir.

- Hisse senetlerinin kâr payları (temettü) bunların kurum tarafından ödenmeye başlandığı tarihte elde edilmiş sayılır. Başka bir ifadeyle, kurumun temettüleri ödemeyi kararlaştırdığı ve kâr paylarının emre hazır tutulduğu tarihte elde etme tarihidir. Kâr payı ödemesi hisse senetlerinin bir banka şubesine ibrazı karşılığında bankaya transfer edilen paradan yapılacaksa, transferin yapıldığı tarihte emre hazır tutulduğu anlamına gelir. Hissedar kâr payını bankadan tahsil etmese dahi menkul sermaye iradını elde etmiş sayılır.
- Tahvil ve bono faizlerinde elde etme tarihi faiz kuponunun üzerinde yazılı vade tarihidir.
- Mevduat faizlerinde, faiz peşin alınmışsa alındığı tarih, vade sonunda alınacaksa vade tarihi elde etme tarihidir.
- Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışında, satışın yapıldığı tarihte elde etme tarihidir.
- Senetlerde iskonto bedeli iskontonun yapıldığı gün elde edilmiş sayılır.
- Özel finans kurumlarında açılan hesaplara ödenen kâr paylarında, kâr payının dağıtıldığı tarihte elde etme tarihidir.
- Repo gelirlerinde elde etme, menkul kıymetlerin geri alım veya satım taahhüdüyle iktisap edildiği veya elden çıkartıldığı tarihtir.
- Menkul kıymet alım-satım kazançlarında satışın (elden çıkarmanın) gerçekleştiği tarihte elde etme tarihidir.

Tam mükellef gerçek kişilerin yabancı ülkelerde elde ettikleri menkul sermaye iratları, elde edenin bunları Türkiye’de hesaplarına intikal ettirdiği yılda elde edilmiş sayılır. Maliye Bakanlığı, yabancı ülkelerde elde edilen menkul sermaye gelirleri bakımından da yukarıda yer verilen çerçevede belirlenen elde etme tarihlerine itibar etmektedir.

Dolayısıyla, bu gelirler Türkiye'ye transfer edilmese dahi elde etme gerçekleşmiş sayılır. Bununla birlikte, Türkiye'ye transferin mükellefin iradesi dışındaki sebeplerden ileri geldiği takdirde, bu gelirler mükellefin bunlara tasarruf edebildiği yılda elde edilmiş sayılır.

1.2.3.2. Kontrol edilen yabancı kurum kazancında elde etme

Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin 2 numaralı fıkrasında yapılan düzenleme ile belli şartlar altında yurt dışı iştiraklere yatırım yapan mükelleflere, bu iştiraklerinden fiilen kâr payı dağıtılmaya bile sanki kâr payı dağıtılmış gibi beyan ve vergi ödeme zorunluluğu getirilmiştir.

Düzenlemede öngörülen koşulların gerçekleştiği durumda, "kontrol edilen yabancı kurum" sayılan söz konusu iştiraklerin 2009 yılı kazancının dağıtılmadığı durumda dahi bunlardan temettü elde edilmiş gibi beyan ve vergileme söz konusu olabilecektir.

Türkiye'de vergilendirilmiş kazancın iştirak tarafından sonradan dağıtılması halinde, elde edilen kâr paylarının vergilendirilmiş kısmı indirilerek geriye kalan tutar beyan edilir.

Kontrol edilen yabancı kurum kavramı; tam mükellef gerçek kişi ve kurumların doğrudan veya dolaylı olarak ayrı ayrı ya da birlikte sermayesinin, kâr payının veya oy kullanma hakkının en az % 50'sine sahip olmak suretiyle kontrol ettikleri yurt dışı iştirakleri ifade etmektedir.

Yurt dışındaki bir kurumun kontrol edilen yabancı kurum sayılabilmesi için bu kurumun sermayesinin, kâr payının veya oy kullanma hakkının en az %50' sinin doğrudan veya dolaylı olarak, ayrı ayrı ya da birlikte tam mükellef gerçek kişi ve kurumlara ait olması gerekmektedir.

Yurt dışı iştirakin kontrol edilen yabancı kurum olup olmadığının tespitinde, kontrol oranı olarak ilgili hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte sahip olunan en yüksek oran dikkate alınır.

Yurt dışı iştirake ilişkin iştirak payının (sermaye, kâr payı veya oy kullanma hakkının) tamamının, yurt dışı iştirakin hesap döneminin kapanmasından önce herhangi bir tarihte muvazaa olmaksızın elden çıkartılmış olması halinde, ilgili yurt dışı iştirak hakkında bu hükümler uygulanmaz.

1.2.3.2.1. Yurt dışı iştirakin kurum kazancının Türkiye'de gelir vergisine tabi tutulabilmesine ilişkin şartlar

En az % 50 hissedarlık ve/veya kontrol oranının sağlandığı yurt dışı iştiraklerin, Gelir Vergisi Kanunu uygulamasında "kontrol edilen yabancı kurum" olarak kabul edilmesi ve dolayısıyla kontrol edilen yurt dışı iştiraklerin kurum kazançlarının, dağıtılın veya dağıtılmamasın Türkiye'de kurumlar vergisine tabi tutulabilmesi için aşağıdaki şartların birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

- Yurt dışı iştirakin ilgili yıldaki toplam gayri safi hasılatının % 25 veya fazlasının faiz, kâr payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşması.

- Yurt dışında kurulu iştirakin kurum kazancının % 10'dan az oranda gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması,
- Yurt dışında kurulu iştirakin ilgili yıldaki gayrisafi hasılat tutarının 100.000,00 TL karşılığı yabancı paranın üzerinde olması, gerekmektedir.

1.2.3.2. İştirakin yurt dışında ödediği vergilerin mahsubu

Gelir Vergisi Kanunu'nun 123 üncü maddesine göre, yurt dışındaki iştirakin bulunduğu ülkede ödemiş olduğu gelir ve kurumlar vergisi benzeri vergiler kontrol edilen yabancı kurumun Türkiye'de vergilendirilecek kazancı üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilebilecektir.

Ancak, kontrol edilen yabancı kurumun bulunduğu ülke dışındaki ülkelerde ödemiş olduğu gelir ve kurumlar vergisi benzeri vergilerin, söz konusu kurumun Türkiye'de vergilendirilecek kazancı üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilmesi mümkün bulunmamaktadır.

1.2.3.3. İştirakin kâr paylarını dağıtması durumunda vergileme

Yurt dışı iştirakin kontrol edilen yabancı kurum kazancı kapsamında Türkiye'de vergilendirilmiş kazancının yurt dışındaki kurum tarafından sonradan dağıtılması halinde, elde edilen kâr paylarının daha önce Türkiye'de vergilendirilmiş kısmı ayrıca vergilendirilmeyecektir.

Ancak, daha sonraki yıllarda, kontrol edilen yabancı kurumun Türkiye'de vergiye tabi tutulmuş kazancından daha fazla kâr payı dağıtılması halinde, aşan kısım gelir vergisine tabi tutulacaktır.

1.2.3.4. Kontrol edilen yabancı kurum müessesesinin çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları karşısındaki durumu

Yürürlükte bulunan çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları, Türkiye'nin "kontrol edilen yabancı kurum kazancı" hükümlerine göre kendi mukimlerini vergileme hakkını sınırlandırmamaktadır. Diğer bir anlatımla, diğer devlet mukimi bir kurum tarafından Türkiye'de mukim bir gerçek kişiye kâr payı dağıtılsın ya da dağıtılmasın Gelir Vergisi Kanununun "kontrol edilen yabancı kurum kazancı" hükümleri uygulanacaktır.

Ancak, diğer bir devlette mukim olan kurum tarafından kontrol edilen yabancı kurum kazancı olarak Türkiye'de vergiye tabi tutulmuş olan kazancın, kâr payı olarak Türkiye'de mukim bir gerçek kişiye dağıtıldığı durumlarda, Anlaşmalarda yer alan "Temettüleri"nin vergilendirilmesi ve "Çifte vergilemenin önlenmesi" ile ilgili hükümler normal şekilde uygulanacaktır.

Kaynak ülke tarafından dağıtılan kâr payları üzerinden bir vergileme yapılması ve bu kâr paylarının Türkiye'de gelir vergisinden istisna edilmemiş olması durumunda, kâr payının, elde edildiği yıl gelir vergisine tabi tutulması ve bu kâr payı ile ilgili olarak diğer ülkede ödenen vergilerin Anlaşma ve Gelir Vergisi Kanununun yurt dışında ödenen vergilerin mahsubuyla ilgili hükümleri çerçevesinde mahsup edilmesi, bu mahsup sonrasında arta kalan bir tutarın mevcut olması halinde, daha önce kontrol edilen yabancı kurum kazancı olarak vergiye tabi tutulmuş bulunan kazanç üzerinden hesaplanıp ödenen gelir vergisinin söz konusu kâr payına atfedilen kısmının da kalan

tutar üzerinden mahsup edilmesi gerekmektedir. Mahsup edilemeyen kısım, kâr payının Türkiye'ye getirilmiş olması kaydıyla iade edilebilecektir.

İlgili anlaşma hükümlerinin, dağıtılan söz konusu kâr payının Türkiye'de istisna edilmesini öngörmesi halinde ise kâr payının dağıtılıp Türkiye'ye getirildiği dönemde daha önce kontrol edilen yabancı kurum kazancı hükümleri çerçevesinde vergilendirilen kazanç üzerinden hesaplanıp ödenen kurumlar vergisinden, dağıtılan kâr payı tutarına isabet eden kısım iade edilebilecektir.

1.2.4. Menkul sermaye iratları

Menkul sermaye iratları GVK 75 inci maddesinde 15 ayrı bent halinde sayılmıştır. Çok özellikli olanların dışında menkul sermaye iratları şu başlıklar altında toplanabilir.

- Her nevi hisse senetlerinin kâr payları
- Yatırım fonları katılma belgesi kâr payları
- İştirak hisselerinden doğan kazançlar (örn. limited şirket ortaklarının kâr payları)
- Kurumların yönetim kurulu başkan ve üyelerine bu sıfatları dolayısıyla verilen kâr payları
- Her nevi tahvil ve bono faizleri
- Mevduat faizi
- Özel finans kurumlarında (ÖFK/Katılım bankası) (faizsiz bankacılık) açılan hesaplara ödenen kâr payları
- Repo geliri
- Her nevi alacak faizleri (Adi, imtiyazlı, rehinli, senetli alacaklarla cari hesap alacaklarından doğan faizler ve kamu tüzel kişilerince borçlanılan ve senede bağlanmış olan meblağlar için ödenen faizler dahil.)
- 07.10.2001 tarihinden itibaren düzenlenen düzenlenmiş şahıs sigorta ve bireysel emeklilik poliçeleri dolayısıyla elde edilen gelirler
- Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen gelirler
- İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kâr paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar
- Her çeşit senetlerin iskonto edilmeleri karşılığında alınan iskonto bedelleri

Rehberde, yukarıda yer verilen menkul sermaye iratlarından genel nitelikli olan mevduat faizi, her nevi tahvil ve bono faizi, ÖFK (katılım bankası) hesaplarında açılan hesaplara ödenen kâr payı, repo geliri, hisse senedi kâr payı ve menkul kıymet yatırım fonu katılma belgesi kâr payının vergileme esaslarına yer verilmiştir.

1.2.4.1. Beyana Tabi Olmayan Menkul Sermaye İradları

Tam mükellefiyette;

- Tüzel kişiliği haiz emekli sandıkları, yardım sandıkları ile emeklilik ve sigorta şirketleri tarafından yapılan ödemeler
- Kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı,
- Bir kişinin bir yılda elde ettiği vergiye tabi gelir toplamının, gelir vergisi tarifesinin ikinci gelir dilimini (2009 ve 2010 yılı için 22.000,00 TL) aşmadığı

durumda; Türkiye'de stopaja tabi tutulmuş olan; birden fazla işverenden elde edilen ücretler, menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları (01/01/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her çeşit tahvil ve hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler ile tam mükellef kurumlardan elde edilen temettü gelirleri vb.),

- Bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 2009 yılı için 1.070 TL'yi (2010 yılı için 1.090 TL) aşmayan, stopaj ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları (yurtdışından elde edilen menkul sermaye iradları, senet iskonto bedelleri, alacak faizi vb)
- Geçici 67 kapsamında stopaja tabi tutulmuş menkul sermaye iratları
- Kurumlar vergisi mükelleflerince 31/12/1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen kazançların dağıtım halinde, gerçek kişilerce elde edilen kar payları
- Kurumların karlarını sermayeye eklemek suretiyle gerçekleştirdikleri kar dağıtım işlemlerinde gerçek kişi ortaklarca elde edilen kar payları

Dar mükellefiyette;

- Tamamı Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş menkul sermaye iratları

beyan dışıdır. Diğer gelirler nedeniyle verilen beyannameye de bu gelirler dahil edilmez.

1.2.4.2. Beyana Tabi Menkul Sermaye İradları

Yukarıda sayılanlar dışında kalan menkul sermaye iradları beyana tabidir.

- Stopaja tabi tutulmamış menkul ve gayrimenkul sermaye iradlarının toplamı 2009 yılı için 1.070 TL'yi (2010 yılı için 1.090 TL) aşıyorsa tamamı
  - o Yabancı menkul kıymetlerden elde edilen menkul sermaye iradları
  - o Alacak Faizleri
  - o Senet iskonto bedelleri gibi
- Stopaja tabi tutulmuş olan; birden fazla işverenden elde edilen ücretler, menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratlarının toplamı 2009 ve 2010 yılı için 22.000,00 TL'yi aşıyorsa tamamı
  - o Nakit temettü gelirleri (31/12/1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen kazançların dağıtımından kaynaklananlar hariç)
  - o 01/01/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her çeşit tahvil ve hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan menkul sermaye iradları
  - o Hangi tarihte ihraç edilmiş olursa olsun T.C. Eurobondlarından elde edilen menkul sermaye iradları

1.2.4.2.1. Beyana Tabi Menkul Sermaye İradlarında İndirim Oranı (Enflasyon İndirimi) Uygulaması

Faiz, repo gibi gelirlerin bir kısmı enflasyonu yansıtır. Başka bir ifade ile nominal (parasal) gelir, bunları elde edenlerin gerçek gelirini yansıtmaz. Özellikle finansal piyasalarda menkul kıymetlerden elde edilen gelirin bir bölümü enflasyona karşılık gelir.

Verginin reel gelir değil de nominal gelir üzerinden alınması sermayenin bir kısmının da vergilenmesi anlamına gelir.

İşte bazı menkul sermaye gelirleri için “enflasyondan arındırma” olarak da nitelendirilebilecek bir yöntemle, vergi matrahına ulaşırken indirim yapılır.

“İndirim oranı uygulaması” adı verilen bu yöntemde, elde edilen gelirin indirim oranına karşılık gelen kısmı irat (gelir) sayılmaz ve bu kısımdan vergi alınmaz.

İndirim oranı, Vergi Usul Kanunu (“VUK”) hükümlerine göre gelirin elde edildiği yıl için tespit edilen yeniden değerlendirme oranının, aynı dönemde Devlet tahvili ve Hazine bonusu ihalelerinde oluşan bileşik ortalama faiz oranına bölünmesi suretiyle bulunur. Bu oran her yıl Maliye Bakanlığınca yayımlanan tebliğlerle duyurulur.

2009 yılında elde edilen gelirler için uygulanacak indirim oranı % 16,7 olarak açıklanmıştır.

Önemli Not:

- İndirim oranı yalnızca TL cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen menkul sermaye iratlarına uygulanır.
- İndirim oranı , 1/1/2006 öncesinde iktisap edilmiş menkul kıymetlerden ve bu tarih öncesinde ihraç edilmiş her nevi tahvil ve Hazine bonusu ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkartılan menkul kıymetlerden (TL cinsinden ihraç edilmiş olanlar) 1/1/2006 tarihinden itibaren elde edilen gelirler için (bu gelirler için 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli hükümler uygulanacağından) uygulanacaktır.
- İndirim oranı,,1/1/2006 tarihinden sonra iktisap edilmiş ve yine bu tarih sonrasında ihraç edilmiş her nevi tahvil ve Hazine bonusu ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkartılan menkul kıymetlerden 1/1/2006 tarihinden itibaren elde edilen gelirler için uygulanmayacaktır.

1.2.4.2.2. Beyan Sınırı olan 22.000,00 TL Tutarının Hesaplanması

Bir kişinin bir yılda elde ettiği vergiye tabi gelir toplamının, gelir vergisi tarifesinin ikinci gelir dilimini (2009 ve 2010 yılı için 22.000,00 TL) aşmadığı durumda; Türkiye’de stopaja tabi tutulmuş olan; birden fazla işverenden elde edilen ücretler, menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları beyan edilmez.

Beyanname verme sınırı olan 22.000,00 TL'nin hesaplanmasında aşağıdaki hususlara dikkat etmek gerekir.

- Vergiye tabi gelir toplamına üzerinden stopaj yapılmış ve yapılmamış olan bütün menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları ile diğer gelir unsurları (ticari, zirai ve mesleki kazançlar, diğer kazanç ve iratlar, ikinci

gelir dilimini aşan birden sonraki işverenden elde edilen ücret geliri) birlikte dikkate alınarak beyan sınırının geçilip geçilmediği belirlenir.

- Beyan dışı bırakılan gelirler (örneğin: repo, mevduat faizi, ÖFK/Katılım Bankası kâr payı, menkul kıymet yatırım fonu kâr payı, 1/1/2006 sonrasında banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla yapılan menkul kıymet işlemlerinden elde edilen ve GVK Geçici Madde 67 kapsamında vergi kesilen kazançlar, tek işverenden alınan ücret) ile varsa istisna tutarları toplama dahil edilmez.
- Menkul sermaye iradı yukarıda açıklanan indirim oranı uygulamasından (enflasyon indirimi) yararlanıyorsa, beyan sınırının geçilip geçilmediğinin hesabında indirimden sonra kalan tutar dikkate alınır.
- Birden sonraki işverenden alınan ücretin brüt yıllık tutarının 22.000,00 TL'yi geçtiği durumda beyan eşiği geçilmiş olacağından ilk işverenden alınan ücret geliri de dahil olmak üzere bütün ücret gelirleri ile menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarının beyan edilmesi gerekir (mevduat faizi, ÖFK/Katılım Bankası hesabı kâr payı, repo, menkul kıymet yatırım fonu kâr payı ve 1/1/2006 sonrası ihraç edilen HB/DT faizi ve alım satım kazancı ile banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla yapılan menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı işlemlerinden elde edilen stopaja tabi beyan dışı gelirler hariç).

2010 Yılı Uygulaması

2010 yılında elde edilen ve stopaja tabi tutulan menkul sermaye iratları için beyanname verme sınırı yine 22.000,00 TL'dir. Beyan sınırının geçilip geçilmediği yukarıda yer verilen esaslara göre ve bu tutar dikkate alınarak belirlenmelidir.

1.2.5. Menkul Kıymet Değer Artışı Kazancı (menkul kıymet alım-satım kazancı)

Değer artışı kazançları Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 80 inci maddesinde ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Rehberde yer verilen değer artış kazançları Hazine bonusu, Devlet tahvili (Eurobond dahil) ve özel sektör tahvil ve bonusu ile hisse senedi alım-satım kazançlarıdır.

1.2.5.1 Beyana Tabi Menkul Kıymet Değer Artış Kazançları

1.2.5.1.1. TEFE (ÜFE) Endekslemesi

Beyana tabi olan hisse senedi, tahvil ve bono gibi menkul kıymet alım – satım kazançlarının vergi matrahı tespit edilirken, iktisap bedeli, bunların elden çıkarıldıkları ay hariç olmak üzere DİE'nin belirlediği aylık toptan eşya fiyat endeksindeki/üretici fiyat endeksindeki (TEFE/ÜFE) artış oranında artırılır (DİE Endeksi için Rehberin sonuna bakınız). Artırılan iktisap bedeli ile satış bedeli arasındaki farkın varsa istisna uygulamasından sonraki kısmı vergi matrahını oluşturur.

TEFE (ÜFE) artışı, menkul kıymetin elden çıkartıldığı/satıldığı aydan bir önceki ayın TEFE değeri ile hisse senedinin iktisap edildiği/satın alındığı aydan bir önceki ayın TEFE (ÜFE) değeri esas alınarak yapılır. Artış oranı iki TEFE (ÜFE) arasındaki

orsansal fark hesaplanarak belirlenebileceği gibi sonraki endeks değeri önceki endeks değerine bölünmek suretiyle artış katsayısı hesaplanarak da belirlenebilir.

1/1/2006 tarihinden itibaren yapılan endekslemelerde TEFE yerine Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) kullanılacaktır.

TEFE (ÜFE)'de azalış meydana gelmişse iktisap bedeli olduğu gibi alınarak vergiye tabi kazanç tespit edilir.

Önemli Not:

- 31/12/2005 tarihi itibarıyla elde bulunan (iktisap edilmiş olan) menkul kıymetler ile yine ve bu tarih öncesinde ihraç edilmiş her nevi tahvil ve Hazine bonusu ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkartılan menkul kıymetler bakımından 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanacağından, bu menkul kıymetlerin 2006 ve sonrasında elden çıkartılmasından kaynaklanan kazançlar için endeks artışı % 10'un altında kaldığı durumda da ÜFE endekslemesi yapılabilecektir.
- 1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının (her nevi tahvil ve bonoda 1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilenlerin) alım satımından yine bu tarihten sonra elde edilen ve beyana tabi olan gelirler için ÜFE endekslemesi, ancak endekslemenin yapılacağı süredeki artış oranının % 10 veya daha fazla olması halinde yapılabilecektir. Aksi halde endeksleme yapılamayacaktır.
- Geçici 67 kapsamında banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilenler üzerinden, Eurobondlar hariç, yapılan stopaj nihai vergi olup ayrıca beyanname verilmeyeceğinden ÜFE endekslemesi de söz konusu olmayacaktır.

1.2.5.1.2. İstisna Tutarı

İstisna tutarı 1/1/2006 tarihinden itibaren elde edilen menkul sermaye değer artış kazançları için uygulanamamaktadır.

Bununla beraber, 1/1/2006 öncesinde ihraç edilmiş her nevi tahvil ve Hazine bonusu ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkartılan menkul kıymetler bakımından 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanacağından bunların alım-satım kazançlarından elde edilen değer artış kazancının 17.900 TL'si istisnadır.

Söz konusu istisna tutarı 1/1/2006 öncesinde ihraç edilmiş her nevi tahvil ve Hazine bonusu ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkartılan menkul kıymetlerden elde edilen alım-satım kazançlarının tümü için dikkate alınacaktır.

Diğer bir ifade ile aşağıdaki kazançların tümü için bir kere 17.900 TL'lik istisna uygulanması mümkündür.

- 1/1/2006 öncesinde ihraç edilen HB ve DT' den elde edilen alım – satım kazançları,
- 1/1/2006 öncesinde ihraç edilen Eurobondlardan elde edilen alım – satım kazançları,
- 1/1/2006 öncesinde iktisap edilmiş diğer menkul kıymetlerden elde edilen alım – satım kazançları,

- GVK' nun Mükerrer 80 inci maddesinin 2 ila 6 numaralı bentlerinde sayılan kazançlar.

2010 Yılı Uygulaması

2010 yılı için uygulanacak istisna tutarı 18.000,00 TL'dir.

1.2.5.1.3. Menkul Kıymet Alım - Satım Zararının Kazançtan İndirilmesi (Mahsubu)

Geçici 67 kapsamında stopaja tabi tutulmayan ve beyana tabi alım satım kazançları ile ilgili olarak belirli bir yılda alım – satımı yapılan menkul kıymetlerin bir kısmından zarar edildiği takdirde bu zarar diğerlerinin kazancından indirilerek (mahsup edilerek) değer artış kazancının vergi matrahı belirlenir (İlgili yasa maddesinde bu konuda bir belirleme olmamasına rağmen Vergi İdaresince yazılı olarak verilen görüşlerde bu mahsubun yapılacağı belirtilmektedir).

Bu zarar mahsubunun yapılabilmesi için, zararın vergiye tabi olan alım-satımlardan kaynaklanması gerekir. Kazancı vergiden istisna olan veya elde bulundurma süresi nedeniyle vergileme dışında bırakılan menkul kıymetlerin alım-satımından kaynaklanan zarar, diğerlerinin kazancından indirilemez. Başka bir ifadeyle, kazancı vergi dışında bırakılan bir işlemde kaynaklanan zararın mahsubu kabul edilmez.

Diğer yandan, beyana tabi olan değer artış kazancı tutarından, Geçici 67 kapsamında yapılan işlemlerden kaynaklanan zarar mahsup edilemez. Aynı şekilde, 2005 yılında geçerli vergileme rejimine tabi menkul kıymetlerden kaynaklanan zarar tutarı, Geçici 67 kapsamında elde edilen kazançtan mahsup edilemez. Tersine durumlarda da aynı esaslar geçerlidir.

Herhangi bir tür menkul kıymetin alım-satımından kaynaklanan zarar diğer tür menkul kıymetten elde edilen kazançtan indirilebilir. Örneğin üç aydan daha kısa bir süre elde tutulan hisse senedinden kaynaklanan zarar, Devlet tahvili alım – satımından kaynaklanan kazançtan indirilebilir.

Zarar mahsubuyla ilgili olarak belirtilmesi gereken diğer bir husus, mahsubun aynı tür gelir unsurları için söz konusu olabileceğidir. Menkul kıymet alım – satım kazançları değer artışı kazancıdır. Menkul kıymetlerin faizi ise menkul sermaye iradidir. Dolayısıyla, menkul kıymet alım – satımından kaynaklanan zarar, diğer bir gelir türü olan menkul sermaye iradından (örn. bono ve tahvil faizi) mahsup edilemez. Bu konunun ayrıntıları için lütfen “1.3 Menkul Sermaye Geliri” başlığı altında yapılan açıklamalara bakınız.

Mahsup edilemeyen zararlar bir sonraki yıla taşınamaz.

1.2.5.2. Beyana Tabi Olmayan Menkul Kıymet Değer Artış Kazançları

İstisnalar ve Geçici 67 kapsamında stopaja tabi tutulan değer artış kazançları dışındaki menkul kıymet değer artış kazançlarının tamamı beyana tabidir.

1.2.5.2.1. Geçici 67 kapsamında stopaja tabi tutulan alım satım kazançlarında zarar mahsubu

Geçici 67'ye göre; 1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen hisse senetleri ile bu tarihten itibaren ihraç edilen her nevi tahvil ve Hazine bonosundan bu tarihten sonra bankalar ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen alım – satım kazançları üzerinden takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla stopaj yapılır.

Stopaj oranı, 2009 yılında elde edilen değer artış kazançları ile ilgili olarak

- hisse senetleri (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç) alım – satım kazançları için % 0,
- her nevi tahvil ve Hazine bonusu alım – satım kazançları için % 10
- hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan diğer sermaye piyasası araçlarından (türev) elde edilen kazançlar için % 0
- hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı olmayan diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen kazançlar için % 10 olarak uygulanmaktadır

3 aylık vergilendirme döneminde oluşan alım – satım zararı diğer işlemlerin alım – satım kârından indirilerek stopaj matrahı hesaplanır.Bu uygulamada zararın aynı türden menkul kıymetlerden kaynaklanmış olması Őartı aranır.

Bununla birlikte, 31/12/2005 tarihi itibarıyla elde bulundurulanan menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları ile bu tarih öncesinde ihraç edilmiş olan her nevi tahvil ve bonodan elde edilen kazançlar bakımından 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli mevzuat uygulanacağından Geçici 67 kapsamında stopaj uygulanmayacaktır. Bunların alım – satım kazançlarının vergi matrahının tespitinde aynı türden kaynaklanma Őartına bakılmaksızın (fakat aynı türde gelir unsuru olma Őartına bakılarak) zarar mahsubu uygulanabilecektir. Örneğin hisse senedi alım – satım zararı tahvil ve bono alım – satım kârından indirilebilecektir.

Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkartılmasından elde edilen kazançlar üzerinden stopaj yapılmamaktadır. Başka bir ifadeyle, söz konusu kazançlar Geçici 67 kapsamı dışındadır. Bu gelirler beyana da tabi bulunmamaktadır.

Buna göre, İMKB'de işlem gören hisse senetleri ile sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının katılma belgelerinin 1 yıldan daha fazla süreyle elde bulundurulduktan sonra elden çıkartılmasından kaynaklanan zararın, aynı türden diğer menkul kıymetlerin alım – satım kazancından mahsubu da söz konusu olmayacaktır. *(Bu konuda Tebliėlerde herhangi bir açıklık olmamakla birlikte bizim görüŐümüz bu yöndedir).*

Geçici 67 deki düzenlemeye göre, 1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen hisse senetleri ile bu tarihten itibaren ihraç edilen diğer menkul kıymetlerden bu tarihten sonra bankalar ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen alım satım kazançları

üzerinden takvim yılının üç aylık dönemleri itibarıyla yapılacak stopaj matrahının tespitinde zarar mahsubu, konuya ilişkin 257, 258 ve 269 Seri Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinde açıklanan aşağıdaki esaslara göre yapılacaktır.

Üç aylık dönem içerisinde herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak birden fazla alım-satım işlemi yapılması halinde stopajın gerçekleştirilmesinde bu işlemler tek bir işlem olarak dikkate alınacaktır.

Buna göre, üç aylık dönem içerisinde yapılan işlemlerin konsolide edilmesiyle (varsa) beyan edilip ödenmesi gereken vergi hesaplanacaktır. Tevkif suretiyle kesilen verginin ödenmesi gereken vergiden fazla olması (aynı türden bir kısım işlemlerin zararlı olması dolayısıyla) halinde fazla kesilen vergi müşterinin hesabına aktarılacaktır.

Üç aylık dönem sonucunun zarar olması halinde ise, bu zarar izleyen üç aylık döneme takvim yılı aşılılmamak kaydıyla devredilebilecektir. Takvim yılının son üç aylık döneminde oluşan zarar tutarının izleyen döneme aktarılması mümkün değildir. Diğer yandan, sonraki üç aylık dönem zararının önceki üç aylık dönemin kazancından mahsubu da mümkün değildir. Bununla birlikte, sonraki üç aylık dönem zararının önceki üç aylık dönem (ler) in kazancından mahsup edilmesi ihtiyari olarak yıllık beyanname verilmesi suretiyle mümkün olabilecektir.

Aynı tür menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının değerlendirilmesinde aşağıdaki sınıflandırma esas alınacaktır.

- I - Sabit getirili menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları
- II - Değişken getirili menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları
- III - Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri
- IV – Yatırım Fonları Katılma Belgeleri ve Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetleri

Menkul kıymetlerle yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinde sınıflandırma, işlemle ilişkilendirilen menkul kıymetin dahil olduğu gruba göre yapılacaktır. Menkul kıymete bağlı olmaksızın yapılan işlemler ise III. Gruptaki vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri kapsamında değerlendirilecektir.

Söz konusu sınıflandırmanın yapılmasında dövize, altına veya başka bir değere endeksli olma niteliği göz ardı edilerek, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının temelde ne tür getiriye (sabit/değişken) sahip olduğu dikkate alınmıştır.

Dolayısıyla, literatürde “Sabit Getirili Menkul Kıymetler” içerisinde yer alan tahvil ve bonoların değişken faizli, dövize, altına veya başka bir değere endeksli olması durumu değiştirmeyeceğinden, söz konusu tahvil ve bonoların da sabit getirili menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, 5527 sayılı Kanunun yanı sıra 2006/10731 ve 2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararları ile yapılan düzenlemeler çerçevesinde, aynı tür menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları sınıflandırmasında, “Yatırım Fonları Katılma Belgeleri ve Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetleri” ayrı bir sınıf olarak değerlendirilecektir.

Örnek: Bay A'nın, 2009 yılında (Z) Aracı Kurumu vasıtasıyla yapmış olduğu alım/satım işlemlerine ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir. Örnekte, Devlet tahvilinin 1/1/2006 tarihinden sonra ihraç edildiği varsayılmıştır.

Menkul Kıymet Türü	İşlem Tarihi	Alış Bedeli	Satış Bedeli	Kâr/Zarar	Stopaj
Hazine bonusu	Nisan 2009	80.000,00	70.000,00	-10.000,00	-0-
Hisse senedi	Mayıs 2009	10.000,00	12.000,00	2.000,00	-0-
Hisse senedi	Eylül 2009	15.000,00	20.000,00	5.000,00	-0-
Devlet tahvili	Ekim 2009	90.000,00	85.000,00	-5.000,00	-0-
Hisse senedi	16.11.2009	5.000,00	10.000,00	5.000,00	-0-
Hisse senedi	22.12.2009	30.000,00	22.000,00	-8.000,00	-0-
Toplam				-11.000,00	-0-

Bay (A)'nın 2009 yılında yapmış olduğu işlemlerin konsolide edilmesi neticesinde hisse senetleri alım-satımından (12.000,00 - 8.000,00 =) 4.000,00 TL kâr elde ettiği, Devlet tahvili/Hazine bonusu alım-satımının ise 15.000,00 TL zararla sonuçlandığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, değişken getirili hisse senetleri ile sabit getirili tahvil/bonoların farklı türden menkul kıymet olması sebebiyle bu kıymetler arasında zarar mahsubu yapılamayacaktır.

2009 yılının son üç aylık döneminde gerek hisse senedi gerekse Devlet tahvili işlemlerinden oluşan zararın 2010 yılında yapılan işlemlerden elde edilen kazançtan mahsup edilerek, 2010 yılı işlemlerinden kaynaklanan stopaj matrahının azaltılması mümkün değildir.

1.2.6. Geçici 67 Kapsamında Stopaja Tabi, Beyana Tabi Olmayan Menkul Sermaye Gelirleri (Menkul Sermaye İradı ve Değer Artış Kazançları)

1.2.6.1. Stopaja tabi gelirler

1.2.6.1.1. Genel düzenleme

Gelir Vergisi Kanununun Geçici 67 nci maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında stopaja tabi olacak gelirler;

- menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım – satımı sonucunda oluşan getiriler,
- menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının itfası dolayısıyla oluşan getiriler,
- menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),
- menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan getiriler olarak belirlenmiştir.

“Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı” ifadesi,

- Türkiye’de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmış ve/veya;
- Türkiye’de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları ile
- kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerince ihraç edilecek her türlü menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını

ifade etmektedir.

Diğer sermaye piyasası aracı ise; bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal göstergelere dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizî alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri bu madde uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı olarak kabul edilir.

Bu tanımlama dışında kalan bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alım satımı, elde tutulması veya itfası dolayısıyla elde edilen getiriler Geçici 67 nin (1) numaralı fıkrası kapsamında stopaja tabi değildir.

1.2.6.1.2. Genel düzenlemenin istisnaları

Genel kapsam içerisinde olsa dahi, bazı gelirler Geçici 67 nin (1), (9) ve (10) numaralı fıkralarında yer alan düzenlemeler ile stopaj kapsamı dışında bırakılmıştır. Buna göre aşağıda sayılan gelirler stopaja tabi değildir;

- Hazine tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin (Eurobond) alım – satımı, itfası sırasında elde edilen gelirler ve bunların dönemsel getirileri,
- Hisse senetleri kâr payları,
- Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler,
- Sürekli olarak portföyünün en az % 51’i İMKB’de işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının 1 yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkartılmasından sağlanan kazançlar,
- 1/1/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirler ,
- 1/1/2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler

1.2.6.2. Stopaj matrahının tespiti

1.2.6.2.1. Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının itfası halinde stopaj matrahı

Bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının itfası halinde, stopaj matrahı alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark olacaktır.

Alış veya itfa işlemleri sırasında ödenen komisyonlar ile banka ve sigorta muameleleri vergisi stopaj matrahının tespitinde indirim dikkate alınacaktır.

Bu giderler dışında başkaca bir giderin stopaj matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınması mümkün değildir.

1.2.6.2.2. Dönemsel getirilerde stopaj matrahı

Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının, herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan dönemsel getirilerinde, stopaj matrahı dönemsel getiri tutarı olacaktır. Bu işlem sırasında varsa ödenen komisyon veya banka ve sigorta muameleleri vergisi stopaj matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınacaktır.

Dönemsel getirilerin başka bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olması halinde, stopaj matrahının ilgili bölümlerde yapılan açıklamalar çerçevesinde hesaplanması gerekmektedir.

1.2.6.2.3. Ödünç işlemlerinde stopaj matrahı

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemine konu olması halinde ödünç veren tarafın lehine kalan tutar üzerinden stopaj yapılacaktır. Bu işlem sırasında varsa ödenen komisyon veya banka ve sigorta muameleleri vergisi stopaj matrahının tespitinde dikkate alınacaktır.

Öte yandan, ödünç işleme konu menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak ödünç veren tarafın elde ettiği gelirlere ilişkin stopaj, kazancı nihai olarak elde eden kişi veya kuruma ödemeyi gerçekleştiren, piyasa üyesi banka ya da aracı kurumlar tarafından yapılacaktır.

Ödünç işlemine konu olan ve ödünç alanın da elden çıkarmış olduğu hisse senetlerine ilişkin olarak bir temettü dağıtımı yapılması durumunda, ödünç sözleşmesi uyarınca, ödünç alan tarafından ödünç verene, temettü kaybını telafi etmek amacıyla ödeme yapılabilmektedir. Temettü ödemeleri Geçici 67 kapsamına girmemekle birlikte söz konusu gelir (temettü telafi tazminatı), ödünç veren tarafın lehine kalan bir gelir niteliği taşıdığından Geçici 67 kapsamında stopaja tabi tutulacaktır.

2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre hisse senetlerinin (menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının hisse senetleri hariç) ödünç işlemlerine konu edilmesi nedeniyle doğan gelirlere 14/11/2008 tarihinden itibaren % 0 oranında stopaj uygulanmaktadır.

1.2.6.2.4. Alım – satım işlemlerinde stopaj matrahı

Alım-satım işlemlerinde stopaj matrahı alış bedeli ile satış bedeli arasındaki tutar olacaktır. Alış ve satış işlemleri sırasında ödenen komisyonlar ile banka ve sigorta muameleleri vergisi dışında başkaca bir gider stopaj matrahının tespitinde indirim konusu yapılmaz.

1.2.6.2.4.1. Komisyon iadeleri

Alış ve satış işlemleri sırasında ödenen komisyon bedellerinin bir kısmı, işlem hacmine ya da başka bir nedene bağlı olarak iade edilebilmektedir. İade edilen bu tutarlar komisyonun doğduğu işleme bağlı olmaksızın, iadenin gerçekleştiği döneme ilişkin stopaj matrahına dahil edilir.

2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile menkul kıymet yatırım ortaklıkları hisse senetleri dışındaki hisse senetleri alım satım kazançlarından yapılacak stopaj oranı 14/11/2008 tarihinden itibaren % 0 olarak uygulanmaktadır. % 0 stopaj oranının geçerli olduğu dönemde, % 10 oranının geçerli olduğu dönemdeki hisse senedi alım satım işlemleri nedeniyle yapılan komisyon iadelerinden % 10 stopaj yapılacaktır.

1.2.6.2.4.2. Aynı menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması

Aynı menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması durumunda ilk giren ilk çıkar yöntemi kullanılmak suretiyle, stopaj matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedeli belirlenecektir. Aynı gün içinde yapılan alım-satım işlemlerinde ağırlıklı ortalama fiyat bilgisi dikkate alınabilecek, ancak stopaj matrahı ilk giren ilk çıkar yöntemine göre belirlenecektir.

Stopaj matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedelinin tespitinde, ağırlıklı ortalama yönteminin seçildiği ve menkul kıymetlerin tamamının aynı gün içinde satılmayarak ertesi güne devredildiği durumlarda, menkul kıymetlerin maliyet bilgisi olarak izleyen günlere, ağırlıklı ortalama maliyet yöntemine göre hesaplanan tutarlar aktarılacaktır.

Örnek:

Bay (A), borsada işlem gören (Z) A.Ş' ye ait hisse senedinden (X) Bankası aracılığıyla aşağıda belirtilen tarihlerde ve miktarlarda alım/satım yapmıştır.

Tarih	Açıklama	Miktar (Adet)	Birim Alış/Satış Bedeli (TL)	Toplam Tutar (TL)
03/01/2008	Hisse Alışı	10.000,00	5	50.000,00
02/02/2008	Hisse Alışı	5.000,00	4	20.000,00
08/05/2008	Hisse Satışı	6.000,00	6	36.000,00
09/05/2008	Hisse Alışı	8.000,00	4,5	36.000,00
12/05/2008	Hisse Satışı	12.000,00	5	60.000,00
22/05/2008	Hisse Alışı	20.000,00	5,5	110.000,00

Bay (A)'nın ilk giren ilk çıkar yöntemine göre 08/05/2008 tarihinde satmış olduğu hisse senetlerine tekabül eden maliyet bedeli (6.000,00*5=) 30.000,00 TL, 12/05/2008 tarihinde satmış olduğu hisse senetlerine tekabül eden maliyet bedeli ise [(4.000,00*5)+(5.000,00 *4) + (3.000,00*4,5) =] 53.500 TL olmaktadır. İlk giren ilk çıkar yöntemine göre 08/05/2008 tarihinde gerçekleştirilen hisse senedi satışına ilişkin stopaj matrahı (36.000,00 – 30.000,00 =) 6.000 ,00 TL, 12/05/2008 tarihinde gerçekleştirilen satışa ilişkin matrah ise (60.000,00 – 53.500,00 =) 6.500,00 TL olarak hesaplanacaktır. Bu durumda, (X) Bankası Bay (A)'nın alım-satım kazancı olan 6.000,00 TL ve 6.500,00 TL üzerinden işlem bazında % 0 oranında stopaj yapacaktır.

Bu ve bundan sonra yer alan diğer örneklerdeki alım-satım bedelleri içinde komisyon bedellerinin de bulunduğu varsayılmıştır.

Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının teminat gösterilmesi veya ödünç işlemlerine konu olması halinde, söz konusu kıymetler müşteri portföyü içinde değerlendirilecektir. Ancak, maliyet hesaplamasında ödünç işlemine konu olan kıymetler portföy dışında, teminat gösterilen kıymetler ise portföy içinde varsayılacaktır.

Örnek:

Bay (A)'nın X Aracı Kurumunda yaptığı işlemler aşağıdaki gibidir.

Hisse Senedi	İşlem	Adet	Bakiye	Fiyat
Akbank	Alış	100	100,00	2
Akbank	Ödünç Verme	-40	60,00	2
Akbank	Teminat Verme	-60	0	2
Akbank	Alış	100	100,00	3
Akbank	Satış	-100	0	4

Satışı yapılan 100 adet hisselerin alım maliyeti = 60,00*2 + 40,00*3
= 240,00 TL

Matrah = Satış Bedeli – Alış Maliyeti
= 100,00*4 – 240,00
= 160,00 TL

Maliyet hesaplamasında ödünç işlemine konu olan kıymetler portföy dışında, teminat gösterilen kıymetler ise portföy içinde varsayılacağından matrah yukarıdaki gibi hesaplanır.

Söz konusu maliyet yöntemleri, sadece 1/1/2006 tarihinden sonra iktisap edilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması durumunda uygulanacak olup, 31/12/2005 tarihinden önce iktisap edilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının maliyet hesaplama yöntemine dahil edilmemesi ve bu kıymetlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesinde 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümlerin uygulanması gerekmektedir.

1.2.6.2.4.3 Bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alımından önce elden çıkarılması

Bir menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının alımından önce elden çıkarılması durumunda yani açığa satış işlemlerinde, elden çıkarılma tarihinden sonra yapılan ilk alım işlemi esas alınarak üzerinden stopaj yapılacak tutar belirlenecektir.

Örnek:

Bayan (B), (T) aracı kurumu vasıtasıyla (X) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 100.000 adedini 08/05/2009 tarihinde 4,00 TL üzerinden açığa satmıştır. Bayan (B), aynı hisse senedi ile ilgili olarak 09/05/2009 tarihinde 3,80 TL üzerinden 100.000 adet ve 11/05/2009 tarihinde ise 3,60 TL üzerinden 150.000 adet satın almıştır.

Bu durumda, (T) aracı kurumu, açığa satıştan sonraki ilk alış işlemi dikkate alarak (400.000,00 TL – 380.000,00 TL=) 20.000,00 TL üzerinden stopaj yapacaktır.

Aynı gün içinde yapılan alım – satım işlemlerinde ağırlıklı ortalama fiyat bilgisi dikkate alınabilecek, farklı günlerde yapılan işlemlerle ilgili olarak stopaj matrahı ilk giren ilk çıkar yöntemine göre belirlenecektir.

1.2.6.2.4.4. Sermaye artırımları dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin alış tarihi ve bedelleri

Sermaye ve kâr yedeklerinin sermayeye eklenmesi dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin alış tarihi olarak daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin alış tarihi esas alınacaktır.

Bedelli sermaye artırımını sebebiyle rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de alış tarihi olarak, sahip olunan eski hisse senetlerinin alış tarihi esas alınacaktır.

Şirketlerin sermaye yedekleri ile sermaye artırımında bulunmaları halinde, bu işlem sonrasında gerek önceden sahip olunan gerekse sermaye artırımını dolayısıyla alınan hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedelinin, sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle tespit edilecektir.

Kâr yedekleri kullanılmak suretiyle sermaye artırımında bulunulması halinde, bu işlem dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetlerinin itibari değerleri toplamının sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır.

Hisse senedi sahipleri tarafından rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedelin toplamının sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır.

Örnek: (Bedelsiz Sermaye Artırımı)

Bay (A), 10/02/2009 tarihinde (Z) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 2.000 adedini toplam 15.000,00 TL bedel ödeyerek satın almıştır. (Z) A.Ş. tamamı sermaye yedeklerinden karşılanmak suretiyle 15/06/2009 tarihinde % 50 oranında sermaye artırımına gitmiştir. Bay (A)'ya, bu işlem dolayısıyla 1.000 adet hisse senedi verilmiştir.

Bu durumda Bay (A)'nın bedelsiz sermaye artırımı sonrasında sahip olduğu her bir hisse senedine tekabül eden maliyet bedeli, ödenen 15.000,00 TL'nin, sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle ($15.000,00 : 3.000 =$) 5 TL olarak belirlenecektir.

Söz konusu hisse senetlerinin 2.000 adedinin 05/11/2009 tarihinde 16.000,00 TL'ye satılması durumunda ise, stopaj matrahı ($16.000,00 - 10.000,00 =$) 6.000,00 TL olacaktır.

Örnek: (Bedelli Sermaye Artırımı)

Bayan (X), (Z) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 1.000 adedini 06/02/2009 tarihinde 4.000,00 TL ödemek suretiyle satın almıştır. (Z) A.Ş., 03/07/2009 tarihinde % 50 oranında bedelli sermaye artırımına gitmiş olup, rüçhan hakkı kullanım fiyatı 1 TL olarak açıklanmıştır.

Bayan (X), rüçhan hakkını kullanmak suretiyle 500,00 TL ödeyerek 500 adet hisse senedi elde etmiştir.

Bayan (X)' in sermaye artırımı dolayısıyla elde etmiş olduğu hisse senetlerinin maliyet bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedelin toplamının, sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle şu şekilde hesaplanacaktır;

$$4.000,00 + 500,00 = 4.500,00 \text{ TL}$$

$$4.500,00 / 1.500,00 = 3,00 \text{ TL}$$

Bayan (X)' in söz konusu hisse senetlerinden 800 adedini 01/11/2009 tarihinde 5.000,00 TL'ye satması durumunda stopaj matrahı ($5.000,00 - 2.400,00 =$) 2.600,00 TL olarak belirlenecektir.

1.2.6.2.4.5. Rüçhan hakkı kuponlarının satışı halinde maliyet bedeli

Sahip olunan bir hisse senedine ilişkin yeni pay alma kuponunun, hisse senedinden bağımsız olarak satışı halinde kupon maliyeti, mevcut hisse senetlerinin alış bedeli ile rüçhan hakkı kullanılarak alınan hisse senetleri için ödenen bedel (rüçhan hakkı kullanma maliyeti) toplamının, mevcut ve elde edilecek hisse senedi sayısına bölünmesi sonucu bulunacak tutarla rüçhan hakkı kullanma fiyatı arasındaki farkın sermaye artırım oranıyla çarpılması suretiyle hesaplanacaktır.

Kupon Maliyeti = (	Mevcut hisse senetlerinin alış bedeli + rüçhan hakkı kullanma maliyeti	- (	Rüçhan hakkı kullanım fiyatı	)*	Sermaye Artırım Oranı
	Mevcut hisse senetlerinin sayısı+ elde edilecek hisse senetleri sayısı				

Kupon maliyeti, hisse senedinin orijinal maliyetinden düşülerek elde tutulmaya devam edilen hisse senetlerinin maliyeti izlenebilecektir.

Örnek:

Bayan (X), (Z) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 1.000 adedini 06/02/2009 tarihinde 10.000,00 TL ödemek suretiyle satın almıştır. (Z) A.Ş., 01/07/2009 tarihinde % 50 oranında bedelli sermaye artırımına gitmiştir. Rüçhan hakkı kullanım fiyatı ise 1,00 TL olarak açıklanmıştır.

Bayan (X)'in sermaye artırımı nedeniyle elde ettiği rüçhan hakkı kuponunu satması halinde kupon maliyeti $\{ [(10.000,00+500,00)/(1.000,00+500,00)] - 1 \} * \% 50 = 3,00$ TL olacaktır.

Elde tutulmaya devam edilen hisse senetlerinin maliyeti ise $(10 - 3 =) 7,00$ TL'dir. Kupon maliyetinin baz/referans fiyat formülleri kullanılarak aşağıdaki şekilde hesaplanması da mümkündür.

$$\begin{aligned} \text{Kupon maliyeti} &= \{ [(10,00 + (1 * \% 50)) / (1 + 0,5)] - 1 \} * \% 50 \\ &= 3,00 \text{ TL} \end{aligned}$$

1.2.6.2.4.6. Geçici 67 Kapsamında Alım Satım İşlemlerine İlişkin İhtiyari beyan

Geçici 67 kapsamında stopaja tabi tutulan ve yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmeyeceği belirtilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançlar için tam veya dar mükellef gerçek kişiler tarafından takvim yılı itibarıyla ihtiyari olarak yıllık beyanname verilebilecektir.

Söz konusu beyan, sadece Geçici 67 kapsamındaki menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasına ilişkin olup, faiz ve itfa gelirlerinin beyanı söz konusu değildir. Alım-satım işlemlerine ilişkin olarak beyan edilecek kazançlardan, aynı türden menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarına ilişkin olması şartıyla yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilecektir.

İhtiyari beyan, 269 Seri Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliği ekinde yer alan "G.V.K. Geçici 67/11 inci Maddesine Göre İhtiyari Beyanda Bulunan Mükellefler İçin Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesi" ile yapılacaktır.

Söz konusu beyannamenin;

- "Tablo-1 Mükellefin Kimlik ve Adres Bilgileri" bölümünde, mükellefe ait kimlik ve adres bilgileri doldurulacaktır.

- “Tablo-2 Alım-Satım Kazançlarına İlişkin Bildirim” bölümünde, aynı tür menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları için yapılan sınıflandırma dikkate alınarak, alım-satımdan doğan kâr ve zararlar, beyannamenin dışında kendi içinde konsolide edilerek bulunan kâr/zarar tutarı beyannamenin 19 – 23 numaralarında yer alan ilgili satırlara aktarılacaktır. Aynı tür menkul kıymetlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının sınıflandırılmasında ve kâr/zarar mahsubunun yapılmasında, 257, 258 ve 269 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinde yapılan açıklamalar dikkate alınacaktır.
- İhtiyari beyanda (% 0 oranı dışında oranda stopaja tabi tutulan gelirlerle ilgili olarak bir iade talebi olabileceğinden) uygulanacak olan vergi oranı %10’dur. Buna göre, 2009 yılına ilişkin olarak verilecek beyanname, beyan edilen gelir üzerinden %10 oranı dikkate alınmak suretiyle vergi hesaplanacak ve bulunan tutar beyannamenin 26 numaralı “Hesaplanan Gelir Vergisi” satırına aktarılacaktır.
- Beyannameye dahil edilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası alım-satımından doğan kâr/zarara ilişkin tevkif suretiyle ödenmiş vergiler, beyannamenin 27 numaralı “Yıl İçinde Tevkif Edilen Vergiler” satırına aktarılarak mahsup edilecektir.

İhtiyari beyan, tam mükelleflerce ikametgâhlarının bulunduğu yer vergi dairesine, öteden beri mükellef olanlar için ise bağlı oldukları vergi dairesine yapılacaktır.

Dar mükellef gerçek kişiler ise ihtiyari beyanlarını İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı Boğaziçi Vergi Dairesi Müdürlüğü’ne yapacaklardır.

“G.V.K. Geçici 67/11 inci Maddesine Göre İhtiyari Beyanda Bulunan Mükellefler İçin Yıllık Gelir Vergisi Beyanname”, Gelir Vergisi Kanununun 92 nci maddesinde belirtilen süre içerisinde (izleyen yılın 1 – 25 Mart tarihleri arasında) ilgili vergi dairesine verilecektir.

Mahsup sonucu iadesi gereken bir tutarın kalması halinde ise bu tutarın iadesi 252 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yapılacaktır.

Beyan yoluyla mahsup edilemeyen zararların, başka gelir unsurlarındaki kazançla mahsubu yapılamayacağı gibi ertesi yıllara devredilmesi de söz konusu değildir.

Örnek:

Bayan (B)'nin, 2009 yılında (Y) Bankası aracılığıyla yapmış olduğu menkul kıymet alım-satımına ilişkin bilgiler ile ihtiyari beyana ilişkin hesaplamalar aşağıda gösterilmiştir.

(TL)

Tarih	Menkul Kıymet Türü	Kar/Zarar	Stopaj Matrahı	Stopaj Oranı (%)	Kesilen Vergi
Mart 2009	Hisse Senedi	100	100	0	-
Nisan 2009	Tahvil	200	200	10	20
Mayıs 2009	Hisse Senedi	50	50	0	-
Ağustos 2009	Tahvil	-150	-	10	-
Eylül 2009	Hisse Senedi	110	110	0	-
Ekim 2009	Tahvil	-100	-	10	-
Kasım 2009 (15/11/2009)	Hisse Senedi	100	-	0	-
Aralık 2009	Hisse senedi	-150	-	0	-

Örnekte, son üç aylık döneme ilişkin olarak aynı tür menkul kıymet sınıfında yer alan hisse senetlerindeki kar/zarar mahsubu sonucunda söz konusu dönem 50 TL zararla sonuçlandığından stopaja esas bir matrah oluşmamıştır. Buna göre, ihtiyari beyanname aşağıdaki gibi olacaktır.

(TL)

Menkul Kıymet Türü	Beyan Edilen Gelir	Kar/Zarar	Stopaj Oranı (%)	Hesaplanan Vergi	Yıl içinde Tevkif Edilen Vergi	İade Tutarı
Değişken Getirili Menkul Kıymetler (Hisse Senedi)	260	210	0	0	0	0
	-50		0			
Sabit Getirili Menkul Kıymetler (Tahvil)	0	-50	10	-	20	20

Bayan (B)'nin 2009 yılında tahvillerin alım-satımından elde ettiği 200,00 TL tutarındaki kâra % 10'luk vergi oranı uygulanmış olup, hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif edilen vergiler mahsup edilerek iade tutarı tespit edilmiştir.

Örnek: Bay (C)' nin, 2009 yılında (Z) Bankası aracılığıyla yapmış olduğu menkul kıymet alım-satımına ilişkin bilgiler ile ihtiyari beyana ilişkin hesaplamalar aşağıda gösterilmiştir.

(TL)

Tarih	Menkul Kıymet Türü	Kar / Zarar	Stopaj Matrahı	Stopaj Oranı (%)	Vergi
Mart 2009	Hisse Senedi	100	100	0	-
Nisan 2009	Tahvil	200	200	10	20
Mayıs 2009	Hisse Senedi	50	50	0	-
Ağustos 2009	Tahvil	-150	-	10	-
Eylül 2009	Hisse Senedi	110	110	0	-
Ekim 2009	Tahvil	-100	-	10	-
Kasım 2009	Hisse Senedi	-100	-	0	-
Aralık 2009	Yatırım Ortaklığı Hisse Senedi	50	50	10	5

Buna göre, ihtiyari beyannamede hesaplanacak iade tutarı aşağıdaki gibi olacaktır.

(TL)

Menkul Kıymet Türü	Beyan Edilen Gelir	Kar / Zarar	Stopaj Oranı (%)	Hesaplanan Vergi	Yıl İçinde Tevkif Edilen Vergi	İade Tutarı
Değişken Getirili Menkul Kıymetler (Hisse Senedi)	260	160	0	0	0	0
	-100					
Yat. Fonu Kat. Bel. ve Yat. Ort. Hisse Sen. (YOHS)	50	50	10	5	5	-
Sabit Getirili Menkul Kıymetler (Tahvil)	0	-50	10	-	20	20

Bay (C)'nin "G.V.K. Geçici 67/11 inci Maddesine Göre İhtiyari Beyanda Bulunan Mükellefler İçin Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesi" nin Tablo-2 ve Tablo-3 bölümleri aşağıdaki şekilde doldurulacaktır.

(TL)

Tablo-2 Alım-Satım Kazançlarına İlişkin Bildirim					
	Menkul kıymet türü	Kâr	Zarar	Tevkif edilen vergi	
19	Sabit Getirili Menkul Kıymetler	-	50	20	
20	Değişken Getirili Menkul Kıymetler	160	-	-	
21	Diğer Sermaye Piyasası Araçları	-	-	-	
22	Yatırım Fonları Katılma Belgeleri ve Yatırım Ortaklıkları Hisse Senetleri	50	-	5	
23					
24	Toplam	(a) 210	(b) 50	(c) 25	

(TL)

Tablo-3 Vergi Bildirimi			
25	Vergiye Tabi Gelir (24 a)	210	
26	Hesaplanan Gelir Vergisi	5	
27	Yıl içinde Tevkif Edilen Vergiler (24 c)	25	
28	Ödenmesi Gereken Gelir Vergisi (26-27)	-	
29	İladesi Gereken Gelir Vergisi (27-26)	20	
30	Damga Vergisi		

1.2.6.3. Virman işlemlerinde tarih ve maliyet bildirim

Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının başka bir banka veya aracı kuruma naklinin istenmesi halinde, nakli gerçekleştirecek banka veya aracı kurum nakli istenen kıymetle ilgili alış bedeli ve alış tarihini naklin yapılacağı kuruma bildirecektir. Bildirilecek alış bedelinin komisyon tutarlarını da içermesi gerekmektedir.

Bildirilecek tarih ve bedel, kıymetin satılması halinde stopaj matrahının tespitinde esas alınacak bedel ve tarih olacaktır.

Kuponlu menkul kıymetlerde ise bildirilecek bedel kirlî alış fiyatı olacak, söz konusu menkul kıymetlerle ilgili olarak virmandan sonra yapılacak işlemlerde işleme aracılık yapan banka veya aracı kurum, kendisine virman edilen kirlî fiyat üzerinden temiz işlem fiyatı ve varsa kupon başına fazla ödeme tutarını hesaplamak suretiyle stopaj matrahına ulaşacaktır.

Menkul kıymetlerin virman edilmesi halinde stopaj matrahı hesaplanırken, kupon başına indirilen fazla ödeme tutarlarının “Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Aracının Başka Banka veya Aracı Kuruma Aktarım Bildirimi”ndeki “Aktarılan Menkul Kıymetin Tutarı” sütununda ayrıca belirtilmesi gerekmektedir.

Naklin yapıldığı banka veya aracı kurum stopaj matrahının tespitinde bu tarih ve bedeli kullanmak zorundadır.

1/1/2006 tarihinden önce ihraç edilen tahvil ve bonolar ile bu tarihten önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçları ile ilgili virman işlemlerinde, söz konusu menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının 1/1/2006 tarihinden önce ihraç veya iktisap edilmiş olduğunun belirtilmesi yeterli olacaktır. Tezgaah üstü işlemlerde menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının mülkiyet devrini öngörecektir şekilde aktarılması halinde ilgili bölümde yer alan açıklamalar çerçevesinde işlem yapılacaktır.

1.2.6.4. Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının fiziken bir banka veya aracı kuruma teslim edilmesi

Gerçek ve tüzel kişilerin fiziken elde ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını bir banka veya aracı kuruma teslim etmeleri halinde, alış bedeli ve tarihi olarak tevsik edilmesi kaydıyla kıymet sahibinin beyanı esas alınacaktır.

Kıymetin alış tarihi veya bedelinin tevsik edilmesinde aracı kurum veya bankalar tarafından ya da ihracı gerçekleştiren kurum tarafından düzenlenen belgeler kullanılacaktır.

Bu kapsamda, aracı kurum veya bankalarca düzenlenen menkul kıymet giriş çıkış fişi, işlem sonuç formu, menkul kıymet hesap ekstresi ve ihraççı kuruluşlarca düzenlenen dağıtım listesi ile menkul kıymet teslim belgesi ve benzeri belgeler tevsik edici belge olarak kabul edilecektir.

Ancak, alış bedelinin tevsik edilemediği fiziken teslimlerde menkul kıymetin alış bedeli olarak, bu kıymetin teslim alındığı yılda, fiziken teslim tarihine kadar borsada işlem gördüğü günün son seansında alındığı kabul edilecek olup, bu seansta oluşan ağırlıklı ortalama fiyat bilgisi, borsada işlem görmemesi durumunda ise bir yıl önce alındığı kabul edilerek yine bu yıl içinde işlem gördüğü son seansta oluşan ağırlıklı ortalama fiyat bilgisi esas alınacaktır.

Diğer taraftan, söz konusu menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak alış bedelinin, yukarıdaki şekilde belirlenememiş olması durumunda, yargı mercilerince bilirkişi raporuna göre tespit edilmiş bir değer bulunması halinde alış bedeli olarak bu değer esas alınabilecektir.

1.2.6.5. Birden fazla banka veya aracı kurumla çalışılması

Birden fazla banka veya aracı kurum kullanılmak suretiyle işlem yapılması halinde her banka veya aracı kurum kendi işlemleri ile ilgili olarak elde edilen gelirler üzerinden stopaj yapılacaktır.

1.2.6.6. Birden fazla hesap kullanılması ve müşterek hesaplar

Aynı banka veya aracı kurum bünyesinde birden fazla hesap kullanılmak suretiyle işlem yapılması halinde tüm hesaplar tek bir hesap olarak kabul edilecek, ancak müşterinin talep etmesi halinde bu hesaplar ayrı ayrı değerlendirilebilecektir.

Geçici 67 nin uygulanmasında müşterek hesaplar tek bir hesap olarak kabul edilmekte olup, aynı banka veya aracı kurumda hem bireysel hem de müşterek hesap veya birden fazla müşterek hesap kullanılmak suretiyle işlem yapılması durumunda söz konusu hesaplar birbiriyle ilişkilendirilmeksizin stopaj matrahı tespit edilecektir.

1.2.6.7. Stopaj oranı

Bankalar ve aracı kurumlar tarafından yapılacak stopajın oranı Geçici 67'de % 15 olarak belirlenmiştir. Bu oran, tam mükellef gerçek kişiler yönünden 23/7/2006 tarihinden geçerli olmak üzere 2006/10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereği % 10 olarak yeniden belirlenmiştir.

13/11/2008 tarihli ve 27053 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tam mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından elde edilen, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun geçici 67 nci maddesinin (1), (2) ve (3) numaralı fıkralarında yer alan gelirlerden hisse senetlerine (menkul kıymet yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç) ilişkin olanlar ile ihtiyari beyanname ile beyan edilecek hisse senedi alım-satım kazançları için uygulanacak stopaj oranı 14/11/2008 tarihinden itibaren uygulanmak üzere % 0 olarak yeniden belirlenmiştir.

03/02/2009 tarihli ve 27130 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2009/14580 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ise 01/01/2009 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere % 0 oranının uygulanması genişletilmiş ve hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri de dahil olmak üzere hisse senetlerine (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç) ilişkin olarak elde edilen kazançlar için tam mükellef gerçek kişiler için uygulanacak oran % 0 olarak belirlenmiştir.

Özetle Geçici 67 nci madde kapsamında stopaj oranı, 2009 yılında elde edilen kazançlar ile ilgili olarak

- hisse senetleri (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç) alım – satım kazançları için % 0,
- hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan diğer sermaye piyasası araçlarından (türev) elde edilen kazançlar için % 0
- hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı diğer sermaye piyasası araçları dışındaki diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen kazançlar için % 10
- her nevi tahvil ve Hazine bonusu dönemsel getirileri, itfa getirileri ve alım – satım kazançları için % 10 olarak uygulanmaktadır

1.2.6.8. Stopaj dönemi

Bankalar ve aracı kurumlar tarafından takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla stopaj yapılacaktır. Stopaj matrahı tespit edilirken ve ilgili stopaj oranı belirlenirken

işlem günündeki bilgiler esas alınacak olup, stopaj alım-satıma ilişkin takas tarihinde yapılacaktır.

Söz konusu üçer aylık stopaj dönemleri aşağıda belirtildiği gibi olacaktır.

Birinci dönem; Ocak-Şubat-Mart

İkinci dönem; Nisan-Mayıs-Haziran

Üçüncü dönem; Temmuz-Ağustos-Eylül

Dördüncü dönem; Ekim-Kasım-Aralık.

1.2.7. Ticari ve Mesleki Kazanç Sahiplerinin Menkul Sermaye İratlarının (MSİ) Durumu

Ticari faaliyeti bulunan bir kişinin, bu faaliyetiyle bağlantılı olarak elde ettiği menkul sermaye iratlarının beyan ve vergilendirilme esasları farklıdır. Ticari faaliyete bağlı olarak elde edilen MSİ ticari kazancın bir unsuru sayılır ve ticari kazancın tespiti ve beyanı ile ilgili esaslara tabi olur. Örneğin, ticari faaliyet çerçevesinde sağlanan hasılatın bankada mevduat olarak değerlendirilmesinden elde edilen faiz artık MSİ değil ticari kazançtır.

Bununla birlikte, ticari işletme bünyesinde oluşan kârın (vergisel yükümlülükleri yerine getirildikten sonra) işletme sahibince kendi kişisel varlığına mal edildikten (işletmeden çekildikten) sonra değerlendirilmesinden elde edilen faiz, kâr payı, repo ve benzeri gelirler MSİ'nin beyanı ve vergilendirilmesiyle ilgili esaslara tabidir.

Doktor, avukat gibi serbest meslek kazancı elde edenlerin durumu ticari kazanç sahiplerine göre farklılık gösterir. Serbest meslek faaliyeti karşılığında alınan para tahsil edildiği anda şahsileşir. Bu nedenle, serbest meslek kazancının değerlendirilmesinden kaynaklanan söz konusu gelirler MSİ'nin beyanı ve vergilendirilmesiyle ilgili esaslara tabidir.

2. Hisse Senedi ve Ödünç Menkul Kıymet Komisyonları

Bu bölümde yer verilen açıklamalar Türkiye’de yerleşik tam mükellef kurumların hisse senetlerinden elde edilen gelir ve kazançlara ilişkindir. Yabancı kurum hisse senetlerinden elde edilen kazanç ve gelirlere ilişkin açıklamalar bu durum belirtilerek yapılmıştır.

2.1. Genel Olarak

Hisse senedinden elde edilen gelirler alım – satım kazancı, temettü (kâr payı) ve ödünç kıymet komisyonları olarak üç ana başlık altında toplanabilir. Bu gelirlerin her biri farklı bir şekilde vergilendirilir. Hisse senedi alım – satım kazancı diğer kazanç ve irat (değer artış kazancı) sayılırken temettü ve ödünç kıymet komisyonları menkul sermaye iradı sayılır. Dolayısıyla bu gelirlerden birkaçının bir arada elde edildiği durumda her birinin vergisel durumunun kendi kurallarına göre ayrı ayrı belirlenip buna göre işlem yapılması gerekir.

2.2. Hisse Senedi Alım – Satım Kazançları

Bir menkul kıymet olan hisse senetlerinin alım – satım kazancı “diğer kazanç ve irat (değer artış kazancı)” olarak isimlendirilir. Bazı durumlarda bu kazanç vergilendirilmez, dolayısıyla da beyanname verilmez. Hisse senetleri değer artış kazançlarının beyan ve vergilendirme esasları İstanbul Menkul Kıymetler Borsası’nda (“İMKB”) işlem görüp görmediklerine ve iktisap tarihine göre farklılık gösterir.

2.2.1. 31/12/2005 tarihinde sahip olunan hisse senetleri

31/12/2005 tarihi itibarıyla elde bulunan ve İMKB’de işlem gören hisse senetlerinin 3 aydan fazla süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkartılmasından sağlanan kazancın tamamı tutarına bakılmaksızın beyan ve vergi dışıdır. İMKB’de işlem görmemekle birlikte kanuni veya iş merkezi Türkiye’de bulunan tam mükellef kurumların hisse senetleri bakımından bu süre 1 yıl olarak uygulanır. Dolayısıyla, bu nitelikteki hisse senetlerinin 1 yıldan fazla süreyle elde bulundurulduktan sonra elden çıkartılmasından sağlanan kazançlar da tutarına bakılmaksızın beyan ve vergi dışıdır. 1 yıllık istisnanın uygulanması yönünden hisse senetlerinin veya hisse senetlerini temsil eden geçici ilmuhaberlerin basılmış olması şarttır. Bu istisnalar hisse senetlerine yönelik olduğundan limited şirket ortaklık payları için uygulanamaz.

Kanuni veya iş merkezi yurt dışında bulunan dar mükellef yabancı kurumların hisse senetlerinin veya yabancı borsalarda işlem gören (aynı zamanda İMKB’de de işlem görenler hariç) hisse senetlerinin veya İMKB’de işlem görmeyen basılı olmayan hisse senetlerinin (geçici ilmuhaberinin de basılı olmaması durumunda) elden çıkartılmasından sağlanan kazançlar için yukarıda belirtilen 3 aylık ve 1 yıllık istisnanın uygulanabilmesi mümkün değildir. Bu türde hisse senetlerinin 31/12/2005 tarihi itibarıyla elde bulunması durumunda, 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli hükümler uygulanacağından bu kazançların daha önce açıklanan ÜFE endekslemesinden (maliyet revizesi) sonraki tutarının 2009 için 17.900,00 TL’yi (2010 yılı için 18.000,00 TL) aşan kısmı beyan ve vergilemeye tabi olacaktır (istisna tutarı olan 17.900,00 TL’nin hesabında varsa diğer menkul kıymetlerden elde edilen

alım-satım kazançları ile Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 80'inci maddesinde sayılan değer artış kazançlarının toplamı dikkate alınır).

2.2.2. 1/1/2006 sonrasında iktisap edilen hisse senetleri

1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen hisse senetleri bakımından söz konusu 1 yıl ve 3 aylık süreler, kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan tam mükellef kurumların İMKB'de işlem gören hisse senetleri için 1 yıl olarak uygulanacaktır. Buna göre, İMKB'de işlem gören hisse senetlerinin 1 yıldan daha fazla bir süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkartılmasından sağlanan kazançlar vergileme ve beyan dışı kalacaktır.

İMKB'de işlem görmeyen tam mükellef kurum hisse senetlerinin ise 2 yıldan daha fazla süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkartılmasından sağlanan kazançlar vergileme ve beyan dışı kalacaktır.

1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen Türkiye'deki borsalarda işlem gören hisse senetlerinin veya Türkiye'deki borsalarda işlem görmemekle beraber Türkiye'de ihraç edilmiş hisse senetlerinin bankalar ve aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkartılmasından sağlanan kazançlar üzerinden Geçici 67 kapsamında stopaj kesilmektedir. Stopaj oranı menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri dışındaki hisse senetleri bakımından 2009 yılında % 0 olarak uygulanmaktadır. Bu kapsamda stopaja tabi tutulan (% 0) kazançlar beyan edilmeyecek ve başka bir vergilemeye tabi tutulmayacaktır.

Bu uygulamanın ayrıntıları için 1.3.6 nolu başlık altında yapılan açıklamalara bakınız.

1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen ve Geçici 67 kapsamında stopaja tabi tutulmayan ve istisna kapsamında olmayan hisse senetlerinin (yabancı kurumların hisse senetleri, yabancı borsalarda işlem gören -aynı zamanda İMKB'de de işlem görenler hariç- hisse senetleri, İMKB'de işlem görmeyen basılı olmayan hisse senetleri- banka ve aracı kurum aracılığı olmaksızın alınıp satıldığında vb.) alım satımından elde edilen ve beyana tabi olan gelirler için ÜFE'deki artış oranının % 10 veya daha fazla olması halinde ÜFE endekslemesi yapılabilecektir. Diğer yandan, yukarıda yer verilen 31.12.2005 tarihi itibarıyla elde bulundurulan hisse senetleri için 2009 yılı için 17.900,00 TL, 2010 yılı için 18.000,00 TL olarak uygulanan istisna, 1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen hisse senetleri ve diğer menkul kıymetlerden elde edilen alım-satım kazançlarına uygulanmayacaktır.

2.2.3. Beyan edilmeyecek hisse senedi alım-satım kazançları

2.2.3.1. 31/12/2005 tarihinde sahip olunan hisse senetleri

Aşağıdaki durumlarda 31/12/2005 tarihinde sahip olunan hisse senetlerinden 2009 yılında elde edilen hisse senedi alım-satım kazancı vergilendirilmez, dolayısıyla beyanname verilmez.

- Hisse senetleri ivazsız olarak (örn: veraset veya bağış yoluyla) iktisap edilmişse,
- İMKB'de işlem gören hisse senetleri (iktisap tarihinden itibaren 3 aydan daha fazla bir süre elde tutulmuş olacağından),

- Borsada işlem görmemekle beraber kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan (tam mükellef) şirketlerin basılı hisse senetleri veya geçici ilmuhaberleri (iktisap tarihinden itibaren 1 yıldan daha fazla bir süre elde tutulmuş olacağından),
- Yukarıda belirtilenler hariç olmak üzere, her türlü hisse senedinin (yabancı kurum hisse senetleri dahil) alım-satımından sağlanan kazancın, iktisap bedelinin aylık ÜFE artış oranında artırılması (hisse senedinin elden çıkartıldığı ay için artış yapılmaz) suretiyle hesaplanan tutarı 17.900,00 TL'den az ise (17.900,00 TL'nin hesabında varsa diğer menkul kıymetlerden elde edilen alım-satım kazançları ile Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 80'inci maddesinde sayılan değer artış kazançlarının toplamı dikkate alınır).

İvazsız olarak iktisap edilen veya söz konusu üç ay veya bir yıldan daha fazla bir süreyle elde tutulduktan sonra satılan hisse senetlerinden sağlanan kazanç tutarı ne olursa olsun, bunlar için beyanname verilmez.

2010 Yılı Uygulaması

31/12/2005 tarihinde elde bulunan hisse senetlerinden 2010 yılında elde edilen alım – satım kazançları bakımından yukarıdaki açıklamalar, 17.900,00 TL'lik istisna tutarı 18.000,00 TL olarak dikkate alınmak suretiyle geçerlidir.

2.2.3.2. 1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen hisse senetleri

Aşağıda belirtilen hisse senetlerinden 2009 yılında elde edilen değer artış kazançları vergileme dışında kalacaktır.

- İvazsız (veraset veya bağış yoluyla) iktisap edilen hisse senetlerinin elden çıkartılmasından sağlanan kazançlar (Borsada işlem görmedikleri için banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkartılmayanlardan elde edilenler),
- 1/1/2006 sonrasında iktisap edilmiş olan, İMKB'de işlem gören tam mükellef kurum hisse senetlerinin bir yıldan daha fazla süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkartılmasından sağlanan kazançlar (geçici ilmuhaber veya hisse senetlerinin basılı olması şartıyla),
- 1/1/2006 sonrasında iktisap edilmiş olan, İMKB'de işlem gören tam mükellef kurum hisse senetlerinin bir yıldan daha az süreyle elde tutulmasından sonra banka veya aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkartılmasından sağlanan kazançlar (bu kazançlar üzerinden banka ve aracı kurum tarafından Geçici 67 kapsamında- menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç- % 0 oranında stopaj nihai vergi olarak kalır),
- 1/1/2006 sonrasında iktisap edilmiş olan, İMKB'de işlem görmeyen tam mükellef kurum hisse senetlerinin iki yıldan daha fazla süreyle elde tutulduktan sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar.

- 1/1/2006 sonrasında iktisap edilmiş olan, İMKB'de işlem görmeyen tam mükellef kurum hisse senetlerinin iki yıldan daha az süreyle elde tutulmakla beraber banka veya aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkartılmasından sağlanan kazançlar (bu kazançlar üzerinden banka ve aracı kurum tarafından Geçici 67 kapsamında- menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç- % 0 oranında stopaj nihai vergi olarak kalır)

2010 Yılı Uygulaması

Yukarıda yer verilen açıklamalar 2010 yılında elde edilen kazançlar bakımından da geçerlidir.

2.2.4. Beyan edilecek hisse senedi alım-satım kazançları

2.2.4.1. 31/12/2005 tarihinde sahip olunan hisse senetleri

31/12/2005 tarihinde elde bulunan yabancı kurum hisse senedi veya iştirak hissesinin veya İMKB'de işlem görmeyen basılı olmayan hisse senetlerinin (geçici ilmuhaberinde de basılı olmaması durumunda) 2009 yılında elden çıkartılmasından sağlanan kazancın, iktisap bedelinin aylık ÜFE artış oranında artırılması (hisse senedinin elden çıkartıldığı ay için artış yapılmaz) suretiyle hesaplanan tutarının 17.900,00 TL'yi aşan kısmı (17.900,00 TL'nin hesabında varsa diğer menkul kıymetlerden elde edilen alım-satım kazançları ile Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 80'inci maddesinde sayılan değer artış kazançlarının toplamı dikkate alınır) beyanname ile beyan edilerek değer artış kazancı olarak vergiye tabi tutulur.

Yukarıda yer verilen 17.900,00 TL'lik sınır vergiden istisna edilen tutarı gösterir. İstisna tutarın hesabında hisse senetlerinin yanı sıra 31/12/2005 öncesinde ihraç edilmiş her nevi tahvil ve Hazine bonosunun elden çıkartılmasından sağlanan kazançlar ve GVK'nun mükerrer 80 inci maddesinin 2 ila 6 numaralı bentlerinde sayılan değer artışı kazançlarının¹ toplamı dikkate alınır. Bu durumda, sadece 17.900,00 TL'yi aşan kısım beyan edilerek vergilenir.

31/12/2005 tarihinde elde bulunan tam mükellef kurum hisse senetlerinin (İMKB'de işlem görmeyenler bakımından hisse senedi veya geçici ilmuhaberinde basılı olması şartıyla) 2009 yılında satışından elde edilen kazançlar beyan ve vergileme dışında kalacaktır.

2010 Yılı Uygulaması

---

¹ Mükerrer 80 inci maddenin 2 ila 6 numaralı bentlerinde sayılan değer artışı kazançları şunlardır.

-70 inci maddenin birinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı hakların (ihtira beratları hariç) elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

-Telif haklarının ve ihtira beratlarının müellifleri, mucitleri ve bunların kanunî mirasçıları dışında kalan kimseler tarafından elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

- Ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

- Faaliyeti durdurulan bir işletmenin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

- İktisap şekli ne olursa olsun (ıvazsız olarak iktisap edilenden hariç) 70 inci maddenin birinci fıkrasının (1), (2), (4) ve (7) numaralı bentlerinde yazılı mal (gerçek usulde vergiye tâbi çiftçilerin ziraî istihsalde kullandıkları gayrimenkuller dahil) ve hakların, iktisap tarihinden başlayarak beş yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlar (Kooperatiflerin ortaklarına bu sıfatları dolayısıyla tahsis ettikleri gayrimenkulleri tahsis tarihinde ortak tarafından satın alınmış sayılır.).

31/12/2005 tarihinde elde bulunan hisse senetlerinden 2010 yılında elde edilen alım – satım kazançları bakımından yukarıdaki açıklamalar, 17.900,00 TL'lik istisna tutarı 18.000,00 TL olarak dikkate alınmak suretiyle geçerlidir.

2.2.4.2. 1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen hisse senetleri

Aşağıdaki durumda 1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilmiş olan hisse senetleri ve diğer menkul kıymetlerden 2009 yılında elde edilen alım-satım kazançları beyanname ile beyan edilerek değer artış kazancı olarak vergiye tabi tutulur.

- 1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilmiş olan, Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem görmeyen, kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan (tam mükellef) kurumların hisse senetlerinin iki yıl ve daha az süreyle elde tutulmasından sonra banka ve aracı kurum aracılığı olmaksızın elden çıkartılmasından sağlanan kazancın, bunların elden çıkartıldığı ay hariç ÜFE endekslemesinden sonraki (ÜFE endekslemesi yapabilmek için artış oranının % 10'u geçmesi gerekir) tutarı.
- 1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilmiş olan, Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında işlem görmeyen, kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan (tam mükellef) kurumların hisse senetlerinin iki yıldan uzun tutulsa dahi basılı hisse senedi veya geçici ilmuhaberlerinin olmaması durumunda elden çıkartılmasından sağlanan kazancın, bunların elden çıkartıldığı ay hariç ÜFE endekslemesinden sonraki (ÜFE endekslemesi yapabilmek için artış oranının % 10'u geçmesi gerekir) tutarı
- 1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilmiş olan yabancı kurum hisse senetlerinin elde bulundurma süresine bakılmaksızın elden çıkartılmasından sağlanan kazancın, bunların elden çıkartıldığı ay hariç ÜFE endekslemesinden sonraki (ÜFE endekslemesi yapabilmek için artış oranının % 10'u geçmesi gerekir) tutarı.

2010 Yılı Uygulaması

Yukarıda yer verilen açıklamalar 2010 yılında elde edilen kazançlar bakımından da geçerlidir.

2.2.5. Hisse senedi alım-satım kazancında elde bulundurma süresinin ve vergi matrahının tespiti

Yukarıda sözü edilen süreler geçtikten sonra elden çıkartılan hisse senetlerinden sağlanan kazanç tutarı ne olursa olsun vergi dışıdır. Bu sürelerin geçip geçmediği gün esasında yapılacak hesaplama ile belirlenir. Bu uygulamada hisse senedinin iktisap edildiği (örn. aracı kuruma verilen alım emrinin yerine getirildiği gün) güne bir yıl veya iki yıl sonra karşılık gelen gün sürenin dolduğu gün olarak esas alınır.

Örneğin, 10 Mart 2008 tarihinde iktisap edilen Borsada işlem gören bir hisse senedinin 10 Mart 2009 tarihinde satışından elde edilen kazanç %0 stopaja tabidir. Çünkü elde bulundurma süresi bir yıldır. Eğer aynı hisse senedi 11 Mart 2009 tarihinde satılırsa, bir yıldan daha fazla bir sürede elden çıkartılmış sayılır ve elde edilen kazanç tamamıyla vergi dışında kalır.

Şubat ayı bir/iki yıllık sürenin tespiti bakımından özellik taşır. Şubat ayı 30 veya 31 günden daha kısa olduğundan, örneğin 2008 Şubat ayının son günü satın alınan hisse senedi 28 Şubat 2009 tarihinde satılırsa bir yılda elden çıkartılmış sayılır.

Ay sonlarında satın alınan hisse senetlerinin durumu özellik taşır. Bu gibi durumlarda örneğin bir yıllık süre satın almayı izleyen yıldaki ayın son günü esas alınarak belirlenir. Örneğin, 30 Nisan 2009 tarihinde satın alınan hisse senedi için 1 yıllık süre 30 Nisan 2010 tarihinde dolmuş sayılır.

Diğer bir deyişle, hisse senedinin satın alındığı güne bir yıl veya iki yıl sonra karşılık gelen günde bir yıllık veya iki yıllık süre dolmuş sayılır. Örneğin 15 Mart 2009'da satın alınan hisse senedi için bir yıllık süre 15 Mart 2010'da, iki yıllık süre ise 15 Mart 2011'de dolmuş sayılır. Vergileme dışında kalmak için satışın bu tarihlerden en az bir gün sonra yapılması gerekir.

Aynı yıl içinde birden fazla menkul kıymet alınıp satılması halinde, bunların kazancı birlikte hesaplanır. Ancak alım-satım kazancı vergiden istisna olan işlemlerden doğan zarar, beyana tabi diğerlerinin alım-satım kârından mahsup edilemez.

Vergi matrahının hesaplanmasında, hisse senetlerin alımı ve satımı için aracı kurumlara ödenen komisyonlar ile elden çıkarma dolayısıyla satıcının yaptığı giderler kazançtan indirilir. Vergiye konu olmayan veya vergiden istisna edilen işlemler nedeniyle ödenen komisyonların, vergiye tabi işlemlerin kazancından indirilmesi mümkün değildir.

Hisse senetlerinin yabancı kaynaklardan (kredi, borç vb.) finanse edilmesi durumunda, yabancı kaynaklara ilişkin finansman giderlerinin elde edilen kazançtan indirilip indirilemeyeceği tartışmalıdır. Maliye Bakanlığının görüşü bu indirimin yapılamayacağı yönündedir.

Hisse senetlerinin alım-satım kazancından vergi matrahına ulaşırken iktisap bedeli aylık ÜFE' deki artış oranında artırılarak dikkate alınabilir (1/1/2006'dan sonra iktisap edilenler bakımından maliyet revizesi yapılabilmesi için son ay hariç elde bulundurulma süresinde ÜFE'deki artış oranının % 10'u geçmesi şarttır). Ancak 01/01/2006'dan itibaren iktisap edilen, İMKB'de işlem gören hisse senetlerinden banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen alım satım kazançları üzerinden yapılacak stopaj nihai vergi olacağı için ÜFE endekslemesi uygulamasına gerek kalmaz.

2.2.6. Elde bulundurma süresinin belirlenmesinde hisse senetlerinin iktisap tarihinin tespiti

Hisse senetleri alım-satım kazancının vergiden istisna edilmesinin şartlarından olan bir veya iki yıldan fazla elde bulundurma süresinin gerçekleşip gerçekleşmediğinin hesaplanmasında bunların iktisap tarihleri önem taşır. Doğrudan alım-satımlarda bu sürelerin hesabı sorun yaratmaz. Ancak bazı özellikli durumlarda hisse senetlerinin iktisap tarihleri aşağıdaki esaslara göre belirlenir.

Aynı hisse senedinden aynı dönemde birden fazla alım satım yapıldığı durumlarda, 1/1/2006 tarihinden geçerli uygulamada elde bulundurma süresinin tespiti ilk giren ilk çıkar yöntemine göre yapılacaktır. Ayrıntılar için 1.3.6.2.4. nolu başlık altında yapılan açıklamalara bakınız.

2.2.6.1. Sermaye artırımları dolayısıyla sahip olunan bedelsiz hisse senetleri

Sermaye ve kâr yedeklerinin sermayeye eklenmesi dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak, daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi esas alınır.

Örneğin, Bay (A) 3 Şubat 2009 tarihinde (X) A.Ş.'nin hisse senetlerinden 1.000 adet (1 lot) satın almıştır. (X) A.Ş. 9 Mart 2009 tarihinde tamamı sermaye yedeklerinden karşılanmak üzere sermayesini % 50 oranında artırmıştır. Bu işlem sonucunda Bay (A) 500 adet hisse senedi almıştır. Söz konusu 500 adet hisse senedinin iktisap tarihi olarak 3 Şubat 2009 tarihi esas alınacaktır.

2.2.6.2. Sermaye artırımları dolayısıyla sahip olunan bedelli hisse senetleri (Rüçhan Hakkı Kullanılarak)

Şirketler tarafından sermaye artırımına gidildiği durumlarda, ortaklar rüçhan haklarını kullanmak suretiyle artırılan sermayeyi temsil eden hisse senetlerini almaktadırlar. Hisse senedi sahipleri tarafından rüçhan hakkı kullanmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de iktisap tarihi olarak sahip olunan eski hisse senetlerinin iktisap tarihi esas alınır. Ortakların rüçhan haklarını sınırlamak suretiyle sermaye artırımını temsil eden hisse senetlerinin satılması durumunda ise yeni bir alım işleminin gerçekleştiği kabul edilir.

2.2.6.3. Aynı hisse senedinden yıl içinde birden fazla alım satım yapılması

1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen hisse senetlerinin banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkartılmasında gerek bu kurumlar tarafından Geçici 67 ye göre yapılacak stopaj matrahının tespitinde gerekse bir yıllık elde bulundurma süresinin tespitinde ilk giren ilk çıkar yöntemine göre hesaplama yapılacaktır.

2.2.6.4. Aracı kurumlar vasıtasıyla alınan hisse senetlerinin iktisap tarihi

Aracı kurumlar vasıtasıyla İMKB'den hisse senedi alındığında, aracı kurum tarafından müşterinin verdiği alım emrinin yerine getirildiği tarih itibariyle hisse senedi iktisap edilmiş sayılacaktır. Müşteri adına alınan hisse senedinin Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.'ndeki hesaba alımın gerçekleştirildiği günden sonra geçirilmesinin iktisap tarihine bir etkisi yoktur.

1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen hisse senetlerinden banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilecek kazanç üzerinden yapılacak stopaj matrahının hesabında işlem günündeki bilgiler ve stopaj oranına göre hesaplama yapılacak olmakla birlikte, stopaj uygulamasında Takasbank'taki işlem tarihi esas alınacaktır.

2.2.7. Sermaye artırımları dolayısıyla sahip olunan bedelsiz hisse senetlerinin maliyet bedeli

Şirketlerin sermaye yedekleri ile sermaye artırımında bulunmaları halinde, bu işlem sonrasında gerek önceden sahip olunan gerekse sermaye artırımını dolayısıyla alınan hisse senetlerinin maliyet (iktisap) bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedelinin, sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle tespit edilir.

Örnek:

Bay (A) 3 Şubat 2008 tarihinde 1.000 adet (1 lot) (X) A.Ş.'nin hisse senedini toplam 45.000,00 TL bedel ödemek suretiyle satın almıştır. (X) A.Ş. 9 Mart 2009 tarihinde tamamı sermaye yedeklerinden karşılanmak suretiyle % 50 oranında sermaye artırımına gitmiştir. Bay (A)'ya bu işlem dolayısıyla 500 adet hisse senedi verilmiştir.

Bu durumda Bay (A)'nın sermaye artırımını sonrasında sahip olduğu her hisse senedinin maliyet bedeli ödenen 45.000,00 TL bedelin toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle $(45.000,00 / 1.500,00 =)$ 30,00 TL olarak belirlenecektir.

Kâr yedekleri kullanmak suretiyle sermaye artırımında bulunması halinde, bu işlem dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedeli ile yeni alınan hisse senetlerinin itibari değerleri toplamının sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanır.

Örnek:

Bay (A) 3 Şubat 2008 tarihinde nominal bedeli 10 TL olan (X) A.Ş. hisse senetlerinden 150.000,00 TL bedel ödemek suretiyle 1.000 adet (1 lot) almıştır. (X) A.Ş. 19 Şubat 2009 tarihinde tamamı kâr yedeklerinden karşılanmak suretiyle % 50 oranında sermaye artırımına gitmiştir. Bay (A) ya bu işlem dolayısıyla 500 adet hisse senedi verilmiştir.

Sermaye artırımından sonra Bay (A)'nın sahip olduğu her bir hisse senedinin maliyet bedeli, 1.000 adet hisse senedi alımında ödenen 150.000,00 TL ile sermaye artırımını dolayısıyla alınan hisse senetlerinin itibari değerinin $\{(500 * 10 =) 5.000,00 \text{ TL}\}$ toplamının toplam hisse senedi sayısına $\{(500,00 + 1.000,00 =) 1.500,00\}$ bölünmesi suretiyle $\{(150.000,00 + 5.000,00) / 1.500,00 =\}$ 103,33 TL olarak belirlenecektir.

Şirketler tarafından nakit olarak sermaye artırımına gidildiği durumlarda, hisse senedi sahipleri tarafından rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de maliyet bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedelin toplamının sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanır.

2.2.8. Geçici ilmühaberler

Anonim Şirketler tarafından hisse senetlerinin yerini tutmak amacıyla çıkartılan geçici ilmühaberlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar da, hisse senetlerine ilişkin olarak yukarıda anlatılan esaslar çerçevesinde vergilendirilir.

2.2.9. Kayden izlenen hisse senetleri

Sermaye Piyasası Kanununun 10/a maddesinde sermaye piyasası araçları ve bunlara ilişkin hakları kayden izlemek üzere özel hukuk tüzel kişiliğini haiz Merkezi Kayıt Kuruluşunun (MKK) oluşturulacağı hükme bağlanmıştır. Bu kuruluşlar tarafından sermaye piyasası araçları ve bunlara ilişkin haklar bilgisayar ortamında ihraççılar, aracı kuruluşlar ve hak sahipleri itibariyle tutulacak, bunlar ayrıca senede bağlanmayacaktır.

Bu çerçevede Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından kayden izlenen hisse senetlerinin elden çıkarılmasından doğan kazançların tespiti ve vergilendirilmesi de basılı hisse senetlerine ilişkin olarak yukarıda açıklanan esaslar çerçevesinde yapılacaktır.

2.3. Hisse Senedi Kâr Paylarının (Temettü) Beyanı ve Vergilenmesi

2.3.1. Genel olarak

Kâr payı (temettü), belirli bir ortaklık ilişkisine dayanan ve yatırılan sermaye payının karşılığı olarak ortaklığın kârından alınan hissedir. Genel olarak ifade etmek gerekirse, Türkiye’de yerleşik kurumların hisse senetlerinden 2009 yılında elde edilen brüt (kâr payını dağıtan kurumca yapılan gelir vergisi stopajı öncesi tutar) kâr paylarının yarısı 22.000,00 TL’yi geçmediği sürece beyan edilmez. Başka bir ifadeyle, elde edilen brüt (temettü stopajı öncesi) kâr payının tutarı 44.000,00 TL’yi geçmiyorsa ve beyana tabi başka bir gelir yoksa beyanname verilmez.

Beyana tabi başka bir gelirin bulunmadığı durumda 44.000,00 TL ile 239.000,00 TL (239.000 TL’ya kadar) arasında elde edilen brüt kâr payları beyan edildiğinde vergi ödenmez aksine iade alınır. Bu durum, gelir vergisinden istisna edilen temettü tutarı üzerinden de % 15 stopaj yapılmasından kaynaklanır.

Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım ortaklığı statüsündeki A.Ş.’lerin hisse senetlerinden elde edilen kâr paylarının beyan ve vergilemesi farklılık gösterir. Bu nedenle, yatırım ortaklığının (menkul kıymet yatırım ortaklığı, gayrimenkul yatırım ortaklığı, girişim sermayesi yatırım ortaklığı) hisse senetlerinden elde edilen kâr paylarının vergilendirilmesine ayrı bir başlık altında ileride yer verilmiştir.

Bu bölümde yer alan açıklamalar yatırım ortaklığı niteliği bulunmayan diğer kurumların hisse senetlerinden elde edilen kâr paylarına ilişkindir.

Kurumlardan elde edilen kâr payının yanı sıra 2009 yılında vergiye tabi başka bir gelir elde edilmişse, bunların vergi matrahına esas (varsa istisna sonrası) tutarları toplamını dikkate alarak 22.000,00 TL’lik liralık beyan sınırının geçilip geçilmediğinin belirlenmesi gerekir. Bu durumda, elde edilen kâr payının tutarı 22.000,00 TL’nin altında olsa dahi söz konusu diğer gelirler nedeniyle bu sınır aşıldığında tüm gelirin varsa istisnaları dışında kalan kısımlarının tamamını beyanname ile beyan etmek gerekir.

Ayrıca, birden fazla işverenden stopaj yoluyla vergilendirilmiş ücret geliri elde edenlerin, birden sonraki işverenden elde ettikleri ücretin 22.000,00 TL’yi aştığı durumda da elde edilen kâr payının tutarı ne olursa olsun ücret geliri nedeniyle verilecek beyannameye dahil edilerek beyan edilmeleri gerekir.

Tam mükellef kurumlarca dağıtılan kâr payının yarısı gelir vergisinden istisna edilmiştir. Dolayısıyla beyan sınırının aşılp aşılmadığı ve aşıldığı durumda beyannameye dahil edilecek tutar hesaplanırken, elde edilen brüt temettünün yarısı dikkate alınır. Bununla birlikte, kurumlar kâr payı dağıtırken, gelir vergisinden istisna edilen kısım da dahil olmak üzere dağıtılan kâr payının tamamı üzerinden gelir vergisi kesintisi yaparlar. Kâr payı için beyanname verecek gerçek kişi hissedar, kendisine ödenen brüt (stopaj öncesi tutar) temettü üzerinden yapılan vergi kesintisinin tamamını gelir vergisi beyannamesinde hesapladığı gelir vergisinden mahsup eder.

Kurumların 2009 yılında, 2003 yılı öncesi kârlarından dağıttıkları kâr paylarının beyanı özellik taşıır. Gelir Vergisi Kanununun Geçici 62 nci maddesine göre;

- a) Kurumların 31/12/1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançlarından dağıtılan kâr payları üzerinden temettü stopajı yapılmayacak ve gerçek kişilerin elde ettiği bu kâr payları için tutarları ne olursa olsun beyanname verilmeyecektir.
- b) Kurumların 1/1/1999 – 31/12/2002 arasında sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kurumlar vergisinden istisna kazançlarından dağıtılan kâr payları üzerinden temettü stopajı yapılmayacak ve gerçek kişilerce elde edilen bu nitelikteki kâr paylarının 1/9 fazlasının yarısı, 22.000,00 TL'lik beyan sınırının hesabında vergiye tabi gelir olarak dikkate alınacaktır. Diğer yandan, beyan edilen kâr payının 1/5'i beyanname hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.
- c) Yukarıda (b) paragrafında yer verilen esaslar, kurumların 2003 ve sonraki yıl kazançlarından Gelir Vergisi Kanununun Geçici 61 inci maddesine göre indirim konusu yaptıkları, 24/4/2003 tarihinden önceki teşvik belgeleri kapsamındaki yatırım indirimi istisnasından yararlanan kazançların dağıtımını halinde de geçerlidir.

Diğer yandan herhangi bir kurum iştirak ettiği başka bir kurumdan yukarıda (a), (b) ve (c) paragraflarında yer verilen nitelikteki kazançların dağıtımına bağlı kâr payı elde eder ve bunu gerçek kişi hissedarlarına kâr payı olarak dağıtırsa, gerçek kişi hissedarların elde ettikleri bu kâr paylarının beyanıyla ilgili olarak yine (a), (b) ve (c)'de yer verilen esaslara göre hareket edilir.

(b)'deki durumla ilgili olarak şu örnek verilebilir: 2002 yılının dağıtılmayan kâr payının kurumlar vergisinden istisna edilen yatırım indiriminden kaynaklandığını ve bu kârın 2009 yılında gerçek kişi hissedara dağıtıldığını varsayalım. Dağıtılan kâr payının tutarı 90.000,00 TL olsun (bu tutar yatırım indirimi istisnası üzerinden yapılan stopaj sonrası tutar olup ayrıca dağıtıma bağlı temettü stopajı yapılmamıştır). Bu durumda kâr payının beyan durumu aşağıdaki gibi belirlenir.

a. Kâr payının net (stopaj sonrası) tutarı	90.000,00
b. Kâr payının 1/9 fazlası ($a \cdot (1+1/9)$)	100.000,00
c. Vergiye tabi gelir (b/2)	50.000,00
d. Beyan edilecek kâr payı (=c)	50.000,00
e. Hesaplanan gelir vergisi	11.520,00
f. Mahsup edilecek tutar ($d \cdot 1/5$)	(10.000,00)
g. Ödenecek vergi (e – f)	1.520,00

Dağıtılan kâr payı GVK Geçici Madde 62 kapsamında olmasaydı (örneğin 2007 veya 2006 yılı kârından dağıtılsaydı), brüt 105.882,35 TL (% 15 temettü stopajı olan 15.882,35 TL kesildikten sonra net 90.000 TL) kâr payının beyan durumu aşağıdaki gibi olacaktı.

a. Kâr payının brüt (stopaj öncesi) tutarı	105.882,35
b. İstisna tutar ($a \cdot 2$)	52.941,17
c. Vergiye tabi gelir (b/2)	52.941,17

d. Beyan edilecek kâr payı (=c)	52.941,17
e. Hesaplanan gelir vergisi	12.554,41
f. Mahsup edilecek temettü stopajı (a*0,15)	(15.882,35)
g. İade alınacak vergi (e – f)	- 3.327,94

Gerçek kişi (bireysel) yatırımcıların kendilerine dağıtılan kâr payının ne kadarlık kısmının hangi yıl kurum kazancından dağıtıldığı konusunda bilgi sahibi olmaları gereklidir. Aksi halde, kâr paylarının hangi durumda yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edileceği, beyan edildiği durumda ise ödenecek verginin nasıl hesaplanacağını doğru olarak tespit etmek mümkün olmayacaktır. Bu çerçevede, kâr payı dağıtan kurumların, dağıttıkları kâr payının kaynağına ilişkin olarak hissedarlarına ayrıntılı bilgi vermeleri beklenir.

Bu örnekteki kâr payı tutarı 150.000,00 TL olsaydı % 15 temettü stopajından sonra hissedarın eline (150.000,00 * 0,85=) 127.500,00 TL geçecekti. Bu durumda, beyan edilecek tutar aşağıdaki gibi hesaplanacaktı.

a. Kâr payının brüt (temettü stopajı öncesi) tutarı	150.000,00
b. Vergiden istisna tutar (a/2)	75.000,00
c. Vergiye tabi kâr payı (a – b)	75.000,00
d. Hesaplanan gelir vergisi	20,275,00
e. Mahsup edilecek temettü stopajı (a*0,15)	22.500,00
f. Ödenecek vergi (d – e)	-
g. İade alınacak vergi (e – d)	2.225,00

Görülebileceği üzere bu örnekte ödenecek vergi değil iade alınacak vergi çıkmaktadır. Bu durum, kâr payının brüt tutarının istisnadan sonrası olan yarısının beyan sınırı olan 22.000,00 TL'yi geçmesi nedeniyle beyanname verilecek olma zorunluluğuna rağmen brüt tutarın tamamı üzerinden yapılan stopajın beyanname brüt tutarın istisnadan sonraki yarısı üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilmesinden kaynaklanır.

2009 yılı için geçerli olan 22.000,00 TL beyan eşiği dikkate alındığında, dağıtılan brüt kâr payı tutarının (22.000,00*2=) 44.000,00 TL'yi geçmediği durumlarda başkaca beyan tabi gelir yoksa beyanname verilmez. Aslında bu durumda beyanname verildiği takdirde ödenecek değil kesilen stopajın daha yüksek olması nedeniyle iade alınacak vergi çıkacak olmasına rağmen bu iadenin alınması mümkün değildir. Çünkü bu durumda istenirse dahi beyanname verilemez. İade alabilmek için beyanname verebilmek gerekir.

2010 Yılı Uygulaması

2010 yılında elde edilen hisse senedi brüt (kâr payını dağıtan kurum tarafından yapılan temettü stopajı öncesindeki tutar) kâr paylarının yarısının 2010 yılı gelir vergisi tarifelerinin ikinci gelir dilimi olan 22.000,00 TL'yi aşmadığı durumda beyanname verilmez. Kurumlardan elde edilen kâr payının yanı sıra 2010 yılında vergiye tabi başka bir gelir elde edilmişse, bunların vergi matrahına esas (varsa istisna sonrası tutarları) toplamını dikkate alarak beyan sınırının geçilip geçilmediğinin belirlenmesi gerekir. Bu durumda, elde edilen kâr payının tutarı beyan sınırının altında olsa dahi söz konusu diğer gelirlerin de eklenmesi nedeniyle bu sınır aşıldığında tüm gelirlerin varsa istisnaları dışında kalan kısımlarının tamamını beyanname ile beyan etmek gerekir.

Beyana tabi başka bir gelirin bulunmadığı durumda 44.000,00 TL ile 239.200,00 TL (239.200 TL'ya kadar) arasında elde edilen brüt kâr payları beyan edildiğinde vergi ödenmez aksine iade alınır. Bu durum, temettülerin yarısının gelir vergisinden istisna edilen temettü tutarı üzerinden de % 15 stopaj yapılmasından kaynaklanır.

Ayrıca, birden fazla işverenden stopaj yoluyla vergilendirilmiş ücret geliri elde edenlerin, birden sonraki işverenden elde ettikleri ücretin, 22.000,00 TL'yi aştığı durumda da elde edilen kâr payının tutarı ne olursa olsun ücret geliri nedeniyle verilecek beyannameye dahil edilerek beyan edilmeleri gerekir.

Diğer konular 2009 yılı için yapılan açıklamalarla aynıdır.

2.3.2. Bedelsiz hisse senetlerinin durumu

Bazı kurumlar kârlarını dağıtmayarak tamamını veya bir kısmını sermayelerine ilave ederler. Bazı durumlarda ise kârın bir kısmının yedek akçelere aktarıldıktan sonra sonraki yıllarda sermayeye ilavesi mümkündür. Söz konusu kârların ve kâr yedeklerinin sermayeye eklenmesi nedeniyle oluşan sermaye artışı karşılığında hissedarlara hisse senedi verilir. Bu şekilde ortaklarca elde edilen ve "bedelsiz" olarak isimlendirilen hisse senetleri kâr payı elde edildiği anlamına gelmez. Dolayısıyla, bu şekilde iktisap edilen bedelsiz hisse senetlerinin tutarı beyanname verme sınırının hesabında dikkate alınmaz.

Ayrıca, enflasyon düzeltilmesi uygulamasından kaynaklanan özsermaye kalemlerine ait enflasyon farklarının kurumlarca sermayeye ilavesi mümkündür. Bu ilaveden kaynaklanan sermaye artışının karşılığı olarak hissedarlara verilen hisse senetleri de bedelsiz olarak isimlendirilir. Gerçek kişi hissedarlarca elde edilen bu tür hisse senetleri için de hiçbir şekilde beyanname verilmez ve bunlar beyan sınırının hesabında dikkate alınmazlar.

2.4. Ödünç Menkul Kıymet Komisyonları

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemine konu olması halinde ödünç veren tarafın lehine kalan tutar üzerinden Geçici 67 kapsamında stopaj yapılacaktır. Bu işlem sırasında varsa ödenen komisyon veya banka ve sigorta muameleleri vergisi stopaj matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınacaktır.

2008/14272 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tam mükellef gerçek kişi ve kurumların hisse senetleri (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç) ödünç işlemlerinden elde ettikleri komisyonlardan yapılan stopaj oranı 14/11/2008 tarihinden itibaren % 0 olarak tespit edilmiştir. Menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetlerinin ödünç işlemine konu olmasından kaynaklanan komisyonlar üzerinden ise % 10 stopaj uygulanmaya devam etmektedir.

Ödünç işleme konu menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak ödünç veren tarafın elde ettiği gelirlere ilişkin stopaj, kazancı nihai olarak elde eden kişi veya kuruma ödemeyi gerçekleştiren, piyasa üyesi banka ya da aracı kurumlar tarafından yapılır.

Ödünç işlemine konu olan ve ödünç alanın da elden çıkarmış olduğu hisse senetlerine ilişkin olarak bir temettü dağıtımı yapılması durumunda, ödünç

sözleşmesi uyarınca, ödünç alan tarafından ödünç verene, temettü kaybını telafi etmek amacıyla ödeme yapılabilmektedir. Temettü ödemeleri Geçici 67 kapsamına girmemekle birlikte söz konusu gelir (temettü telafi tazminatı), ödünç veren tarafın lehine kalan bir gelir niteliği taşıdığından Geçici 67 nci maddede kapsamında stopaja tabi tutulacaktır

Bu şekilde, stopaja tabi tutulan ödünç kıymet komisyonları ve diğer gelirler hiçbir şekilde beyan edilmeyecek, yapılan stopaj nihai vergi olarak kalacaktır.

3. Yatırım Ortaklığı (“YO”) Hisse Senetlerinin Kâr Paylarının Beyanı ve Vergilenmesi

3.1. 31/12/2005 Tarihinde Sahip Olunan YO Hisse Senetlerinden Elde Edilen Kâr Payı

31/12/2005 tarihinde elde bulunan YO (Sermaye Piyasası Mevzuatına tabi olan ve anonim şirket olarak kurulmak zorunda olan menkul, gayrimenkul veya girişim sermayesi yatırım ortaklıkları) hisse senetlerinden 2009 yılında elde edilen kâr payları için YO olmayan kurumlardan elde edilenlerin aksine enflasyon indirimi uygulanması gerektiğini düşünmekteyiz.

YO’ndan elde edilen kâr paylarına enflasyon indirimi uygulandıktan sonraki tutarın yarısı gelir vergisinden istisnadır. Bu şekilde belirlenen yatırım ortaklığı kâr payı tutarı 22.000,00 TL’yi geçiyorsa beyanname vermek gerekir.

2009 yılında yatırım ortaklıklarından elde edilen kâr payları normalde bunların 2008 yılında elde ettikleri gelirleri 2009 yılında temettü olarak dağıtmalarından kaynaklanır. Bu durumda, yukarıda belirtilen şekilde işlem yapılır. Ancak 2009 yılında dağıtılan temettü yatırım ortaklığının 2002 ve önceki yıl kârlarının dağıtımından kaynaklanıyorsa, söz konusu temettü gelirlerini elde eden gerçek kişilerin beyan durumu 4842 sayılı Kanun ile Gelir Vergisi Kanununa eklenen Geçici 62 nci maddeye göre belirlenir. Buna göre;

- a) Yatırım ortaklıklarının 31/12/1998 ve daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançlarından dağıtılan kâr payları için gerçek kişi hissedarlarca bu kâr paylarının tutarları ne olursa olsun beyanname verilmez.
- b) Yatırım ortaklıklarının 1/1/1999 – 31/12/2002 arasında sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kurumlar vergisinden istisna kazançlarından dağıtılan kâr paylarının 1/9 fazlasının yarısı, gerçek kişi hissedarlarca 22.000,00 TL’lik beyan sınırının hesabında vergiye tabi gelir olarak dikkate alınır. Beyan edilen kâr payının 1/5’i beyannamede hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilir.

Diğer yandan yatırım ortaklıklarının iştirak ettiği başka bir kurumdan yukarıda (a) ve (b) paragraflarında yer verilen nitelikteki kazançların dağıtımına bağlı kâr payı elde eder ve bunu gerçek kişi hissedarlarına kâr payı olarak dağıtırsa, gerçek kişi hissedarların elde ettikleri bu kâr paylarının beyanı ile ilgili olarak yine (a) ve (b)’de yer verilen esaslara göre hareket edilir.

Yatırım ortaklıklarından elde edilen kâr payının yanı sıra, 2009 yılında vergiye tabi başka bir gelir elde edilmişse, bunların vergi matrahına esas (varsa istisna sonrası tutarları) toplamını dikkate alarak beyan sınırının geçilip geçilmediğinin belirlenmesi gerekir. Bu durumda, elde edilen brüt kâr payının yarısı 22.000,00 TL’lik beyan sınırının altında olsa dahi söz konusu diğer gelirlerin de eklenmesi nedeniyle bu sınır aşıldığında tüm gelirlerin varsa istisnaları dışında kalan kısımlarının tamamını beyanname ile beyan etmek gerekir.

Ayrıca birden fazla işverenden stopaj yoluyla vergilendirilmiş ücret geliri elde edenlerin, birden sonraki işverenden elde ettikleri ücretin 22.000,00 TL'yi aştığı durumda da elde edilen kâr payının tutarı ne olursa olsun ücret geliri nedeniyle verilecek beyannameye dahil edilerek beyan edilmesi gerekir.

Gerçek kişi (bireysel) yatırımcıların kendilerine dağıtılan kâr payının ne kadarlık kısmının hangi yıl kurum kazancından dağıtıldığı konusunda bilgi sahibi olmaları gereklidir. Aksi halde, kâr paylarının hangi durumda yıllık gelir vergisi beyanamesi ile beyan edileceği, beyan edildiği durumda ise ödenecek verginin nasıl hesaplanacağını doğru olarak tespit etmek mümkün olmayacaktır. Bu çerçevede, kâr payı dağıtan kurumların, dağıttıkları kâr payının kaynağına ilişkin olarak hissedarlarına ayrıntılı bilgi vermeleri beklenir.

Yatırım ortaklıklarından elde edilen kâr paylarına önce enflasyon indirimi uygulanır, daha sonra kalan tutarın yarısı istisna olarak dikkate alınarak beyan sınırının geçilip geçilmediği belirlenir

Örnek:

Tam mükellef bir gerçek kişinin (X) Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş. hisse senedinden 2009 yılı içerisinde elde ettiği, bu şirketin 2002 yılı kazancından dağıtılan kâr payının tutarı 150.000 TL olsun. Enflasyon indirimi oranının % 16,7 olduğu dikkate alındığında, temettünün beyan ve vergi durumu şöyle belirlenecektir.

a. G.menkul yatırım ortaklığı kâr payı	150.000,00
b. Enflasyon indirimi ($a * 0,167$)	25.050,00
c. İndirim sonrası tutar ($a - b$)	124.950,00
d. İndirim sonrası kâr payının $1/9$ fazlası ($c*(1+1/9)$)	138.833,00
e. Vergiye tabi gelir ($d/2$)	69.417,00
f. Hesaplanan gelir vergisi	18.320,95
g. Mahsup edilecek tutar ($e*1/5$)	13.883,00
h. Ödenecek vergi ($f - g$)	4.437,95

Görüldüğü üzere yatırım ortaklıklarından elde edilen kâr payı üzerindeki vergi yükü bu nitelikte olmayan kurumlardan elde edilen kâr paylarının vergi yüküne göre çok daha azdır. Özellikle indirim oranının yüksek belirlendiği dönemlerde bu fark daha da artar.

Yukarıdaki örnekteki kâr payı 2003 ve sonraki yıllar kârından dağıtılmış olsaydı beyan edilecek tutar aşağıdaki gibi hesaplanacaktı.

a. G.menkul yatırım ortaklığı kâr payı	150.000,00
b. Enflasyon indirimi ($a * 0,167$)	25.050,00
c. İndirim sonrası tutar ($a - b$)	124.950,00
d. Vergiden istisna tutar ($c/2$)	62.475,00
e. Vergiye tabi kâr payı ($c - d$)	62.475,00
f. Hesaplanan gelir vergisi	15.891,25
g. Ödenecek vergi*	15.891,25

*Yatırım ortaklıkları tarafından dağıtılan kâr payları üzerinden % 0 stopaj yapıldığı için hesaplanan vergiden mahsup edilecek stopaj yoktur.

Bu örnekteki kâr payı yatırım ortaklığı niteliği olmayan bir şirket tarafından dağıtılsaydı % 15 temettü stopajından sonra hissedarın eline (150.000 * 0,85=) 127.500,00 TL geçecekti. Bu durumda, beyan edilecek tutar aşağıdaki gibi hesaplanacaktı.

a. Kâr payının brüt (temettü stopajı öncesi) tutarı	150.000,00
b. Vergiden istisna tutar (a/2)	75.000,00
c. Vergiye tabi kâr payı (a – b)	75.000,00
d. Hesaplanan gelir vergisi	20,275,00
e. Mahsup edilecek temettü stopajı (a*0,15)	22.500,00
f. Ödenecek vergi (d – e)	-
g. İade alınacak vergi (e – d)	2.225,00

Görülebileceği üzere bu örnekte ödenecek vergi değil iade alınacak vergi çıkmaktadır. Bu durum, kâr payının brüt tutarının istisnadan sonrası olan yarısının beyan sınırı olan 22.000,00 TL'yi geçmesi nedeniyle beyanname verilecek olma zorunluluğuna rağmen brüt tutarın tamamı üzerinden yapılan stopajın beyannameye brüt tutarın istisnadan sonraki yarısı üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilmesinden kaynaklanır.

3.2. 1/1/2006 Tarihinden İtibaren İktisap Edilen YO Hisse Senetlerinden Elde Edilen Kâr Payı

1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden 2009 yılında elde edilen kâr payları (temettü) bakımından beyanname verme sınırı 22.000,00 TL'dir. Diğer yandan, 1/1/2006 tarihinden itibaren yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden elde edilen kâr paylarına enflasyon indirimi uygulanmayacaktır. Yatırım ortaklıklarından elde edilen kâr paylarının beyanına ilişkin olarak yukarıda yer verilen açıklamaların bunlara göre farklılaştırılması gerekir.

2010 Yılı Uygulaması

1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden 2010 yılında elde edilen kâr payları (temettü) bakımından da beyanname verme sınırı 22.000,00 TL'dir. Diğer yandan, 1/1/2006 tarihinden itibaren yatırım ortaklıkları hisse senetlerinden elde edilen kâr paylarına enflasyon indirimi uygulanmayacaktır. (bununla birlikte, 31/12/2005 tarihi itibarıyla elde bulundurulmuş yatırım ortaklığı hisse senetlerinden elde edilen kâr paylarına enflasyon indirimi uygulaması gerektiğini düşünüyoruz) Yatırım ortaklıklarından elde edilen kâr paylarının beyanına ilişkin olarak yukarıda yer verilen açıklamaların bunlara göre farklılaştırılması gerekir.

Yatırım ortaklıklarından elde edilen kâr payının yanı sıra, 2010 yılında vergiye tabi başka bir gelir elde edilmişse, bunların vergi matrahına esas (varsa istisna sonrası tutarları) toplamını dikkate alarak beyan sınırının geçilip geçilmediğinin belirlenmesi gerekir. Bu durumda, elde edilen kâr payının tutarı 22.000,00 TL'lik beyan sınırının altında olsa dahi söz konusu diğer gelirlerin de eklenmesi nedeniyle bu sınır aşıldığında tüm gelirlerin varsa istisnaları dışında kalan kısımlarının tamamını beyanname ile beyan etmek gerekir.

Ayrıca birden fazla işverenden stopaj yoluyla vergilendirilmiş ücret geliri elde edenlerin, birden sonraki işverenden elde ettikleri ücretin 22.000,00 TL'yi aştığı durumda da elde edilen kâr payının tutarı ne olursa olsun ücret geliri nedeniyle verilecek beyannameye dahil edilerek beyan edilmesi gerekir.

4. Devlet Tahvili (DT) ve Hazine Bonosu (HB)

4.1. Genel Olarak

Hazine Müsteşarlığı gerek yurt içinde gerekse yurt dışında Devlet tahvili (DT) ve Hazine bonusu (HB) ihraç etmektedir. Yurt içinde Türk Lirası (TL) cinsinden DT ve HB çıkartıldığı gibi döviz cinsinden veya dövize, altına veya herhangi bir başka değere endeksli DT ve HB da çıkartılabilmektedir.

Hazine Müsteşarlığınca yurt dışında ihraç edilen DT ve HB genelde "Eurobond" olarak isimlendirilir. Eurobondların beyan ve vergi durumu ile ilgili açıklamalar ileride ayrı bir bölümde yapıldığından bu bölümde sadece yurt içinde ihraç edilen DT ve HB'den elde edilen gelirlerin vergilenmesine yer verilmiştir.

DT ve HB'den faiz ve alım – satım kazancı olmak üzere iki farklı gelir elde edilebilir. Faiz geliri "menkul sermaye iradı" olarak, alım-satım kazancı ise "değer artış kazancı" olarak vergilenir.

1/1/2006 tarihinden önce ihraç edilen DT ve HB'den elde edilen faiz ve alım – satım kazançlarının beyan ve vergileme durumu, bu tarihten itibaren ihraç edilenlere kıyasla farklılık gösterir. Bu bölümdeki açıklamalar da bu esasta yapılmıştır.

4.2. 1/1/2006 Tarihinden Önce İhraç Edilmiş DT ve HB'den Elde Edilen Gelirler

4.2.1. Faiz geliri

1/1/2006 tarihinden önce ihraç edilen Hazine bonusu (HB) ve Devlet tahvillerinden (DT) 2009 yılında TL cinsinden elde edilen faiz gelirine Maliye Bakanlığınca belirlenen indirim oranı % 16,7 uygulandıktan sonra kalan tutar 22.000,00 TL'lik beyan sınırını aşıyorsa elde edilen faizin tamamının beyan edilmesi gerekir. 2009 yılında vergiye tabi başka bir gelir elde edilmişse, bunların vergi matrahına esas (varsa istisna sonrası tutarları) toplamını dikkate alarak söz konusu 22.000,00 TL'lik beyan sınırının geçilip geçilmediğinin belirlenmesi gerekir.

Örnek:

2009 yılında elde edilen menkul sermaye iratları aşağıdaki gibidir.

Gelir Türü	Tutarı (TL)
1/1/2006'dan önce ihraç edilmiş DT faizi (TL)	100.000,00*
2007 yılının kazancından dağıtılan hisse senedi kâr payı (temettü)	10.000,00**
İşyeri kira geliri (stopaj öncesi brüt tutar)	20.000,00***

* DT faizine uygulanan stopaj % 0 olduğu için ele geçen net tutardır.

** Söz konusu temettü üzerinden % 15 stopaj yapıldıktan sonra ele geçen net tutar 8.500 TL'dir.

*** İşyeri kira gelirinden % 20 stopaj yapıldıktan sonra ele geçen net tutar 16.000 TL'dir.

Buna göre, beyanname verilip verilmeyeceği şöyle belirlenir.

- 1/1/2006'dan önce ihraç edilmiş DT faizi:

a. Faiz tutarı	100.000,00
b. İndirim oranı (% 16,7*100.000)	(16.700,00)
c. Net kazanç (a – b)	83.300,00
d. Beyan sınırında dikkate alınacak tutar (=c)	<u>83.300,00</u>

- Hisse senedi kâr payının (temettü):

a. Dağıtıma konu kâr payı (brüt)	10.000,00
b. Net (stopaj sonrası) kâr payı (a*0,85)	8.500,00
c. Vergiden istisna tutar (a/2)	5.000,00
d. Vergiye tabi gelir (a – c)	5.000,00
e. Beyan sınırında dikkate alınacak kâr payı (=d)	<u>5.000,00</u>

- İşyeri kira geliri:

a. Kira geliri (brüt, stopaj öncesi)	20.000,00
b. Net kira (20.000*0,80)	<u>16.000,00</u>
c. Beyan sınırında dikkate alınacak tutar (=a)	<u>20.000,00</u>

Türkiye'de vergi kesintisine tabi tutulan menkul sermaye iradı (DT faizi ve kâr payı/temettü) ile gayrimenkul sermaye iradı (işyeri kirası) toplamı olan (83.300+5.000+20.000=) 108.300 TL, bu türden gelirler için beyan eşiği olan 22.000 TL'yi geçtiğinden beyanname verilmesi gerekir. Beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan gelir vergisinden temettü ve işyeri kirasından kesilen vergi ler (stopaj) mahsup edilecek, kalan tutar ödenecektir. Buna göre, beyan edilecek toplam gelir ve ödenecek vergi aşağıda hesaplandığı gibidir.

a. 1/1/2006 öncesi ihraç edilmiş DT faizi (menkul sermaye iradı)	83.300,00
b. Kâr payı (temettü) (menkul sermaye iradı)	5.000,00
c. İşyeri kira geliri (gayrimenkul sermaye iradı)	20.000,00
d. Toplam vergi matrahı (a+b+c)	<u>108.300,00</u>
e. Hesaplanan vergi	<u>31.930,00</u>
f. İşyeri kirası ve temettüden kesilen gelir vergisi (4.000+1.500)	<u>(5.500,00)</u>
g. Ödenecek vergi (e – f)	<u>26.430,00</u>

2010 Yılı Uygulaması

1/1/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş Hazine bonusu (HB) ve Devlet tahvillerinden (DT) 2010 yılında TL cinsinden elde edilen faiz gelirin Maliye Bakanlığınca 2010 yılı için belirlenecek indirim oranı uygulandıktan sonra kalan tutar 22.000,00 TL'yi geçmiyorsa beyanname verilmez, aksi halde faizin tamamının beyan edilerek vergilenmesi gerekir. 2010 yılında vergiye tabi başka bir gelir elde edilmişse, DT ve HB faizi ile birlikte bunların vergi matrahına esas (varsa istisna sonrası tutarları) toplamını dikkate alarak bu yıl için 22.000 TL olan beyan sınırının geçilip geçilmediğinin belirlenmesi gerekir. Bu durumda, elde edilen faizin tutarı 22.000,00 TL'lik beyan sınırının altında olsa dahi söz konusu diğer gelirlerin de eklenmesi nedeniyle bu sınır aşıldığında tüm gelirlerin varsa istisnaları dışında kalan kısımlarının tamamını beyanname ile beyan etmek gerekir.

Ayrıca birden fazla işverenden stopaj yoluyla vergilendirilmiş ücret geliri elde edenlerin, birden sonraki işverenden elde ettikleri ücretin 22.000,00 TL'yi aştığı durumda da elde edilen faizin tutarı ne olursa olsun ücret geliri nedeniyle verilecek beyannameye dahil edilerek beyan edilmesi gerekir.

4.2.2. Alım – satım kazancı

1/1/2006 tarihinden önce ihraç edilen Hazine bonusu ve Devlet tahvillerinden 2009 yılında elde edilen alım – satım kazancının ÜFE endekslemesinden sonraki tutarı 17.900,00 TL'lik istisnayı geçmediği durumda bu kazanç için beyanname verilmez. Bu tutarı geçen bir alım-satım kazancı elde edildiğinde ise sadece istisna tutarını aşan kısım beyan edilir.

İstisna tutarın hesabında 1/1/2006 öncesinde ihraç edilmiş her nevi tahvil ve Hazine bonusunun yanı sıra bu tarihten önce iktisap edilmiş yabancı kurum hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ve GVK'nun mükerrer 80 inci maddesinin 2 ila 6 numaralı bentlerinde sayılan değer artışı kazançlarının² toplamı dikkate alınır.

Döviz cinsinden ihraç edilmiş DT ve HB alım-satım kazancı, döviz cinsinden alış bedeli ile satış bedeli arasındaki farkın işlem tarihindeki TC Merkez Bankası döviz alış kurundan hesaplanan TL karşılığı esas alınmak suretiyle hesaplanır (Maliye Bakanlığının görüşü bu yöndedir).

---

² Mükerrer 80 inci maddenin 2 ila 6 numaralı bentlerinde sayılan değer artışı kazançları şunlardır.

-70 inci maddenin birinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı hakların (ihtira beratları hariç) elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

-Telif haklarının ve ihtira beratlarının müellifleri, mucitleri ve bunların kanunî mirasçıları dışında kalan kimseler tarafından elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

- Ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

- Faaliyeti durdurulan bir işletmenin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

- İktisap şekli ne olursa olsun (ivazsız olarak iktisap edilenler hariç) 70 inci maddenin birinci fıkrasının (1), (2), (4) ve (7) numaralı bentlerinde yazılı mal (gerçek usulde vergiye tâbi çiftçilerin ziraî istihsalde kullandıkları gayrimenkuller dahil) ve hakların, iktisap tarihinden başlayarak beş yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlar (Kooperatiflerin ortaklarına bu sıfatları dolayısıyla tahsis ettikleri gayrimenkulleri tahsis tarihinde ortak tarafından satın alınmış sayılır.).

2010 Yılı Uygulaması

1/1/2006 öncesinde ihraç edilen HB ve DT'nin bu tarih sonrasında elden çıkartılmasından sağlanan kazançta 18.000,00 TL istisna uygulanacaktır. (istisna tutarının geçilip geçilmediği 1/1/2006 öncesinde iktisap edilen HB ve DT' den elde edilenlerin yanı sıra bu tarihten önce iktisap edilmiş yabancı menkul kıymetlerin elden çıkartılmasından sağlanan kazançlar ve GVK'nun Mükerrer 80 inci maddesinin 2 ila 6 numaralı bentlerinde sayılan kazançların toplamı dikkate alınarak belirlenecektir).

1/1/2006 öncesinde ihraç edilmiş olan HB ve DT bakımından 31/12/2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanacağından, bu menkul kıymetlerin 2010 ve sonrasında elden çıkartılmasından kaynaklanan kazançlar için, son ay hariç elde bulundurma süresindeki endeks artışının %10' un altında kaldığı durumlarda da ÜFE endekslemesi yapılabilecektir.

2010 yılı için 18.000,00 TL olarak uygulanan istisna 1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen HB ve DT'nin alım satımından elde edilen kazançta uygulanmayacaktır.

4.3. 1/1/2006 Tarihinden İtibaren İhraç Edilen DT ve HB'den Elde Edilen Gelirler

4.3.1. Faiz geliri

1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen HB ve DT'den 2009 yılında elde edilen faiz gelirlerine indirim oranı (enflasyon indirimi) uygulanmayacaktır. Diğer yandan, bu kapsamdaki HB ve DT'nin faiz gelirleri üzerinden % 10 oranında stopaj yapılacaktır. Bu şekilde stopaja tabi tutulan faiz gelirinin tutarı ne olursa olsun beyanname verilmeyecek, stopaj nihai vergileme olarak kalacaktır.

2010 Yılı Uygulaması

Yukarıdaki esaslar bu nitelikteki HB ve DT'den 2010 yılında elde edilen faiz gelirleri için de geçerlidir.

4.3.2. Alım – satım kazancı

1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen HB ve DT'nin banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkartılmasından sağlanan kazançlar üzerinden takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla % 10 stopaj yapılacaktır. Bu şekilde stopaja tabi tutulan alım – satım kazancının tutarı ne olursa olsun beyanname verilmeyecek, stopaj nihai vergileme olarak kalacaktır. Stopaj matrahının hesabında ÜFE endekslemesi dikkate alınmayacaktır.

2010 Yılı Uygulaması

Yukarıdaki esaslar bu nitelikteki HB ve DT'den 2010 yılında elde edilen alım – satım kazançları için de geçerlidir.

4.3.3 Stopaj Matrahının Tespiti

4.3.3.1. Kuponlu tahvillerde alış bedeli

Kuponlu bir tahvilin satın alınmasında, işlemiş faizin bulunması halinde işlemiş faiz tutarı kupon alış bedeli, temiz işlem fiyatı (Temiz Fiyat = Sözleşme fiyatı - İşlemiş faiz) ise tahvilin alış bedeli olarak kabul edilir.

Bir tahvil için işlemiş faiz, temiz işlem fiyatı üzerine eklenmesi gereken ve son kupon tarihinden sonra tahvili elde tutma süresiyle orantılı kupon faizini ifade eder ve son kupon tarihinden valör tarihine kadar geçen gün sayısının kupon dönemi gün sayısına oranı ile ödenecek kupon faizinin çarpılması suretiyle hesaplanır. Söz konusu hesaplama, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası tarafından kabul edilen esaslar çerçevesinde yapılır.

İMKB tarafından açıklanan işlemiş faiz tutarları dikkate alınarak da işlem yapılabilir.

Örnek:

(Temiz fiyatın nominal bedelin altında olması halinde, itfa/alım-satım kazançlarında stopaj matrahı)

Hazine tarafından 06/12/2008 ihraç tarihli 100.000,00 TL nominal bedelli 3 yıl vadeli ve 6 ayda bir % 7,5 kupon ödemeli Devlet tahviline ait nakit akımları aşağıdaki gibidir:

Devlet Tahvilinin:	Kupon Ödeme / Valör Tarihi	Kupon Ödemesi (TL)	Stopaj Matrahı (TL)
1.Kupon	06/06/2009	7.500,00	-
2.Kupon	05/12/2009	7.500,00	-
3.Kupon	04/06/2010	7.500,00	3.420,33
4.Kupon	03/12/2010	7.500,00	7.500,00
Kıymet Satışı	10/02/2011	-----	3.079,67
5.Kupon	03/06/2011	7.500,00	7.500,00
6.Kupon+Anapara	02/12/2011	7.500,00+100.000,00	8.579,67 (7.500+1.079,67)

Bay (A), (X) Bankası aracılığıyla 13/03/2009 valör tarihli olarak söz konusu menkul kıymetten 103.000 TL (kirli fiyat) tutarında alım yapmış olup, bu tahvili iffaya kadar elinde tutması durumunda her bir kupon dönemi itibarıyla stopaj matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Son kupon tarihi	:	05/12/2008	
Valör tarihi	:	13/03/2009	
Ödenecek ilk kupon tarihi	:	04/06/2009	
Kupon dönemi gün sayısı	:	182	
Geçen gün sayısı	:	99	(05/12/2008-13/03/2009)
Kupon Faizi	:	7.500	
İşlemiş Faiz	:	4.079,67	(99/182)*7.500,00
Kirli Fiyat	:	103.000,00	
Temiz Fiyat	:	98.920,33	(103.000,00 – 4.079,67)

İlk Kupon (3. Kupon) Ödemesinde Stopaj Matrahı = Kupon ödemesi – İşlemiş Faiz

$$\begin{aligned} &= 7.500,00 - 4.079,67 \\ &= 3.420,33 \quad \text{TL} \end{aligned}$$

4. ve 5. kupon ödemelerinde matrah, kupon ödemesi olan 7.500,00 TL olacaktır. Son dönem kupon ödemesinde ise stopaj matrahı şöyle hesaplanacaktır.

Son dönem stopaj matrahı = Kupon ödemesi +(Ana para – Alış Temiz Fiyatı)
= 7.500,00+ (100.000,00 – 98.920,33)
= 7.500,00+ 1.079,67
= 8.579,67

Bu hesaplamalar çerçevesinde stopaj matrahları yukarıdaki tabloda yer almaktadır. Bay (A)'nın, söz konusu menkul kıymeti, 10/02/2011 valör tarihli olarak 102.000,00 TL'ye (X) Bankasına geri satması halinde ise stopaj matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

Stopaj Matrahı = Satış Fiyatı –Alış Temiz Fiyatı
= 102.000,00 – 98.920,33
= 3.079,67 TL

4.3.3.2. Tahvil alış bedelinin itfa bedeli ve işlemiş faiz tutarının üzerinde olması

Kuponlu bir tahvilin satın alınmasında, satın alma bedelinin itfa bedeli ile varsa işlemiş faiz tutarının üzerinde olması, başka bir deyişle temiz fiyatın itfa bedelini aşması durumunda fazla olan kısım izleyen dönemlere ilişkin faiz kuponlarının maliyeti (alış bedeli) olarak dikkate alınacaktır.

Örnek:

(Temiz fiyatın nominal bedelin üzerinde olması halinde, itfa/alım-satım kazançlarında stopaj matrahı)

Hazine tarafından 06/12/2008 ihraç tarihli 100.000,00 TL nominal bedelli 3 yıl vadeli ve 6 ayda bir % 7.5 kupon ödemeli Devlet tahviline ait nakit akımları aşağıdaki gibidir:

Devlet Tahvilinin:	Kupon Ödeme / Valör Tarihi	Kupon Ödemesi (TL)	Stopaj Matrahı (TL)
1.Kupon	06/06/2009	7.500,00	-
2.Kupon	05/12/2009	7.500,00	-
3.Kupon	04/06/2010	7.500,00	2.940,25
4.Kupon	03/12/2010	7.500,00	7.019,92
Kıymet Satışı	10/02/2011	-----	1.039,83
5.Kupon	03/06/2011	7.500,00	7.019,92
6.Kupon+Anapara	02/12/2011	7.500,00+100.000,00	7.019,92

Bay (A), (X) Bankası aracılığıyla 13/03/2009 valör tarihli olarak söz konusu menkul kıymetten 106.000,00 TL (kirlili fiyat) tutarında alım yapmış olup, bu tahvili itfaya kadar elinde tutması durumunda her bir kupon dönemi itibarıyla stopaj matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Son kupon tarihi	: 05/12/2008	
Valör tarihi	: 13/03/2009	
Ödenecek ilk kupon tarihi	: 04/06/2009	
Kupon dönemi gün sayısı	: 182	
Geçen gün sayısı	: 99	(05/12/2008 - 13/03/2009)
)		
Kupon Faizi	: 7.500,00	
İşlemiş Faiz	:	4.079,67
(99,00/182,00)*7.500,00		
Kirli Fiyat	: 106.000,00	
Temiz Fiyat	: 101.920,33	(106.000,00 – 4.079,67)
Nominal fiyat üzeri ödeme	: 1.920,33	(101.920,33 – 100.000,00)
Kalan Kupon sayısı	: 4	
Kupon başına fazla ödeme	: 480,08	(1.920,33/4)

İlk Kupon (3. Kupon) Ödemesinde Matrah = Kupon Ödemesi – (İşlemiş Faiz + Kupon Başına Fazla Ödeme)
= 7.500,00 – (4.079,67 + 480,08)
= 2.940,25 TL

Sonraki Kupon Ödemelerinde Matrah = Kupon Ödemesi – Kupon Başına Fazla Ödeme
= 7.500,00 – 480,08
= 7.019,92 TL

Bay (A)'nın, söz konusu menkul kıymeti, 10/02/2011 valör tarihi olarak 102.000,00 TL'ye (X) Bankasına geri satması halinde ise stopaj matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Stopaj Matrahı = Satış Fiyatı – (Alış Temiz Fiyatı- Önceki kupon ödemelerinde dikkate alınan kupon başına fazla ödeme tutarı)
= 102.000,00 – [101.920,33 –(480,08*2)]
= 1.039,83 TL

4.3.3.3. Döviz, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçları

Döviz, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına ilişkin işlemlerde, stopaj matrahının tespitinde alış ve satış bedeli olarak işlem tarihindeki Yeni Türk Lirası karşılıkları esas alınacaktır.

4.3.3.4. TÜFE'ye endeksli devlet iç borçlanma senetlerinde stopaj matrahının tespiti

Sabit getirili Devlet Tahvillerinin vergilendirilmesine ilişkin esaslar 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde açıklanmış olup, Tebliğin ilgili bölümlerinde stopaj

matrahının tespitinde dikkate alınan temiz fiyatın tahvilin alış fiyatından birikmiş faiz tutarının düşülmesi suretiyle hesaplanacağı belirtilmiştir.

TÜFE'ye endeksli Devlet Tahvillerinde enflasyon farkını içeren temiz fiyatın hesaplanması da aynı yöntemle göre yapılmakla birlikte, hesaplamada reel birikmiş faiz yerine enflasyon dahil birikmiş faizin dikkate alınması gerekmektedir.

Kupon başına ödenen prim tutarı, temiz fiyat ile senedin nominal bedelinin alış tarihindeki endekslenmiş değeri arasındaki farkın, kupon sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır.

İtfa tarihindeki anapara ödemesine ilişkin stopaj matrahı ise, endekslenmiş anapara tutarı ile senedin nominal bedelinin alış tarihindeki endekslenmiş değeri arasındaki fark olacaktır.

Örnek:

Hazine tarafından 21/02/2008 ihraç tarihli 2.000,00 TL nominal bedelle 5 yıl vadeli ve altı ayda bir %5 reel kupon ödemeli TÜFE' ye endeksli Devlet tahviline ait diğer bilgiler aşağıdaki gibidir.

İhraç Günü Referans Endeksi	= 146
Alış Tarihi	= 07.03.2009
Alış Günü Referans Endeksi	= 161
Takas Alış Fiyatı	= 2.270,00 TL
İlk Kupon Tarihi	= 22.08.2009
İlk Kupon Ödemesi Referans Endeksi	= 163
Satış Tarihi	= 25.03.2010
Satış Öncesi Ödenen Kupon Adedi	= 2
Takas Satış Fiyatı	= 2.300,00 TL
Anapara İtfa Tarihi	= 15.02.2013
İtfa Tarihindeki Referans Endeksi	= 200

Söz konusu tahvile ilişkin kupon faiz ödemeleri ile tahvilin alım-satım ve itfasındaki stopaj matrahlarının tespiti aşağıdaki şekilde yapılacaktır:

- 07.03.2009 Tarihi İtibarıyla Enflasyon Dahil Birikmiş Faiz Tutarının Tespiti :
Enflasyon Dahil Birikmiş Faiz= Reel Alış Birikmiş Faiz Tutarı * Alış Günü
Tutarı Referans Endeksi / İhraç Günü Referans
Endeksi
= **8,48** [2000,00 *0.05*(14/182)*(161/146)]
- Enflasyon Farkını İçeren Temiz Alış Fiyatının Tespiti:
Temiz Fiyat = Takas Alış Bedeli- Enflasyon Dahil Birikmiş
Faiz
= **2.261,52** (2.270 -8,48)
- Kupon Başına Prim Tutarının Tespiti:
Nominal Bedelin Alış Tarihindeki Endekslenmiş Değeri = **2.205,48** [2.000,00 *
(161/146)]
Kupon Başına Ödenen Prim Tutarı = (Temiz Fiyat - Nominal
Bedelin Alış Tarihindeki
Endekslenmiş Değeri) /
Kupon Sayısı
= **56,04** (2.261,52-2.205,48) / 10
= **5,60**
- İlk Kupon Ödemesinde Stopaj Matrahının Tespiti:
İlk Kupon Ödemesine İlişkin Faiz Oranı = **0,0558** [0,05*(163/146)]
Brüt Kupon Tutarı = **111,64** (0,0558*2.000,00)
Bu çerçevede, ilk kupon ödemesinde stopaj matrahı, brüt kupon tutarından
kupon başına ödenen prim tutarı ile enflasyon dahil birikmiş faiz tutarı düşülerek
hesaplanacaktır.
İlk Kupon Ödemesinde Stopaj Matrahı = **97,56** (111,64- 5,60-8,48)
- Kıymetin Kupon Ödemesi Sonrası Satışında Stopaj Matrahının Tespiti:
Kıymetin Kupon Ödemesi Sonrası = Takas Satış Fiyatı – Temiz
Satışında Stopaj Matrahı
Alış Fiyatı + Alıştan Sonra
Ödenen Kupon Adedi *
Kupon Başına Ödenen Prim
Tutarı
= **49,68**
(2.300,00 - 2.261,52 + 2*5,60)
- İtfada Stopaj Matrahının Tespiti:
Anaparanın İtfa Tarihinde
Endekslenmiş Değeri = **2.739,73** [2000,00* (200/146)]
Anapara İtfasında Stopaj Matrahı = Endekslenmiş İtfa Değeri - Nominal Bedelin Alış
Tarihindeki Endekslenmiş Değeri
= **671,23** (2.739,73- 2.205,48)

4.3.3.5. Yabancı para cinsinden ihraç edilen menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları

Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının yabancı bir para cinsinden ihraç edilmiş olması halinde ise, stopaj matrahının tespitinde kur farkı dikkate alınmayacaktır.

Kur olarak işlem anında kullanılan kur, böyle bir kurun bulunmadığı hallerde ise Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınacaktır. Dolayısıyla, yabancı para cinsinden ihraç edilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları ile ilgili olarak yapılan ve işlem anında kuru bulunmayan alış ve satış işlemlerinde, TCMB döviz alış kurunun dikkate alınması gerekmektedir.

Örnek:

Bay (A), (X) Bankası aracılığı ile 08/02/2009 ihraç tarihi, 3 yıl vadeli, 6 ayda bir kupon ödemeli döviz cinsinden Devlet tahvilinden 02/05/2009 tarihinde 100.000 \$ tutarında alım yapmıştır.

Bay (A), söz konusu Devlet tahvilini 15/06/2009 tarihinde (X) Bankası aracılığı ile 101.000 \$'a satmıştır.

Döviz olarak yapılan işlemlerde öncelikli olarak ilgili bankanın alım – satım tarihinde uyguladığı kur esas alınmakta olup, örneğimizde söz konusu kur, alım tarihinde 1,35 TL, satım tarihinde ise 1,45 TL olarak kabul edilmiştir.

Stopaj matrahı tespit edilirken kur farkı dikkate alınmayacak, (X) Bankasınca Bay (A)'nın alım-satım kazancı olan $(101.000 \$ - 100.000 \$) = 1.000 \$$ 'ın satış tarihindeki TL karşılığı olan $(1.000 \$ * 1,45 =) 1.450,00$ TL üzerinden stopaj yapılacaktır.

5. Özel Sektör Tahvili

5.1. 1/1/2006 Öncesinde İhraç Edilen Özel Sektör Tahvilleri

5.1.1. Faiz geliri

1/1/2006 öncesinde ihraç edilmiş olan özel sektör tahvillerinden TL cinsinden elde edilen faiz gelirinin %16,7 oranındaki 2010 yılı enflasyon indirimi uygulandıktan sonra kalan kısmı 22.000,00 TL'yi geçmiyorsa beyanname verilmez. Beyan sınırı olan 22.000,00 TL'nin hesabında özel sektör tahvil faizinin yanı sıra vergiye tabi diğer gelir unsurları elde edilmişse (örneğin 1/1/2006 öncesinde ihraç edilmiş DT ve HB faizi, kurumlardan elde edilen kâr payı/temettü ve stopaja tabi tutulmuş gayrimenkul sermaye iradı (örn. işyeri kira geliri), bu tutardan daha az bir özel sektör tahvil faizi elde edilse dahi beyan sınırının geçilebileceğini göz önünde tutmak gerekir. Bu şekilde hesaplanan tutar söz konusu gelir dilimini geçiyorsa tamamı beyan edilerek vergilenir.

Yabancı para cinsinden elde edilen faiz geliri için enflasyon indirimi yapılmaz. Bu durumda, 1/1/2006 öncesinde ihraç edilmiş olan özel sektör tahvillerinden 2009 yılında elde edilen yabancı para cinsinden faizin TL karşılığının 22.000,00 TL'yi geçmesi halinde tamamının beyan edilmesi gerekir. 22.000,00 TL beyan sınırının geçilip geçilmediğinin tespitinde, yabancı para cinsinden elde edilen faizin yanı sıra varsa yukarıda açıklandığı gibi vergiye tabi diğer gelirlerin vergi matrahına esas tutarları toplamı dikkate alınır.

Örnek:

2009 yılında aşağıdaki gelirler elde edilmiştir.

Gelir Türü	Tutarı (TL)
1/1/2006 öncesi iktisap edilen (X) A.Ş. tahvilinin faizi (TL cinsinden)	40.000,00
2008 yılının kazancından dağıtılan hisse senedi kâr payının gelir vergisi stopajı öncesi tutarı (temettü)*	10.000,00
1/1/2006 öncesi ihraç edilen (Y) A.Ş. döviz cinsinden tahvilinden elde edilen faiz (elde edildiği tarihteki TCMB döviz alış kurundan hesaplanmış TL karşılığı)	20.000,00

* Söz konusu temettü % 15 gelir vergisi stopajına tabi tutulmuş, yatırımcının eline 8.500,00 TL geçmiştir.

Tahvil faizleri üzerinden işleme aracılık eden banka tarafından % 10 stopaj yapılmıştır. Buna göre beyanname verilip verilmeyeceği şöyle belirlenir.

- (X) A.Ş. tahvil faizi (TL cinsinden):

a. Faiz tutarı	40.000,00
b. İndirim oranı (% 16,7*40.000)	(6.680,00)

c. Net kazanç (a – b)	33.320,00
d. Beyan sınırında dikkate alınacak tutar (=c)	33.320,00
<hr/>	
• Hisse senedi kâr payı (temettü):	
a. Elde edilen kâr payı (brüt)	10.000,00
b. Vergiden istisna edilen tutar (a / 2)	(5.000,00)
c. İstisna sonrası tutar (a – b)	5.000,00
d. Beyan sınırında dikkate alınacak tutar (=c)	5.000,00
<hr/>	
<hr/>	
• 20.000,00 TL'lik (Y) A.Ş. döviz cinsinden tahvil faizi enflasyon indiriminden yararlanamaz. Bu nedenle olduğu gibi dikkate alınacaktır.	

Bu durumda, beyan edilecek toplam gelir aşağıda hesaplandığı gibidir.

a. (X) A.Ş. tahvil faizi (TL cinsinden)	33.320,00
b. Kâr payı (temettü)	5.000,00
c. (Y) A.Ş. tahvil faizi (Döviz cinsinden)	20.000,00
d. Beyan edilecek toplam gelir (matrah) (a+b+c)	58.320,00
e. Hesaplanan gelir vergisi	14.437,00
f. Temettü ve tahvil faizinden kesilen vergiler (1.500+3.332*+2.000)	6.832,00
g. Ödenecek gelir vergisi (e – f)	7.605,00
<hr/>	
<hr/>	

TL tahvil faizi üzerinden kesilen (40.000,00 % 10=) 4.000,00 TL gelir vergisinin tamamı değil enflasyon indiriminden sonraki kısma karşılık gelen (= % 83,3*4.000,00 =) 3.332,00 TL beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edilecektir (kesilen verginin enflasyon indirimine karşılık gelen kısmı mahsup edilemeyecektir).

Örnekte görüldüğü gibi 2009 yılında vergi kesintisine tabi tutulmuş menkul sermaye iratlarının indirim ve istisnalardan sonraki vergiye tabi gelir toplamı olan 58.320,00 TL, beyan eşiği olan 22.000,00 TL'yi aştığı için beyanname verilmesi gerekmiştir.

2010 Yılı Uygulaması

1/1/2006 öncesinde ihraç edilmiş olan özel sektör tahvillerinden TL cinsinden elde edilen faiz gelirinin 2010 yılı için tespit edilecek enflasyon indiriminden sonraki tutarı 22.000,00 TL'yi geçmiyorsa beyanname verilmez. Beyan sınırı olan 22.000,00 TL'nin hesabında özel sektör tahvil faizinin yanı sıra vergiye tabi diğer gelir unsurları elde edilmişse (örneğin 1/1/2006 öncesinde ihraç edilmiş DT ve HB faizi, kurumlardan elde edilen kâr payı/temettü ve stopaja tabi tutulmuş gayrimenkul sermaye iradı (örn. işyeri kira geliri).

Bu tutardan daha az bir özel sektör tahvil faizi elde edilse dahi beyan sınırının geçilebileceğini göz önünde tutmak gerekir. Bu şekilde hesaplanan tutar söz konusu gelir dilimini geçiyorsa tamamı beyan edilerek vergilenir.

Yabancı para cinsinden elde edilen faiz geliri için enflasyon indirimi yapılmaz. Bu durumda, 1/1/2006 öncesinde ihraç edilmiş olan özel sektör tahvillerinden 2010 yılında elde edilen yabancı para cinsinden faizin TL karşılığının 22.000,00 TL'yi geçmesi halinde tamamının beyan edilmesi gerekir. 22.000,00 TL beyan sınırının geçilip geçilmediğinin tespitinde, yabancı para cinsinden elde edilen faizin yanı sıra varsa yukarıda açıklandığı gibi vergiye tabi diğer gelirlerin vergi matrahına esas tutarları toplamı dikkate alınır.

5.1.2. Alım – satım kazancı

1/1/2006 öncesinde ihraç edilmiş özel sektör tahvillerinden elde edilen alım-satım kazançlarından kaynaklanan vergi matrahı belirlenirken iktisap bedelinin bu tahvillerin elden çıkartıldığı ay hariç olmak üzere aylık ÜFE artış oranında artırılarak kazancın buna göre belirlenmesi mümkündür. Bu şekilde hesaplanan endekslenmiş kazanç tutarının 17.900,00 TL'si vergiden istisnadır Söz konusu istisna tutarının geçilip geçilmediği bu nitelikteki tahvillerden elde edilen kazançların yanı sıra aşağıdaki kazançların toplamı esas alınarak belirlenir:

- 1/1/2006 öncesinde ihraç edilen HB ve DT' den elde edilen alım – satım kazançları,
- 1/1/2006 öncesinde ihraç edilen Eurobondlardan elde edilen alım – satım kazançları,
- 1/1/2006 öncesinde iktisap edilmiş diğer menkul kıymetlerden elde edilen alım – satım kazançları,
- GVK' nun Mükerrer 80 inci maddesinin 2 ile 6 numaralı bentlerinde sayılan kazançlar.

2010 Yılı Uygulaması

1/1/2006 tarihinden önce ihraç edilen özel sektör tahvillerinden 2010 yılında elde edilen alım-satım kazancına ÜFE endekslemesi uygulandıktan sonraki tutarının (endeks artışı % 10'un altında kalsa bile maliyet revizesi yapılır.) 18.000,00 TL' lik istisnayı aşan kısmı beyan edilecektir. Söz konusu istisna tutarının geçilip geçilmediği bu nitelikteki tahvillerden elde edilen kazançların yanı sıra aşağıdaki kazançların toplamı esas alınarak belirlenir:

- 1/1/2006 öncesinde ihraç edilen HB ve DT' den elde edilen alım – satım kazançları,
- 1/1/2006 öncesinde ihraç edilen Eurobondlardan elde edilen alım – satım kazançları,
- 1/1/2006 öncesinde iktisap edilmiş diğer menkul kıymetlerden elde edilen alım – satım kazançları,
- GVK' nun Mükerrer 80 inci maddesinin 2 ile 6 numaralı bentlerinde sayılan kazançlar.

5.2. 1/1/2006 Tarihinden İtibaren İhraç Edilen Özel Sektör Tahvilleri

5.2.1. Faiz geliri

1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen özel sektör tahvillerinden banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla 2009 yılında elde edilen faizlerinden Geçici 67 hükmüne göre %

10 stopaj yapılacaktır. Bu şekilde stopaja tabi tutulan faiz için hiçbir şekilde beyanname verilmeyecek, stopaj nihai vergi olarak kalacaktır.

2010 Yılı Uygulaması

1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen özel sektör tahvillerinden banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla 2010 yılında elde edilen faizlerinden Geçici 67 hükmüne göre % 10 stopaj yapılacaktır. Bu şekilde stopaja tabi tutulan faiz için hiçbir şekilde beyanname verilmeyecek, stopaj nihai vergi olarak kalacaktır.

5.2.2. Alım – satım kazancı

1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen özel sektör tahvillerinin banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkartılmasından sağlanan kazançlar üzerinden Geçici 67 hükmüne göre % 10 stopaj yapılacaktır. Bu şekilde stopaja tabi tutulan kazançlar için herhangi bir beyanname verilmeyecek, stopaj nihai vergi olarak kalacaktır.

1/1/2006 tarihinden itibaren yabancı para cinsinden ihraç edilen özel sektör tahvillerinden banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen kazançla ilişkin stopaj matrahının tespitinde kur farkı dikkate alınmayacaktır. Stopaj matrahına esas olarak banka ve aracı kurumun işlem anında kullandığı kur, böyle bir kurum bulunmadığı durumda ise TC Merkez Bankası döviz alış kuru kullanılacaktır. Örneğin 100.000,00 ABD Dolarına satın alınan yabancı para cinsinden bir tahvil 110.000,00 ABD Dolarına satıldığında, stopaj matrahına esas kazanç 10.000,00 ABD Dolarının işlem tarihindeki kurla çarpılması sonucu hesaplanan TL karşılığı olacaktır.

2010 Yılı Uygulaması

Yukarıdaki esaslar, 1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen özel sektör tahvillerinden 2010 yılında elde edilecek alım – satım kazançları için de geçerlidir.

6. Eurobondlar

6.1. Genel Olarak

“Eurobond” ifadesi genellikle Hazine Müsteşarlığı tarafından yurt dışında ihraç edilen tahviller için kullanılır. Bununla birlikte yerli ve yabancı diğer kurum ve kuruluşların Avrupa para piyasalarında ihraç ettikleri tahviller de Eurobond olarak isimlendirilir.

Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Eurobondlardan elde edilen faiz ve alım-satım kazançlarının beyan ve vergi durumu ile diğer Eurobondlardan elde edilen gelirlerin beyan ve vergi durumu farklılık gösterir.

Aşağıda Eurobondlar için yapılan açıklamalar Hazine Müsteşarlığınca yurt dışında ihraç edilen tahviller için yapılmış sayılmalıdır. Diğer kurum ve kuruluşlar tarafından Avrupa para piyasalarında ihraç edilen tahvillerden elde edilen gelirler için aynı başlık altında 6.4 no'lu bölümde açıklama yapılacaktır.

6.2. 1/1/2006 Tarihinden Önce İhraç Edilen Eurobondlardan Elde Edilen Gelirler

6.2.1. Faiz geliri

1/1/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş Eurobondlardan 2009 yılında elde edilen faizin TCMB döviz alış kurundan karşılığı 22.000,00 TL'yi geçerse tamamının beyan edilerek vergilenmesi gerekir. Beyan sınırı olan 22.000 TL'nin geçilip geçilmediğinin hesabında varsa beyana tabi gelirlerin (örneğin kurumlardan elde edilen kâr payları/temettü, 1/1/2006 öncesi ihraç edilmiş HB ve DT'den elde edilen faiz ve işyeri kira geliri) vergi matrahına esas tutarlarının toplamı dikkate alınmalıdır. Bu durumda, elde edilen faizin tutarı 22.000,00 TL'lik beyan sınırının altında olsa dahi söz konusu diğer gelirlerin de eklenmesi nedeniyle bu sınır aşıldığında tüm gelirlerin varsa istisnaları dışında kalan kısımlarının tamamını beyanname ile beyan etmek gerekir.

Ayrıca birden fazla işverenden stopaj yoluyla vergilendirilmiş ücret geliri elde edenlerin, birden sonraki işverenden elde ettikleri ücretin 22.000,00 TL'yi aştığı durumda da elde edilen faizin tutarı ne olursa olsun ücret geliri nedeniyle verilecek beyannameye dahil edilerek beyan edilmesi gerekir.

2010 Yılı Uygulaması

1/1/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş Eurobondlardan 2010 yılında elde edilen faizin TCMB döviz alış kurundan karşılığı 22.000,00 TL'yi geçerse tamamının beyan edilerek vergilenmesi gerekir. Beyan sınırı olan 22.000 TL'nin geçilip geçilmediğinin hesabında varsa beyana tabi gelirlerin (örneğin kurumlardan elde edilen kâr payları/temettü, 1/1/2006 öncesi ihraç edilmiş HB ve DT'den elde edilen faiz ve işyeri kira geliri) vergi matrahına esas tutarlarının toplamı dikkate alınmalıdır. Bu durumda, elde edilen faizin tutarı 22.000,00 TL'lik beyan sınırının altında olsa dahi söz konusu diğer gelirlerin de eklenmesi nedeniyle bu sınır aşıldığında tüm gelirlerin varsa istisnaları dışında kalan kısımlarının tamamını beyanname ile beyan etmek gerekir.

Ayrıca birden fazla işverenden stopaj yoluyla vergilendirilmiş ücret geliri elde edenlerin, birden sonraki işverenden elde ettikleri ücretin 22.000,00 TL'yi aştığı

durumda da elde edilen faizin tutarı ne olursa olsun ücret geliri nedeniyle verilecek beyannameye dahil edilerek beyan edilmesi gerekir.

6.2.2. Alım – satım kazancı

1/1/2006 tarihinden önce ihraç edilen Eurobondlardan 2009 yılında elde edilen alım-satım kazancına ÜFE endekslemesi uygulandıktan sonraki tutarının (endeks artışı % 10' un altında kalsa bile maliyet revizesi yapılır.) 17.900,00 TL' lik istisnayı aşan kısmı beyan edilecektir. Söz konusu istisna tutarının geçilip geçilmediği bu nitelikteki Eurobondlardan elde edilen kazançların yanı sıra aşağıdaki kazançların toplamı esas alınarak belirlenir:

- 1/1/2006 öncesinde ihraç edilen HB ve DT' den elde edilen alım – satım kazançları,
- 1/1/2006 öncesinde iktisap edilmiş diğer menkul kıymetlerden elde edilen alım – satım kazançları,
- GVK' nun Mükerrer 80 inci maddesinin 2 ila 6 numaralı bentlerinde sayılan kazançlar. toplamı dikkate alınarak belirlenecektir) .

Eurobondlardan elde edilen alım-satım kazançlarından stopaj yapılmayacaktır.

2010 Yılı Uygulaması

1/1/2006 tarihinden önce ihraç edilen Eurobondlardan 2010 yılında elde edilen alım-satım kazancına ÜFE endekslemesi uygulandıktan sonraki tutarının (endeks artışı % 10' un altında kalsa bile maliyet revizesi yapılır.) 18.000,00 TL' lik istisnayı aşan kısmı beyan edilecektir. Söz konusu istisna tutarının geçilip geçilmediği bu nitelikteki Eurobondlardan elde edilen kazançların yanı sıra aşağıdaki kazançların toplamı esas alınarak belirlenir:

- 1/1/2006 öncesinde ihraç edilen HB ve DT' den elde edilen alım – satım kazançları,
- 1/1/2006 öncesinde iktisap edilmiş diğer menkul kıymetlerden elde edilen alım – satım kazançları,
- GVK' nun Mükerrer 80 inci maddesinin 2 ila 6 numaralı bentlerinde sayılan kazançlar.

Eurobondlardan elde edilen alım-satım kazançlarından stopaj yapılmayacaktır.

6.3. 1/1/2006 tarihinden İtibaren İhraç Edilen Eurobondlardan Elde Edilen Gelirler

6.3.1. Faiz geliri

1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen Eurobondlar Geçici 67 kapsamı dışındadır. Dolayısıyla bunların faizine Geçici 67 stopajı yapılmaz. Ancak, bunların faiz gelirleri üzerinden GVK Md. 94'e göre sıfır oranda stopaj yapılır.

1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilmiş Eurobondlardan 2009 yılında elde edilen faizin elde etme tarihindeki banka işlem kuru veya TCMB döviz alış kurundan karşılığı 22.000,00 TL'yi geçerse tamamının beyan edilerek vergilenmesi gerekir. Beyan sınırı olan 22.000 TL'nin geçilip geçilmediğinin hesabında varsa beyana tabi gelirlerin (örneğin kurumlardan elde edilen kâr payları/temettü, 1/1/2006 öncesi ihraç edilmiş HB ve DT'den elde edilen faiz ile işyeri kira geliri) vergi matrahına esas

tutarlarının toplamı dikkate alınmalıdır. Bu durumda, elde edilen faizin tutarı 22.000,00 TL'lik beyan sınırının altında olsa dahi söz konusu diğer gelirlerin de eklenmesi nedeniyle bu sınır aşıldığında tüm gelirlerin varsa istisnaları dışında kalan kısımlarının tamamını beyanname ile beyan etmek gerekir.

Ayrıca birden fazla işverenden stopaj yoluyla vergilendirilmiş ücret geliri elde edenlerin, birden sonraki işverenden elde ettikleri ücretin 22.000,00 TL'yi aştığı durumda da elde edilen faizin tutarı ne olursa olsun ücret geliri nedeniyle verilecek beyannameye dahil edilerek beyan edilmesi gerekir.

2010 Yılı Uygulaması

1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilmiş Eurobondlardan 2010 yılında elde edilen faizin elde etme tarihindeki banka işlem kuru veya TCMB döviz alış kurundan karşılığı 22.000,00 TL'yi geçerse tamamının beyan edilerek vergilenmesi gerekir. Beyan sınırı olan 22.000 TL'nin geçilip geçilmediğinin hesabında varsa beyana tabi gelirlerin (örneğin kurumlardan elde edilen kâr payları/temettü, 1/1/2006 öncesi ihraç edilmiş HB ve DT'den elde edilen faiz ile işyeri kira geliri) vergi matrahına esas tutarlarının toplamı dikkate alınmalıdır. Bu durumda, elde edilen faizin tutarı 22.000,00 TL'lik beyan sınırının altında olsa dahi söz konusu diğer gelirlerin de eklenmesi nedeniyle bu sınır aşıldığında tüm gelirlerin varsa istisnaları dışında kalan kısımlarının tamamını beyanname ile beyan etmek gerekir.

Ayrıca birden fazla işverenden stopaj yoluyla vergilendirilmiş ücret geliri elde edenlerin, birden sonraki işverenden elde ettikleri ücretin 22.000,00 TL'yi aştığı durumda da elde edilen faizin tutarı ne olursa olsun ücret geliri nedeniyle verilecek beyannameye dahil edilerek beyan edilmesi gerekir.

6.3.2. Alım – satım kazancı

1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen Eurobondların alım – satımından elde edilen gelirler için ÜFE endekslemesi, ancak endekleme süresindeki artış oranının % 10 veya daha fazla olması halinde yapılabilecektir. Aksi halde endekleme yapılamayacaktır. Endekleme uygulamasında Eurobondun alım tarihindeki TL karşılığı esas alınır. Bu şekilde hesaplanan endekslenmiş TL alış bedeli, satış bedelinin varsa banka işlem kuru, böyle bir kur yoksa TCMB döviz alış kurundan hesaplanan TL karşılığından çıkartılarak alım – satım kazancı belirlenir.

1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen Eurobondlardan 2009 yılında elde edilen alım – satım kazancının yukarıda açıklanan ÜFE endekslemesinden sonraki tutarının tamamının beyan edilerek vergilenmesi gerekir.

2010 Yılı Uygulaması

Yukarıda yer verilen esaslar 1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen Eurobondlardan 2010 yılında elde edilen alım – satım kazançları için de geçerlidir.

6.4. Yabancı Kurum ve Kuruluşlarca İhraç Edilen Eurobondlar

Hazine Müsteşarlığı dışındaki gerek yabancı özel sektör firmaları gerekse yabancı ülke Hazine'leri tarafından yurt dışında veya Avrupa para ve sermaye piyasalarında ihraç edilen tahviller de Eurobond olarak isimlendirilmektedir. Bu tür tahvillerden elde edilen gelirler yurt dışında elde edilen gelir sayılır ve buna göre vergilenir.

6.4.1. Faiz Gelirleri

Gerek 1/1/2006 öncesinde gerekse bu tarihten itibaren ihraç edilen bu tür Eurobondlardan elde edilen faiz gelirleri Türkiye’de stopaja tabi tutulmadığı için, döviz cinsinden elde edilen tutarın, elde etme tarihindeki TCMB döviz alış kurundan hesaplanan TL karşılığının 2009 yılı için 1.070,00 TL’yi aşması halinde, aşan kısmın değil tamamının beyan edilerek vergilenmesi gerekir. 1.070,00 TL’lik beyan sınırının hesabında Türkiye’de stopaja ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratlarının tamamı dikkate alınır.

2010 Yılı Uygulaması

Yabancı kurum ve kuruluşlarca gerek 1/1/2006 öncesinde gerekse bu tarihten itibaren ihraç edilen Eurobondlardan elde edilen faiz gelirleri Türkiye’de stopaja tabi tutulmadığı için, döviz cinsinden elde edilen tutarın, elde etme tarihindeki TCMB döviz alış kurundan hesaplanan TL karşılığının 2010 yılı için belirlenen beyan eşiği olan 1.090,00 TL’yi aşması halinde tamamının beyan edilerek vergilenmesi gerekir. Beyan sınırının hesabında Türkiye’de stopaja ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratlarının tamamı dikkate alınır.

6.4.2. Alım –satım kazancı

1/1/2006 tarihinden önce ihraç edilmiş veya bu tarih öncesinde elde bulunan bu tür Eurobondlardan 2009 yılında elde edilen alım-satım kazancı ÜFE endekslemesinden (maliyet revizesi) yararlanır. Ayrıca bu kazancın 2009 için 17.900,00 TL’si vergiden istisna edilir (istisna bu tür Eurobondlardan elde edilenlerin yanı sıra varsa diğer menkul kıymet alım-satım kazançları toplamına uygulanır). Bu nedenle bu uygulamalardan sonra kalan tutarın beyan edilmesi gerekir.

1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen bu tür Eurobondlardan elde edilen alım – satım kazancı ÜFE endekslemesinden (maliyet revizesi) yararlanmakla birlikte endeksleme yapılabilmesi için elden çıkartıldığı ay hariç elde bulundurma süresindeki endeks artışının %10 veya daha fazla olması gerekir. Diğer yandan, 1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen bu tür Eurobondlardan elde edilen alım – satım kazancına söz konusu 17.900 TL’lik istisna uygulanmaz.

2010 Yılı Uygulaması

1/1/2006 öncesinde elde bulunan veya bu tarih öncesinde ihraç edilmiş olan bu tür Eurobondlardan 2010 yılında elde edilen alım-satım kazancı ÜFE endekslemesinden (maliyet revizesi) yararlanır. Ayrıca bu kazancın 2010 için tespit edilen istisna tutarı olan 18.000,00 TL’si vergiden istisna edilir (istisna bu tür Eurobondlardan elde edilenlerin yanı sıra varsa diğer menkul kıymet alım-satım kazançları toplamına uygulanır). ÜFE endekslemesi uygulanarak bu çerçevede belirlenen kazancın istisnayı aşan kısmı beyan edilecektir.

1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen bu tür Eurobondlardan elde edilen alım – satım kazancı ÜFE endekslemesinden (maliyet revizesi) yararlanmakla birlikte endeksleme yapılabilmesi için elden çıkartıldığı ay hariç elde bulundurma süresindeki endeks artışının %10 veya daha fazla olması gerekir. Diğer yandan, 1/1/2006

tarihinden itibaren ihraç edilen bu tür Eurobondlardan elde edilen alım – satım kazancına söz konusu 18.000 TL'lik istisna uygulanmaz.

7. Mevduat ve Repo

2009 yılında elde edilen mevduat faizi ve repo gelirleri için tutarları ne olursa olsun hiç bir şekilde beyanname verilmeyecektir. Bu gelirlerden yapılan gelir vergisi stopajları (% 15) nihai vergi olarak kalır. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verildiği durumlarda Türkiye'deki bankalardan elde edilen mevduat faizi ve repo gelirleri beyannameye dahil edilmez.

Yurt dışında (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti dahil) elde edilen mevduat faizleri ve repo gelirlerinin ise tutarı 1.070,00 TL'yi aşarsa tamamı yıllık beyanname ile beyan edilerek vergilenir (1.070,00 TL'lik beyan sınırının hesabında varsa Türkiye'de stopaja ve istisna uygulamasına konu olmamış menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratlarının toplamı dikkate alınır). Beyanname üzerinde hesaplanan gelir vergisinden varsa yurt dışında ödenen gelir vergisi mahsup edilir, geriye kalan tutar vergi dairesine ödenir.

2010 Yılı Uygulaması

2010 yılında elde edilen mevduat faizi ve repo gelirleri için de yukarıda belirtilen esaslar geçerli olacaktır. Mevduat ve repo gelirlerinden % 15 stopaj yapılacaktır (vadeye ve mevduatın niteliğine göre farklılaşan stopaj oranları uygulanmayacaktır). Yurt dışında elde edilen mevduat faizleri ve repo gelirleri bakımından beyan sınırı 1.090,00 TL'dir (beyan sınırının hesabında varsa Türkiye'de stopaja ve istisna uygulamasına konu olmamış menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratlarının toplamı dikkate alınır). Yurt dışında bu tutarı aşan bir mevduat faizi ve repo geliri elde edildiğinde tamamının beyan edilerek 2010 yılı tarifesine göre vergiye tabi tutulması gerekir.

8. Yatırım Fonları Katılma Belgesi Kâr Payları

Türkiye'de Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan bütün menkul kıymet yatırım fonlarının (A Tipi, B Tipi, Endeks Fon, Döviz Fonu vd.) katılma belgelerinden 2009 yılında elde edilen kâr payları için tutarları ne olursa olsun beyanname verilmeyecektir. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verildiği durumlarda yatırım fonu kâr payları beyannameye dahil edilmeyecektir.

1/10/2006 tarihinden itibaren Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının katılma belgelerinin ilgili olduğu fona iadesi suretiyle elde edilen kâr payından % 10 stopaj yapılır.

Sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen kazanç stopaja ve beyana tabi değildir.

Yurt dışında kurulu bulunan yabancı menkul kıymet yatırım fonları katılma belgelerinden elde edilen kâr payları, yurt dışında elde edilen menkul kıymet alım satım kazancı niteliğindedir.

1/1/2006 öncesinde iktisap edilmiş olan bu fonların katılma belgelerinin alış bedelinin bunların elden çıkartıldığı ay hariç olmak üzere aylık ÜFE artışı oranında artırılması suretiyle belirlenen kazanç tutarının 2009 yılı için 17.900,00 TL'si vergiden istisnadır (şöz konusu istisna diğer menkul kıymet alım-satım kazançları da dahil olmak üzere değer artışı kazançlarının toplamına uygulanır). Bu tutarı aşan yabancı fon katılma belgesi kâr payı elde edildiğinde sadece aşan kısım beyan edilir. Beyannameye hesaplanan vergiden varsa yurt dışında ödenen gelir vergisi mahsup edilir.

1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen yurt dışında kurulu yabancı menkul kıymet yatırım fonları katılma belgelerinden elde edilen kâr payları için ÜFE endekslemesi, ancak endekslemenin yapılacağı süredeki artış oranının % 10 veya daha fazla olması halinde yapılabilecektir. Aksi halde endeksleme yapılamaz. Diğer yandan, bu katılma belgelerinden elde edilen alım – satım kazançlarına söz konusu 17.900,00 TL istisna uygulanmaz.

2010 Yılı Uygulaması

1/1/2006 öncesinde iktisap edilen yurt dışında kurulu bulunan yabancı menkul kıymet yatırım fonlarının alış bedelinin bunların elden çıkartıldığı ay hariç olmak üzere aylık ÜFE oranında artırılması suretiyle belirlenen kazanç tutarının 18.000,00 TL'si vergiden istisnadır (şöz konusu istisna diğer menkul kıymet alım-satım kazançları da dahil olmak üzere değer artışı kazançlarının toplamına uygulanır). Bu tutarı aşan yabancı fon katılma belgesi kâr payı elde edildiğinde sadece aşan kısım beyan edilir. Beyannameye hesaplanan vergiden varsa yurt dışında ödenen gelir vergisi mahsup edilir.

1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen yurt dışında kurulu yabancı menkul kıymet yatırım fonları katılma belgelerinden elde edilen kâr payları için ÜFE endekslemesi, ancak endekslemenin yapılacağı süredeki artış oranının % 10 veya daha fazla

olması halinde yapılabilecektir. Aksi halde endeksleme yapılamaz. Diğer yandan, bu katılma belgelerinden elde edilen alım – satım kazançlarına söz konusu 18.000,00 TL istisna uygulanmaz.

9. Borsa Para Piyasasında (Takasbank'ta) Elde Edilen Faizler

2009 yılında Borsa Para Piyasasında (Takasbank'ta) değerlendirilen paralardan elde edilen faiz gelirleri mevduat faizi sayıldığı için tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verildiği durumda da bu faizler beyannameye dahil edilmez.

Söz konusu Borsa Para Piyasası (BPP) faizleri üzerinden mevduat faizlerinde olduğu gibi % 15 stopaj yapılmaktadır.

2010 Yılı Uygulaması

Borsa Para Piyasasında (Takasbank'ta) değerlendirilen paralardan 2010 yılında elde edilen faiz gelirleri tutarı ne olursa olsun beyan edilmez. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verildiği durumda da bu faizler beyannameye dahil edilmez.

Söz konusu Borsa Para Piyasası (BPP) faizleri üzerinden mevduat faizlerinde olduğu gibi % 15 stopaj yapılmaktadır.

10. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsalarında (“VOB”) Yapılan İşlemlerden Elde Edilen Kazançlar ile Banka veya Aracı Kurum Vasıtasıyla VOB dışında Yapılan Türev İşlemlerden Elde Edilen Kazançlar

Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsasında (VOB) yapılan işlemlerden 2009 yılında elde edilen kazançlar için beyanname verilmez, diğer gelirler nedeniyle verilen beyannameye de bu gelirler dahil edilmez. Bu kazançlar üzerinden Geçici 67 gereği üçer aylık dönemler itibarıyla stopaj yapılır. Stopaja tabi tutulan bu kazançlar için ayrıca beyanname verilmeyeceğinden, stopaj nihai vergi olarak kalacaktır. 2009 yılı için söz konusu stopaj oranı; hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan işlemlerden elde edilen kazançlarda uygulanacak stopaj oranı % 0; bunların dışındaki VOB işlemleri üzerinden % 10 olarak uygulanmaktadır.

Bununla birlikte, gerçek kişi bireysel yatırımcıların Türkiye’de bulunan bir banka veya aracı kurum vasıtasıyla Vadeli İşlemler Borsası (VOB) dışında gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon işlemlerinden sağlanan kazanç üzerinden hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan işlemlerden elde edilen kazançlarda % 0; bunların dışındaki VOB işlemleri üzerinden % 10 stopaj yapılır. Stopaja tabi tutulan bu kazançlar için ayrıca beyanname verilmez, stopaj nihai vergi olarak kalır.

Diğer yandan, gerçek kişi bireysel yatırımcıların, bir banka veya aracı kurum vasıtasıyla yurtdışında organize borsalarda işlem gören türev ürünler üzerine yaptıkları işlemlerden elde ettikleri gelirler Geçici 67 kapsamında stopaj tabi tutulmaz. Aynı şekilde, Türkiye’deki bir banka veya aracı kurum vasıtasıyla olmaksızın yurtdışındaki banka ve aracı kurumlarla yapılan türev ürün işlemleri de Geçici 67 kapsamında stopaja tabi değildir. Bunlar değer artış kazancı olarak beyana tabidir.

2010 Yılı Uygulaması

1/1/2009 tarihinden itibaren Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsasında (VOB) hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan işlemlerden elde edilen kazançlara uygulanacak stopaj oranı % 0 olarak belirlenmiştir.

1/1/2009 tarihinden itibaren, hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılanlar dışındaki VOB işlemleri üzerinden Gelir Vergisi Kanunu’nun Geçici 67 inci maddesi kapsamında % 10 oranında stopaj yapılacaktır.

Diğer yandan, 31/12/2008 tarihine kadar VOB’da yapılan fakat vadesi bu tarih sonrasına sarkan tüm işlemlerden 1/1/2009 tarihinden itibaren elde edilen kazançlar üzerinden de GVK Geçici Madde 67 kapsamında % 0 stopaj uygulanacaktır.

Yukarıda yer verilen diğer hususlar VOB’da 2010 yılında yapılan işlemlerden elde edilen kazançlar için de geçerlidir.

10.1. VOB’da Elde Edilen Gelirlerde Stopaj Matrahının Tespiti

Geçici 67 nin 14 numaralı fıkrasında, bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve

nitelikte ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizî alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin bu madde uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı addolunacağı hükme bağlanmıştır.

Bu hüküm uyarınca, bankalar veya aracı kurumlar, bu nitelikte bir işlem yapmaları halinde; vadeli işlem veya opsiyon sözleşmesinin hükmünden yararlandığı anda, sözleşmeye baz alınan kıymetin piyasa fiyatına göre oluşan değeri ile işlem fiyatına göre oluşan değeri arasındaki fark üzerinden sözleşmenin sona erdiği tarih itibarıyla stopaj yapacaklardır.

Bu kazancın bir kısmının sözleşmenin devamı sırasında lehbara ödenmesi halinde stopaj yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Ancak, sözleşme sona ermeden sözleşmeden doğan kazancın ilgisine (lehbara) ödenmesi sırasında sözleşme sonunda doğacak verginin ödenmesini güvenceye alacak önlemlerin banka ve aracı kurumca alınması gerekir.

Türev ürün sözleşmesi bir bütün olarak dikkate alınacak olmakla birlikte; birden fazla yıla yayılan türev ürünlere ilişkin sözleşmeden doğan kâr yada zararın, dönemsel olarak ödenmesinin öngörüldüğü hallerde, her ödeme dönemi itibarıyla lehbara yapılan ödemelerden stopaj yapılacaktır. Sözleşme dönemleri itibarıyla doğan zararlar ise takvim yılı aşılmamak kaydıyla mahsup edilebilecektir.

Vadeli işlem veya opsiyon sözleşmeleri dolayısıyla ödenen komisyonlar ve banka ve sigorta muameleleri vergisi stopaj matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınır.

Örnek:

Bay (A)'nın, 07/06/2009 tarihinde (X) Bankasıyla yaptığı 3 ay vadeli forward USD alım sözleşmesine ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

Sözleşme tutarı	: 1.000.000. USD
Vade	: 3 Ay
İşlem anındaki spot kur	: 1,3200
Forward kur	: 1,3600
Vadede spot kur	: 1,2900

Bu veriler doğrultusunda Bay (A), üç ayın sonunda 1,3600' lık kur üzerinden 1.000.000 USD karşılığında 1.360.000,00 TL ödeyecektir. Vade tarihindeki spot kur forward kurdan düşük olduğundan bu işlem zararlı sonuçlanacak olup, stopaj yapılması söz konusu değildir. Bay (A), oluşan zararını, takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen dönemlerde oluşan aynı türden kazançlarından mahsup edebilecektir.

Vadedeki spot kurun 1,2900 değil 1,3700 olması durumunda ise Bay (A)'nın bu işlemi kârla sonuçlanacak ve stopaj matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

Stopaj Matrahı = Sözleşmeye baz alınan kıymetin piyasa fiyatına göre oluşan değeri (Vadedeki spot kur) – Sözleşmeye baz alınan kıymetin işlem fiyatına göre oluşan değeri (Forward kur)

$$\text{Stopaj Matrahı} = 1.000.000 \text{ USD} * (1,3700 - 1,3600) \\ = 10.000,00 \text{ TL}$$

Örnek:

Bay (B), (Y) Bankasıyla 6 ay vadeli opsiyon sözleşmesi yaparak USD alış, TL satış hakkı elde etmiştir. Bu sözleşmeye ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

Sözleşme Tutarı	: 2.000.000 USD
Vade	: 6 Ay
İşlem anındaki spot kur	: 1,3400
Opsiyon Kuru	: 1,4300
Opsiyon Primi	: 20.000 USD (2.000.000* %1)
Vadede spot kur	: 1,4000

Bu durumda vade tarihindeki spot kur, opsiyon kurundan düşük olduğu için Bay (B) dezavantajlı durumda olacak ve opsiyon hakkını kullanmayacaktır. Bay (B)'nin opsiyon hakkını kullanmamaktan dolayı bir kâr veya zararı söz konusu olmamakla birlikte, bu işlem nedeniyle ödediği 20.000 USD tutarındaki opsiyon primi, sözleşme tarihindeki kur üzerinden Türk Lirasına çevrilecek olup, bu işlemden kaynaklanan zarar takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen dönemlerde oluşan aynı türden kazançlarından mahsup edilebilecektir.

$$\begin{aligned}\text{Opsiyon Primi} &= 20.000 \text{ USD} * 1,340 \\ &= 26.800,00 \text{ TL}\end{aligned}$$

Vadedeki spot kurun 1,4000 yerine 1,4800 olması durumunda Bay (B) avantajlı durumda olduğundan opsiyon hakkını kullanacaktır.

Bay (B)'nin bu işlemine ilişkin stopaj matrahı şöyle hesaplanacaktır:

Stopaj Matrahı = (Sözleşmeye baz alınan kıymetin piyasa fiyatına göre oluşan değeri - Sözleşmeye baz alınan kıymetin işlem fiyatına göre oluşan değeri) – Opsiyon Primi

$$\begin{aligned}\text{Stopaj Matrahı} &= 2.000.000 \text{ USD} * (1,4800 - 1,4300) - \text{Opsiyon Primi} \\ &= 100.000,00 \text{ TL} - 26.800,00 \text{ TL} \\ &= 73.200,00 \text{ TL}\end{aligned}$$

Örnek:

Bay (C), opsiyon primi olarak 3 ay vadeli USD alış, TL satış hakkını bankaya satmıştır. Bu sözleşmeye ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

Sözleşme Tutarı	: 1.000.000 USD
Vade	: 3 ay
İşlem anındaki spot kur	: 1,3400
Opsiyon Kuru	: 1,3800
Opsiyon Primi	: 10.000 USD (1.000.000* % 1)
Vadede spot kur	: 1,3500

Bu durumda, vade tarihindeki spot kur, opsiyon kurundan düşük olduğundan Banka dezavantajlı durumda olacak ve opsiyon hakkını kullanmayacaktır. Bay(C)'nin bankaya yapmış olduğu opsiyon sözleşmesi dolayısıyla elde etmiş olduğu opsiyon primi ise, bu sözleşmeden doğan kazanç olarak değerlendirilecek ve Geçici 67 nci maddeye göre stopaj yapılacaktır.,

Opsiyon Primi = 10.000 USD*1,3400
= 13.400,00 TL
Stopaj Matrahı = Opsiyon Primi
= 13.400,00 TL

Örnek:

Bay (D), 15/01/2009 tarihinde; (XY) Bankasına olan 10.000.000 USD tutarındaki 1 yıl vadeli 3 ayda bir LIBOR faiz ödemeli borcuna karşılık olmak üzere, (Z) Bankası ile % 5 faiz oranı ile 1 yıl vadeli 3 ayda bir faiz ödemeli swap sözleşmesi düzenlemiştir.

Sözleşme Tutarı : 10.000.000 USD
Sözleşme tarihi : 15/01/2009
Sabit Faiz : % 5
Değişken Faiz : USD LIBOR

Faiz değişim tarihleri : LIBOR :

15/04/2009	% 5.50
15/07/2009	% 4.75
15/10/2009	% 5.25
15/01/2010	% 6.00

Faiz değişim miktarları ve Bay (D)'nin stopaj matrahı aşağıdaki şekilde olacaktır.

Faiz Değişim Tarihleri	LIBOR	Müşteriden Alınan Faiz (USD)	(XY) Bankasına Ödenen Faiz (USD)	Müşteri Lehine Fark (USD)	Stopaj Matrahı (USD)
15/04/2009	5.50	125.000,00	137.500,00	12.500,00	12.500,00
15/07/2009	4.75	125.000,00	118.750,00	(6.250,00)	0
15/10/2009	5.25	125.000,00	131.250,00	6.250,00	0
15/01/2010	6.00	125.000,00	150.000,00	25.000,00	25.000,00

Bu durumda, Bay (D) 15/04/2009 tarihinde değişken faizden sabit faize geçmiş olması nedeniyle avantajlı durumda olduğundan (Z) Bankasının 12.500,00 USD' yi işlem tarihindeki kur üzerinden TL'ye çevirerek bu tutar üzerinden %10 oranında stopaj yapması gerekmektedir. Ancak, sözleşme gereği (Z) Bankası (XY) Bankasına 137.500,00 USD faizi tam olarak ödemek zorunda olduğundan, müşteri lehine fazladan ödenen 12.500,00 USD karşılığı Yeni Türk Lirasına isabet eden % 10 oranındaki stopaj vergi tutarının müşteriden ayrıca tahsili yoluna gidilecektir.

15/07/2009 tarihinde Bay (D) 6.250,00 USD zarar ettiğinden herhangi bir stopaj yapılması söz konusu olmayacaktır.

15/10/2009 tarihinde ise Bay (D) swap işleminden dolayı 6.250,00 USD kârı olacaktır. Ancak, önceki üç aylık dönemde aynı tür işlemden oluşan zarar mahsup edilecek olup, bu dönemde de herhangi bir stopaj yapılmayacaktır.

15/01/2010 tarihinde ise Bay (D)'nin yine yapılan swap işleminden dolayı avantajlı olması nedeniyle (Z) Bankası 25.000 USD' yi işlem tarihindeki kur üzerinden TL'ye

çevirmek suretiyle yukarıda açıklandığı şekilde stopaja konu edecektir. Örneklerde geçen spot kur, işleme taraf olan banka tarafından kullanılan işlem anındaki kuru, böyle bir kurun bulunmaması halinde ise Merkez Bankası döviz alış kurunu ifade etmektedir.

10.2. VOB dışında Türkiye’de bir banka veya aracı kurumla yapılan Türev İşlemlerden Elde Edilen Gelirlerde Stopaj Matrahının Tespiti

Yukarıda 10.1 no’lu bölümde yer verilen açıklamalar aynen geçerlidir.

10.3. Yurtdışındaki organize piyasalarda veya yurtdışındaki banka ve aracı kurumlarla yapılan Türev İşlemlerden Elde Edilen Gelirlerinin Durumu

Yurtdışındaki organize piyasalarda veya yurtdışındaki banka ve aracı kurumlarla yapılan türev ürün işlemlerinden elde edilen gelirler Geçici 67 kapsamında stopaja tabi değildir. Bunlar değer artış kazancı olarak beyana tabidir.

11. Türkiye’de Yerleşik Olmayanların (Dar Mükelleflerin) Vergilendirilmesi

11.1. Genel Olarak

Türkiye’de yerleşik olmayan dar mükellef gerçek kişi bireysel yatırımcıların (çalışma veya oturma izni alarak altı aydan daha fazla bir süredir yurt dışında yaşamakta olan Türk vatandaşları ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde yerleşik olanlar Türkiye’de yerleşik sayılmadıkları için dar mükellef sayılırlar) 2009 yılında elde ettikleri aşağıdaki gelirleri beyan edilmez. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

- Mevduat faizi,
- Repo geliri,
- Hisse senedi ve iştirak hissesi kâr payı (temettü),
- Menkul kıymet yatırım fonu kâr payı,
- Hazine bonusu ve Devlet tahvili faizi,
- Özel sektör tahvil faizi,
- Özel finans kurumu (Katılım bankası) kâr/zarar katılma hesabı/belgesi kâr payı,
- 31/12/2005 tarihi itibarıyla elde bulunan kanuni veya iş merkezi Türkiye’de bulunan tam mükellef kurumların İMKB’de işlem görmeyen hisse senetlerinin 1 yıldan daha fazla bir sürede elden çıkartılmasından sağlanan alım-satım kazançları,
- 31/12/2005 tarihi itibarıyla elde bulunan hisse senetleri için; iktisap bedelinin, hisse senedinin elden çıkartıldığı ay hariç aylık ÜFE artış oranında artırılmasından sonraki kazanç toplamı 17.900,00 TL’lik istisnayı geçmeyen, İMKB’de işlem görenlerde üç aydan daha kısa sürede, diğer tam mükellef kurum hisse senetlerinde 1 yıldan daha kısa sürede elden çıkartılan hisse senedi alım-satım kazancı.
- 1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen, kanuni veya iş merkezi Türkiye’de bulunan (tam mükellef) kurumların İMKB’de işlem görmeyen hisse senetlerinin 2 yıldan daha fazla bir sürede elden çıkartılmasından sağlanan alım-satım kazançları,
- 1/1/2006 tarihinden itibaren banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla iktisap edildikten sonra yine bunlar vasıtasıyla 1 yıldan daha fazla bir sürede elden çıkartılan, İMKB’de işlem gören tam mükellef kurum hisse senetlerinden sağlanan kazançlar,
- 1/1/2006 tarihinden itibaren banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla iktisap edildikten sonra yine bunlar vasıtasıyla 1 yıldan daha fazla bir sürede elden çıkartılan, sürekli olarak portföyünün en az % 51’i İMKB’de işlem gören yatırım fonu katılma belgelerinden sağlanan kazançlar,
- 1/1/2006 tarihinden itibaren yapılan menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları işlemlerinden elde edilen ve GVK Geçici Madde 67 kapsamında stopaja tabi tutulan gelirler.

Dar mükellef gerçek kişi bireysel yatırımcıların 2009 yılında elde ettiği aşağıdaki gelirleri, bu gelirleri sağlayanlar tarafından dar mükellef adına münferit beyanname verilerek beyan edilir.

- 31/12/2005 tarihi itibarıyla elde bulunan_bütün menkul kıymetlerin alım – satım kazançlarının (yukarıda sayılan alım – satım kazançları hariç) ÜFE endekslemesinden sonraki tutarının 17.900,00 TL'lik istisnayı aşan kısmı (bu istisna vergiye tabi diğer menkul kıymet alım-satım kazançlarının da bulunduğu durumda bunların vergi matrahına esas tutarları toplamına uygulanır).
- 1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen, kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan (tam mükellef) kurumların İMKB'de işlem görmeyen hisse senetlerinin 2 yıl ve daha kısa sürede elden çıkartılmasından elde edilen alım – satım kazançlarının, iktisap bedelinin aylık ÜFE endekslemesi uygulamasından sonraki tutarının 17.900,00 TL'lik istisnayı aşan kısmı (bu istisna diğer menkul kıymet alım-satım kazançlarının da bulunduğu durumda bunların vergi matrahına esas tutarları toplamına uygulanır).

Dar mükellef gerçek kişilerin bankalar ve aracı kurumlar vasıtasıyla 2006 yılı ve sonrasında gerçekleştirdikleri ve Geçici 67 ye göre stopaja tabi olan menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları işlemleri nedeniyle elde ettikleri faiz, repo, kâr payı, alım satım kazancı için hiçbir şekilde beyanname verilmez.

Geçici 67 nin (1) numaralı fıkrasında, banka ve aracı kurumların menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirler üzerinden yapmakla yükümlü oldukları %10 oranındaki stopaj, dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar tarafından elde edilen gelirlere uygulanmak üzere % 0 olarak belirlenmiştir.

Dolayısıyla, Geçici 67 nin (1) numaralı fıkrası gereğince, dar mükellef gerçek kişi ve kurumların menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarından 07/07/2006 tarihinden itibaren Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlarına sıfır oranında stopaj uygulanmaktadır. Bu gelirler için beyanname de verilmez.

Dar mükellef kişi/kurumların, Geçici 67 kapsamında Türkiye'deki finansal araçlara kendileri veya yurt dışındaki portföy yönetim şirketleri vasıtasıyla yatırım yapabilmeleri için vergi kimlik numarası almaları gerekmektedir.

Dar mükellef gerçek kişilerin anılan vergi kimlik numarası almalarının yanı sıra, söz konusu gelirlerine % 0 oranında stopaj uygulanabilmesi için, ilgili ülkenin yetkili makamları tarafından düzenlenerek imzalanmış mukimlik belgesinin aslının ve tercüme bürolarınca tercüme edilmiş örneğinin, banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla veya doğrudan ilgili vergi dairesine (Boğaziçi Vergi Dairesi) ibraz edilmesi gerekmektedir. Bir takvim yılına ilişkin mukimlik belgesi dar mükellef gerçek kişiler tarafından her yıl yenilenecektir.

Dar mükellef kurumlarca % 0 stopaj uygulanabilmesi için mukimlik belgesi ibrazına gerek bulunmayıp kuruluş belgesinin onaylı Türkçe tercümesinin ibrazı yeterli sayılmaktadır. İlgili belgenin 3 yılda bir yenilenmesi gerekmektedir.

2010 Yılı Uygulaması

Türkiye'de yerleşik olmayan dar mükellef gerçek kişi bireysel yatırımcıların (çalışma veya oturma izni alarak altı aydan daha fazla bir süredir yurt dışında yaşamakta olan Türk vatandaşları ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yerleşik olanlar Türkiye'de yerleşik sayılmadıkları için dar mükellef sayılırlar) 2010 yılında elde ettikleri aşağıdaki gelirleri beyan edilmez ve vergilenmez. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

- Mevduat faizi,
- Repo geliri,
- Hisse senedi ve iştirak hissesi kâr payı (temettü),
- Menkul kıymet yatırım fonu kâr payı,
- Hazine bonusu ve Devlet tahvili faizi,
- Özel sektör tahvil faizi,
- Özel finans kurumu (katılım bankası) kâr/zarar katılma hesabı/belgesi kâr payı,
- 31/12/2005 tarihi itibarıyla elde bulunan, kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan tam mükellef kurumların İMKB'de işlem görmeyen hisse senetlerinin 1 yıldan (İMKB'de işlem görenlerin 3 aydan) daha fazla bir sürede elden çıkartılmasından sağlanan alım-satım kazançları,
- 31/12/2005 tarihi itibarıyla elde bulunan hisse senetleri için; iktisap bedelinin, hisse senedinin elden çıkartıldığı ay hariç aylık ÜFE artış oranında artırılmasından sonraki kazanç toplamı 18.000,00 TL'lik istisnayı geçmeyen, İMKB'de işlem görenlerde üç aydan daha kısa sürede, diğer tam mükellef kurum hisse senetlerinde 1 yıldan daha kısa sürede elden çıkartılan hisse senedi alım-satım kazancı.
- 1/1/2006 tarihinden itibaren banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla iktisap edildikten sonra yine bunlar vasıtasıyla 1 yıldan daha fazla bir sürede elden çıkartılan, İMKB'de işlem gören tam mükellef kurum hisse senetlerinden sağlanan kazançlar,
- 1/1/2006 tarihinden itibaren banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla iktisap edildikten sonra yine bunlar vasıtasıyla 1 yıldan daha fazla bir sürede elden çıkartılan, sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İMKB'de işlem gören yatırım fonu katılma belgelerinden sağlanan kazançlar,
- 1/1/2006 tarihinden itibaren banka ve aracı kurumlar vasıtasıyla yapılan menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları işlemlerinden elde edilen ve GVK Geçici Madde 67 kapsamında stopaja tabi tutulan gelirler.

Dar mükellef gerçek kişi bireysel yatırımcıların 2010 yılında elde ettiği aşağıdaki gelirleri, bu gelirleri sağlayanlar tarafından dar mükellef adına münferit beyanname verilerek beyan edilir.

- 31/12/2005 tarihi itibarıyla elde bulunan bütün menkul kıymetlerin alım – satım kazançlarının (yukarıda sayılan alım – satım kazançları hariç) ÜFE endekslemesinden sonraki tutarının 18.000,00 TL'lik istisnayı aşan kısmı (bu istisna vergiye tabi diğer menkul kıymet alım-satım kazançlarının da bulunduğu durumda bunların vergi matrahına esas tutarları toplamına uygulanır).
- 1/1/2006 tarihinden itibaren iktisap edilen, kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan (tam mükellef) kurumların İMKB'de işlem görmeyen hisse senetlerinin 2 yıl ve daha kısa sürede elden çıkartılmasından elde edilen alım – satım kazançlarının, iktisap bedelinin aylık ÜFE endekslemesi uygulamasından sonraki tutarının 18.000,00 TL'lik istisnayı aşan kısmı (bu istisna diğer menkul kıymet alım-satım kazançlarının da bulunduğu durumda bunların vergi matrahına esas tutarları toplamına uygulanır).

Diğer hususlar 2009 yılı için yapılan açıklamalarla aynı olmakla beraber Anayasa Mahkemesi tarafından dar mükelleflere uygulanan % 0 stopaj oranı iptal edilmiştir, gerekçeli karar Resmi Gazete'de 08.01.2010 tarihinde yayımlanmış olup, ilgili Karar Resmi Gazete'de yayımlandığı bu tarihten 9 ay sonra yürürlüğe girecektir. Bu

çerçevede, henüz bilinmemekle beraber 2010 yılında 2009 yılı için yapılan açıklamalardan farklı bir durum söz konusu olabilecektir.

11.2. Dar Mükellef Gerçek Kişi ve Kurumların Özel Amaçlı Araçlardan (ADR, GDR, DR) Elde Ettikleri Kazançların Vergilendirilmesi

257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğinde menkul kıymetlerin, mülkiyetin şekil değiştirerek devri sonucunu doğuran, ADR, GDR ya da DR gibi uluslararası piyasalarda işlem görmek üzere ihraç edilmiş özel amaç araçları (depo sertifikası) haline getirilmesi durumunda, bu sertifikalardan elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

1/1/2006 tarihinden sonra iktisap edilmiş depo sertifikalarının (ADR-GDR-DR) iptal edilerek karşılığı menkul kıymetlerin alımı şeklinde dar mükellef yatırımcılarca (gerçek kişi/kurum) elden çıkarılması sonucu elde edilen kazançların vergilendirilmesi Geçici 67 çerçevesinde yapılacak olup, iptal işleminin 07/07/2006 tarihinden önce yapılması durumunda (ilgili çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları ile 257 ve 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği göz önünde bulundurularak) % 15, bu tarihten itibaren yapılması halinde ise % 0 oranında stopaj uygulanacaktır. Bununla beraber yukarıda yer verildiği üzere Anayasa Mahkemesi tarafından dar mükelleflere uygulanan % 0 stopaj oranı iptal edilmiştir, gerekçeli karar Resmi Gazete'de 08.01.2010 tarihinde yayınlanmış olup, ilgili Karar Resmi Gazete'de yayımlandığı bu tarihten 9 ay sonra yürürlüğe girecektir. Bu çerçevede, henüz bilinmemekle beraber 2010 yılında 2009 yılı için yapılan açıklamalardan farklı bir durum söz konusu olabilecektir.

Söz konusu sertifikaların 1/1/2006 tarihinden önce mi yoksa sonra mı iktisap edildiğinin tespitinde, dönüşüm talebinde bulunan yabancı yatırımcının (gerçek kişi/kurum) yazılı beyanı esas alınacaktır.

Örnek: Yabancı yatırımcı Bay (A)'nın (X) Bankası aracılığıyla yapmış olduğu ADR-GDR-DR işlemlerine ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

Hisse senedinden (ADR-GDR-DR)'a Dönüşüm tarihi	(ADR-GDR-DR)'in iktisap tarihi	(ADR-GDR-DR)'dan hisse senedine dönüşüm tarihi	Stopaj Oranı
01/01/2006'dan sonra	01/01/2006'dan sonra	01/01/2006-07/07/2006 arası	% 15
01/01/2006'dan sonra	01/01/2006'dan sonra	07/07/2006 tarihinden sonra	% 0
01/01/2006'dan önce	01/01/2006'dan sonra	01/01/2006-07/07/2006 arası	% 15
01/01/2006'dan önce	01/01/2006'dan sonra	07/07/2006 tarihinden sonra	% 0

Bay (A)'nın, 1/1/2006 tarihinden sonra iktisap edip, dönüşümü 07/07/2006 tarihinden önce olan (ADR-GDR-DR)'lara ilişkin elde ettiği gelirle ilgili olarak % 15 oranında vergi stopajı yapılacaktır.

Bay (A)'nın, 1/1/2006 tarihinden sonra iktisap edip, dönüşümü 07/07/2006 tarihinden sonra (bu tarih dahil) olan (ADR-GDR-DR)'lara ilişkin elde ettiği gelirle ilgili olarak ise % 0 oranında vergi stopajı yapılacaktır.

(ADR-GDR-DR)'a dönüşümü 1/1/2006 tarihinden önceki bir tarih olup, 1/1/2006 tarihinden sonra iktisap edilen söz konusu menkul kıymetlerle ilgili olarak dönüşümün 07/07/2006 tarihinden önceki bir tarihte olması halinde % 15, 07/07/2006 tarihinden sonra (bu tarih dahil) olması durumunda ise % 0 oranında stopaj uygulanacaktır. Bununla beraber yukarıda yer verildiği üzere Anayasa Mahkemesi tarafından dar mükelleflere uygulanan % 0 stopaj oranı iptal edilmiştir, gerekçeli karar Resmi Gazete'de 08.01.2010 tarihinde yayınlanmış olup, ilgili Karar Resmi Gazete'de yayımlandığı bu tarihten 9 ay sonra yürürlüğe girecektir. Bu çerçevede, henüz bilinmemekle beraber 2010 yılında 2009 yılı için yapılan açıklamalardan farklı bir durum söz konusu olabilecektir.

1/1/2006 tarihinden önce iktisap edilmiş depo sertifikalarının (ADR/GDR/DR) iptal edilerek karşılığı menkul kıymetlerin alımı şeklinde dar mükellef yatırımcılarca 1/1/2006 tarihinden sonra (gerçek kişi/kurum) elden çıkarılması sonucu elde edilen kazançlar, Geçici 67 nci madde kapsamında olmayıp, söz konusu gelirlerin vergilendirilmesi 31/12/2005 tarihinde geçerli olan vergi mevzuatına göre yapılacaktır.

Bu çerçevede, dar mükellef gerçek kişilerce elde edilen söz konusu gelirin Gelir Vergisi Kanununun 101 inci maddesi hükmü gereğince münferit beyanname ile beyanı gerekmektedir. Dar mükellef kurumların ise söz konusu gelirlerini özel beyanname ile beyan edecekleri tabiidir.

Dar mükellef yatırımcılarca (gerçek kişi/kurum) beyan edilecek gelir, söz konusu depo sertifikasının elde tutulma süresince oluşan değer artış kazancı kadar olacaktır.

1/1/2006 tarihinden önce iktisap edilmiş depo sertifikalarının iptali sonucu elden çıkarılması karşılığı elde edilen kazançların vergilendirilmesinde, sertifikanın çıkarılmasına aracılık eden kurumların veya sertifikaya konu menkul kıymetleri saklayan kurumların, söz konusu sertifikaların yurtdışındaki dolaşımını ve bu süreçte ortaya çıkan değer artışını takip etmeleri mümkün olmadığından, Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleri çerçevesinde tarhiyata muhatap tutulmaları söz konusu değildir.

1/1/2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan depo sertifikaları ile ilgili olarak tam mükelleflerce elde edilen gelirlerin yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilecektir.

12. Beyannamenin Verilmesi ve Vergilerin Ödenmesi

12.1. Genel Olarak

Beyana tabi menkul sermaye geliri olanlar yıllık gelir vergisi beyannamelerini ikametgahlarının bulunduğu yerin yetki alanındaki vergi dairesine verirler. Bu beyanname gelirin elde edildiği yılı izleyen Mart ayının 25'ine kadar verilir. Beyannameye göre hesaplanan vergi ilki 1-31 Mart, diğeri 1-31 Temmuz tarihleri arasında olmak üzere iki eşit taksitte ödenir.

Buna göre, 2009 yılında elde ettikleri menkul sermaye gelirlerini beyan etmek zorunda olanların 1 Mart 2010 - 25 Mart 2010 tarihleri arasında beyannamelerini vermeleri gerekmektedir. Beyannamenin elden vergi dairesine teslim edilmediği veya elektronik ortamda verilmediği durumlarda, en geç 25 Mart 2010 saat 24:00'e kadar taahhütlü posta yoluyla gönderilmesi mümkündür. Vergilerin ilk taksiti 31 Mart 2010 tarihine kadar ödenebilecektir.

Bazen beyanname vermek zorunlu olduğu halde ödenecek vergi çıkmayabilir. Bu durumda dahi beyanname vermek gereklidir. Aksi halde usulsüzlük cezası ödenir.

12.2. Aile Bireylerinin Gelirlerinin Beyanı

Aile reisi beyanı kaldırıldığı için aile bireylerinin her biri kendi nam ve hesaplarına elde ettikleri gelirlerden yukarıdaki esaslara göre beyanı gerekenler için kendi adlarına ayrı ayrı beyanname vermeleri gerekir. Reşit olmayan çocuklar adına beyana tabi gelir elde edildiğinde bunların beyannameleri kendi adlarına doldurularak verilecek olmakla birlikte beyanname veli veya vasi tarafından imzalanacaktır.

13. Vergi Tarifesi

2009 yılında elde edilen menkul sermaye gelirlerinin vergisi ilgili yılın vergi tarifesine göre hesaplanır. Tam mükellefiyette beyanı gereken bütün gelir unsurları birleştirildiği için vergi matrahı buna göre belirlenir. Dolayısıyla menkul sermaye gelirin yanı sıra örneğin ticari, zirai, mesleki kazancı veya gayrimenkul sermaye iradı ya da başka bir diğer kazanç ve iradı bulunanların bunların tamamını beyannamede birleştirmeleri gerekir.

2009 Yılı Gelirlerine Uygulanacak Tarife

Gelir Tutarı	Vergi Oranı
8.700,00 Türk Lirasına kadar	% 15
22.000,00 Türk Lirası'nın 8.700,00 lirası için 1.305,00 lira, fazlası	% 20
50.000,00 Türk Lirasının 22.000,00 lirası için 3.965,00 lira, fazlası	% 27
50.000,00 Yeni Türk Lirasından fazlasının 50.000,00 lirası için 11.525,00 lira, fazlası	% 35

2010 Yılı Gelirlerine Uygulanacak Tarife

Gelir Tutarı	Vergi Oranı
8.800,00 Türk Lirasına kadar	% 15
22.000,00 Türk Lirası'nın 8.800,00 lirası için 1.320,00 lira, fazlası	% 20
50.000,00 Türk Lirasının 22.000,00 lirası için 3.960,00 lira, fazlası	% 27
50.000,00 Yeni Türk Lirasından fazlasının 50.000,00 lirası için 11.520,00 lira, fazlası	% 35

14. Beyan Edilen Gelir Üzerinden Ödenen Vergilerin Mahsubu

1/10/1998 – 31/12/2005 arasında ihraç edilen Hazine bonosu ve Devlet tahvil faizlerinden sıfır oranında stopaj yapılmaktadır. Başka bir ifade ile bu faizlerden vergi kesilmemektedir. Ancak özel sektör tahvil ve bonolarının faizleri üzerinden % 10 oranında vergi ve fon kesintisi vardır. Dolayısıyla, beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edilecek vergiler; kurumlardan elde edilen kâr payı üzerinden kesilen gelir vergisi ile varsa bono ve tahvil faizinden kesilen vergiden ibaret olacaktır.

Faiz üzerinden kesilen vergi, beyannamede hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir. Bu mahsup sırasında tahvil ve bono faizleriyle ilgili olarak dikkate alınması gereken husus şudur: Beyan edilen faiz tutarı enflasyon indirimi uygulamasından sonra kalan tutar olduğu için mahsup edilecek vergi tutarı da aynı oranda az olacaktır. Başka bir ifadeyle kesilen vergi ve fon payının enflasyon indirimine karşılık gelen kısmı mahsup edilemeyecektir. *(Maliye Bakanlığının bu yöndeki uygulaması Danıştay 4. Dairesince uygun bulunmaktadır. Ancak Danıştay 3. Dairesi aynı konuda, Bakanlığın görüşünün aksine stopajın tamamının mahsup edilebileceği yönünde kararlar vermektedir.)*

1/1/2006 tarihinden itibaren ihraç edilen her nevi tahvil ve bononun faizlerinden % 10 oranında stopaj yapılacak olmakla birlikte, enflasyon indirimi uygulaması 1/1/2006 tarihinden itibaren uygulamadan kalktığı için, bu gelirler bakımından böyle bir durum ortaya çıkmayacaktır. Diğer yandan, bu tarihten itibaren ihraç edilen tahvil ve bonolardan elde edilen gelirlerden banka ve aracı kurumlar tarafından Geçici 67 kapsamında stopaja tabi tutulanlar hiçbir şekilde beyan edilmeyeceğinden bu durumla karşılaşılacaktır. Bununla birlikte, bu tarih öncesinde ihraç edilen her nevi tahvil ve bonolardan TL cinsinden elde edilen faiz gelirleri enflasyon indiriminden yararlanabildiği için söz konusu faiz gelirlerinden stopaja tabi tutulanlar bakımından bu özelliğe dikkat etmek gerekir.

Kurumlardan elde edilen kâr paylarından kesilen vergilerin beyannamede beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsubu aşağıdaki esaslara göre yapılacaktır:

Beyan edilen kâr payı;

- Bu kâr payını dağıtan kurumun 1/1/1999 – 31/12/2002 arasında sona eren hesap dönemlerinde elde ettiği kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançlardan dağıtılmış

veya,

- Gelir Vergisi Kanununun Geçici 61 inci maddesi kapsamında, 24/4/2003 tarihinden önce düzenlenmiş yatırım teşvik belgeleri kapsamında yararlanılan yatırım indirimi istisnası uygulanan kurum kazancından dağıtılmış ise,

beyannamede beyan edilen tutarının 1/5'i hesaplanan vergiden mahsup edilecektir.

Beyan edilen kâr payı, yukarıda yer verilen istisna kazançlardan dağıtılmıyor ise bu durumda, beyannamede beyan edilen kâr payı üzerinden bu kâr payını dağıtan kurum tarafından kesilen (beyannamede beyan edilen kısım değil elde edilen kâr payının tamamı üzerinden kesilen vergi) gelir vergisi beyannamede hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

15. DİE Üretici Fiyatları Endeksi

Dönem		Endeks (ÜFE)
Aralık	2005	122,30
Ocak	2006	124,70
Şubat	2006	125,02
Mart	2006	125,33
Nisan	2006	127,76
Mayıs	2006	131,30
Haziran	2006	136,58
Temmuz	2006	137,76
Ağustos	2006	136,73
Eylül	2006	136,41
Ekim	2006	137,03
Kasım	2006	136,63
Aralık	2006	136,46
Ocak	2007	136,39
Şubat	2007	137,68
Mart	2007	139,02
Nisan	2007	140,13
Mayıs	2007	140,68
Haziran	2007	140,53
Temmuz	2007	140,62
Ağustos	2007	141,82
Eylül	2007	143,26
Ekim	2007	143,07
Kasım	2007	144,35
Aralık	2007	144,57
Ocak	2008	145,18
Şubat	2008	148,90
Mart	2008	153,62
Nisan	2008	160,53
Mayıs	2008	163,93
Haziran	2008	164,46
Temmuz	2008	166,51

Ağustos	2008	162,62
Eylül	2008	161,16
Ekim	2008	162,08
Kasım	2008	162,03
Aralık	2008	156,29
Ocak	2009	156,65
Şubat	2009	158,48
Mart	2009	158,94
Nisan	2009	159,97
Mayıs	2009	159,89
Haziran	2009	161,40
Temmuz	2009	160,26
Ağustos	2009	160,93
Eylül	2009	161,92
Ekim	2009	162,38
Kasım	2009	164,48
Aralık	2009	

Daha fazla bilgi için

Niyazi Çomez

Sorumlu Ortak

ncomez@deloitte.com

**DRT Yeminli Mali Müşavirlik
ve Bağımsız Denetim A.Ş.**

Sun Plaza

Dereboyu Sok. No:24

34398 Maslak, İstanbul

Tel: 90 (212) 366 60 00

Fax: 90 (212) 366 60 15

Armada İş Merkezi

A Blok K:7 No:8

06510, Söğütözü, Ankara

Tel: 90 (312) 295 47 00

Fax: 90 (0312) 295 47 47

www.deloitte.com.tr

www.verginet.net

Deloitte, faaliyet alanı bir çok endüstriyi kapsayan özel ve kamu sektörü müşterilerine denetim, vergi, danışmanlık ve kurumsal finansman hizmetleri sunmaktadır. Küresel bağlantılı 140'tan fazla ülkedeki üye firması ile Deloitte, nerede faaliyet gösterirse gösterebilir, başarılarına katkıda bulunmak için müşterilerine birinci sınıf kapasitesini ve derin yerel deneyimini sunar. Deloitte'un 168.000'inden fazla uzmanı, mükemmelliğin standardı olmayı kendilerini adanmıştır.

Deloitte uzmanları; ortak kültürün sağladığı birlik, pazar ve müşterilere sağlanan katma değer, birbirlerine olan bağlılık ve kültürel çeşitliliğin gücü ile tek bir bütündür. Uzmanlar, sürekli öğrenim, mücadele isteyen deneyimler ve zengin kariyer olanakları sunan bu çevrede çalışır. Deloitte uzmanları kurumsal sorumluluğu güçlendirmeye, kamu güvenini oluşturmaya ve toplumlarında pozitif bir etki yaratmaya kendilerini adanmışlardır.

Deloitte; bir veya birden fazla, ayrı ve bağımsız birer yasal varlık olan, İsviçre mevzuatına göre kurulmuş Deloitte Touche Tohmatsu'ya ve üye firma ağına atfedilmektedir. Deloitte Touche Tohmatsu ve üye firmalarının yasal yapısının detaylı açıklaması için lütfen www.deloitte.com/about adresine bakınız.